

VODIČ KROZ ZAKON O MLADIMA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Vodič kroz

Zakon o mladima

**Federacije
Bosne i Hercegovine**

Projekt finansira EU

**Dodatak:
Poređenje sa Zakonom o omladinskom
organizovanju RS-a, dokumenti EU-a**

Autori:

Jasmin Bešić, Rusmir Pobrić

Naslov:

Vodič kroz Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine
Poređenje sa Zakonom o omladinskom organizovanju RS-a, dokumenti EU-a (dodatak)

Izdavač:

Institut za razvoj mladih KULT
BiH, Ilidža, Banjska ul. 2

Za izdavača:

Jasmin Bešić

DTP:

Peđa Trifković

Štampa:

Amos graf d.o.o. Sarajevo

Izdanje:

1. izdanje
Sarajevo, 2011.

Umnožavanje i besplatna distribucija knjige je dozvoljena uz pisano odobrenje izdavača.
Nije dopušteno mijenjanje ili dopunjavanje bilo kojeg dijela sadržaja knjige.

Knjiga je štampana u okviru projekta koji sufinansira Evropska unija.
Stavovi izraženi u ovoj publikaciji ne odražavaju stavove Evropske unije.

Jasmin Bešić
Rusmir Pobrić

**Vodič kroz
Zakon o mladima
Federacije Bosne i Hercegovine**

**Poređenje sa Zakonom o omladinskom
organizovanju RS-a, dokumenti EU-a
(dodatak)**

Sarajevo, 2011.

Sadržaj

I. Predgovor	7
II. Mladi u evropskome kontekstu	9
- Strategija prema mladima Evropske unije - Investiranje i osnaživanje Obnovljena otvorena metoda koordinacije za bavljenje problemima i mogućnostima za mlade	9
- Radni dokument komisije EU o indikatorima Evropske unije u oblasti mladih	21
III. Zakon o mladima FBiH	39
- Razlozi za donošenje Zakona o mladima FBiH	39
- Inicijativa za donošenje zakona i izrada nacrtu zakona	40
- Proces usvajanja Zakona	41
- Važnost usvajanja Zakona o mladima FBiH	43
- Vodič kroz Zakon o mladima FBiH	45
IV. Zakon o omladinskom organizovanju RS-a – poredbena analiza sa Zakonom o mladima FBiH	95

I. Predgovor

Vodič kroz Zakon o mladima Federacije BiH (ZoMFBiH) nastao je u vrijeme kad svi govore o mladima: Mladi žele napustiti zemlju, mladi su delinkventi, mladi prije vremena napuštaju obrazovni proces, mladi su nezaposleni, mladi su društveno isključeni, mladi su budućnost ove zemlje...

Iako je Zakon o omladinskom organizovanju Republike Srpske (ZoOORS) usvojen krajem 2004. g. (a u pripremi su i izmjene i dopune), a ZoMFBiH sredinom 2010. g. teško je reći da su oni umnogome promijenili položaj mladih ljudi u BiH nabolje.

Zakoni jesu važna polazna osnova, ali ne i garant da će samo njihovo postojanje biti dovoljno da se promijeni ono što zakon uređuje. Tako je i sa zakonima koji uređuju oblast rada s mladima.

Neophodno promovirati postojanje zakona, razumjeti ih, te ih primjenjivati. Nakon uspješne promocije ZoMFBiH-a u cijeloj BiH s brojnim partnerskim udruženjima, Institut za razvoj mladih KULT, kao supredlagač ZoMFBiH-a u Parlamentu FBiH, donosi vam Vodič kako bismo ljudima koji rade u omladinskom sektoru približili zakonske odredbe.

U Vodiču ćete, pored pojašnjenja ZoMFBiH-a, naći i dva vrlo važna i aktuelna dokumenta Evropske unije koji uređuju oblast mladih, poređenje ZoMFBiH-a sa ZoOORS-om, ali i tekst u kojem je ukratko opisan nastanak ZoMFBiH-a.

Vodič sadrži naše tumačenje zakonâ i naše preporuke; s obzirom da smo upravljali svim procesom izrade nacрта i prijedloga Zakona, kao i javnih rasprava, te da tekst Zakona nije mijenjan u proceduri usvajanja bez naše saglasnosti, blizak nam je kontekst u kojem je svaki od pojedinih članova Zakona nastajao.

Uskoro ćemo objaviti i model obrazaca koji se tiču primjene zakonskih odredaba, koji će biti dostupni i na našoj internetskoj stranici.

ZoMFBiH je donio niz pozitivnih promjena u vezi s omladinskim sektorom, kao naprimjer: Definirao je prava i obaveze vladinog i nevladinog sektora, osigurao je postojanje mjera i institucionalnih mehanizama koji će dugoročno osigurati poboljšanje i podršku mladim ljudima, definirao je stratešku brigu vlasti o mladima i još mnogo toga.

U nadi da smo Vodičem uspjeli barem malo približiti vam entitetsku zakonsku regulativu mladih u BiH, te da ćemo tako doprinijeti bržoj i učinkovitijoj primjeni zarad poboljšanja položaja mladih u našoj zemlji, ostavljamo vam i dalje mogućnost da nam se javite i da nastavimo saradnju koju smo dosad imali.

II. Mladi u evropskome kontekstu

Evropski dokumenti o mladima

Strategija prema mladima Evropske unije – Investiranje i osnaženje Obnovljena otvorena metoda koordinacije za bavljenje problemima i mogućnostima za mlade

Brisel, 27. 4. 2009. godine
COM(2009) 200 konačna verzija

1. UVOD

"Budućnost Europe ovisi o njenim mladim ljudima¹. Ipak mnogim mladim ljudima uskraćene su šanse za budućnost". Ovo je zaključak saopćenja Komisije o 'Obnovljenoj društvenoj agendi'², koja nastoji kreirati više mogućnosti za građane/ke Europe, unaprijediti pristup mogućnostima za sve i pokazati solidarnost.

Mladi su prioritet društvene vizije Evropske unije, a trenutna kriza sjedinjuje potrebu za brigom o mladom ljudskom kapitalu. Ovo saopćenje odgovara izradom strategije za budućnost politika za mlade u Europi. Predlaže novu, snažniju Otvorenu metodu koordinacije (OMC), koja je fleksibilna i pojednostavljena u izvještavanju i koji jača veze s područjima politike koje pokriva Evropski pakt za mlade u Lisabonskoj strategiji za zapošljavanje i razvoj. Usvajanje unakrsnog pristupa među sektorima daje kratkotrajne odgovore u dugoročnom naporu za osnaženje mladih ljudi. Ova strategija treba stvoriti pogodne uvjete za mlade da razvijaju svoje vještine, iskoriste svoje potencijale, rade, aktivno sudjeluju u društvu, kao i da se više angažiraju u izgradnji projekta Evropske unije. Mladi ljudi nisu samo teret odgovornosti nego također kritički resurs društva koji se mogu mobilizirati u postizanju viših društvenih ciljeva.

2. IZAZOVI I MOGUĆNOSTI ZA MLADE DANAS

Evropljani/ke žive duže, dobivaju djecu kasnije i sve je manje mladih ljudi. Starosna grupa od 15 do 29 godina predviđa da će u 2050. godini mladi predstavljati samo 15,3 % evropske populacije, dok trenutni postotak iznosi 19.3%³. Ovakve demografske promjene utječu na porodice, integracijsku solidarnost i ekonomski razvoj. Globalizacija može donijeti razvoj i posao, ali isto tako može stvoriti posebne izazove za ranjivu radnu snagu, kao što su mladi, kako nam je kriza već pokazala⁴. Klimatske promjene i pitanja energetske sigurnosti pozivaju na prilagođavanje ponašanja i životnog stila generacija koje dolaze. Ključne kompetencije koje su dovoljno fleksibilne za razvoj odgovarajućih vještina tokom cijelog života su vitalne, a rano napuštanje školovanja je još uvijek ključno pitanje.

1 - Podrazumijeva u širokom smislu tinejdžere/ke i mlade odrasle ljude od 13 do 30 godina starosti. U statističke svrhe isti raspon se ne koristi u cijelom tekstu.
2 - COM (2008) 412
3 - Izvor: Eurostat
4 - COM (2009) 34

Mladi ljudi polažu vrijednost na prijateljstvo, poštovanje, toleranciju i solidarnost, a ova generacija možda ima najviše obrazovanje, tehnički je napredna i mobilnija je nego ikada ranije. Međutim, kao i ostatak društva, oni se suočavaju sa sve većim individualizmom i konkurencijskim pritiskom, a ne dijele nužno iste mogućnosti.

U obimnom procesu konsultacija širom Evrope⁵ identificirani su sljedeći posebni izazovi kao najvažnija briga mladih ljudi: obrazovanje, zapošljavanje, društveno uključivanje i zdravlje. Mladi Evrope moraju biti spremni iskoristiti mogućnosti kao što su građansko i političko sudjelovanje, volontiranje, kreativnost, preduzetništvo, sport i globalni angažman.

Poteškoće u obrazovanju, zapošljavanju, uključivanju i zdravlju, koji se nadalje kombiniraju s finansijskim problemima, stambenim pitanjima i prijevozom, otežavaju mladim ljudima da postignu autonomiju, situaciju u kojoj oni imaju resurse i mogućnosti upravljati vlastitim životima, potpuno sudjeluju u društvu i odlučuju neovisno.

3. POTREBA ZA NOVIM OKVIROM

3.1. Saradnja u EU

Saradnja za pitanja mladih dobro je strukturirana i razvijena oblast politike EU-a. Programi EU-a za mlade provode se od 1988. g. Proces politika razvijen je 2001. g. uz pomoć Bijele knjige⁶, a trenutno se temelji na trima stubovima:

- aktivno građanstvo mladih putem OMC-a s četiri prioriteta (uključivanje, informacija, volontstvo i bolje poznavanje mladih ljudi), zajednički ciljevi, izvještaji zemalja članica i strukturirani dijalog s mladima;
- socijalna i profesionalna integracija putem provođenja Evropskog pakta mladih⁷ u skladu s Lisabonskom strategijom, s tri prioriteta (zapošljavanje/društveno uključivanje, obrazovanje/obuka, pomirenje privatnog i profesionalnog života). Saopćenje Komisije „Promoviranje potpunog sudjelovanja mladih ljudi u obrazovanju, zapošljavanju i društvu“⁸ otišlo je korak dalje u predlaganju dodatnih akcija;
- integracija mladih u druge politike (kao što su antidiskriminatorna, zdravstvena politika).

3.2. Evaluacija politika prema mladima

Zemlje članice su konsultirane o aktuelnom okviru i mogućim budućim aktivnostima. Evropski parlament proveo je raspravu o mladima u februaru 2009. g. Kao dio strukturiranog dijaloga, održane su debate s hiljadama mladih ljudi širom Evrope. Organizirani su susreti s Evropskim forumima mladih kao i nacionalnim vijećima mladih. Online konsultacije dale su preko 5000 odgovora. Istraživači/ce i menadžeri/ce programa Mladi u akciji također su dali svoja mišljenja.

Općenito, OMC se smatra primjerenim instrumentom za saradnju, a njegovi prioriteti još uvijek su relevantni. Okvir je inspirirao zakonodavstvo za pitanja mladih ili strategije na državnom nivou. Sve više zemalja uključuje organizacije mladih u izrade svojih politika. Evropski pakt za mlade podigao je profil mladih u okviru Lisabonske strategije, posebno u pogledu obrazovanja i zapošljavanja, a napredak je postignut u oblasti antidiskriminacije i zdravlja.

Međutim, okvir – čiji rok ističe 2009. g. – nije se uvijek pokazao učinkovitim niti je imao kapacitet da poluči rezultate. Nije bio dovoljno koordiniran da bi se bavio svim izazovima. Postoji konsenzus za ojačan unakrsni pristup, kako je Evropski parlament

5 - V. priloženu Procjenu utjecaja i izvještaje s konsultacija

6 - COM (2001) 681

7 - Zaključci Predsjedništva Vijeća Evropske unije, mart 2005. g. (7619/05)

8 - COM (2007) 498

zahtijevao 2008. g. u Deklaraciji za osnaženje mladih. Strukturirani dijalog trebao bi također biti bolje organiziran i omogućiti bolji pristup neorganiziranim mladim ljudima, posebno onim s manjim mogućnostima.

Općenito, OMC se smatra primjerenim instrumentom za saradnju, a njegovi prioriteti još uvijek su relevantni. Okvir je inspirirao zakonodavstvo za pitanja mladih ili strategije na državnom nivou. Sve više zemalja uključuje organizacije mladih u izrade svojih politika. Evropski pakt za mlade podigao je profil mladih u okviru Lisabonske strategije, posebno u pogledu obrazovanja i zapošljavanja, a napredak je postignut u oblasti antidiskriminacije i zdravlja.

Međutim, okvir – čiji rok ističe 2009. g. – nije se uvijek pokazao učinkovitim niti je imao kapacitet da poluči rezultate. Nije bio dovoljno koordiniran da bi se bavio svim izazovima. Postoji konsenzus za ojačan unakrsni pristup, kako je Evropski parlament zahtijevao 2008. g. u Deklaraciji za osnaženje mladih. Strukturirani dijalog trebao bi također biti bolje organiziran i omogućiti bolji pristup neorganiziranim mladim ljudima, posebno onim s manjim mogućnostima.

4. MLADI – INVESTIRANJE I OSNAŽENJE

4.1. Vizije EU-a za mlade ljude

Mladi ljudi trebaju svoj potencijal maksimalno iskoristiti. Ova vizija upućena je svima, ali se aktivnosti moraju usmjeriti ka onima koji imaju manje mogućnosti. Ona se temelji na dvojakom pristupu:

- **Investiranje u mlade ljude:** stavljanje na raspolaganje većih resursa za razvoj oblasti politika koje imaju utjecaj na mlade ljude u njihovom svakodnevnom životu i poboljšavanju njihove kvalitete života.
- **Oснаženje mladih ljudi:** promoviranje potencijala mladih ljudi za obnovu društva i doprinos vrijednostima i ciljevima EU-a.

Razvijat će se pojačana saradnja politika prema mladima i drugih oblasti politika kao što su: obrazovanje, zapošljavanje, uključivanje i zdravlje, pri čemu će aktivnosti mladih i rad s mladima imati potpunu ulogu. Novi (obnovljeni) OMC s mladima ohrabrit će „udruženo“ donošenje politike, koje će doprinositi drugim procesima koordinacije politika svojom specifičnom ekspertizom i pružati mladim ljudima mogućnost da iskažu svoje potrebe i da se njihov glas čuje. Doprinos EU-a je pomoć zemljama članicama, koje su nadležne za politike prema mladima, da ostvare bolju saradnju.

4.2. Dugoročna strategija prema mladima s kratkoročnim prioritetima

Temeljena na aktuelnom znanju o situaciji mladih⁹ predlaže se nova strategija s tri sveobuhvatna i međusobno povezana cilja koja su bliska ciljevima Obnovljene društvene agende:

- **Stvaranje više mogućnosti** za mlade u obrazovanju i zapošljavanju
- **Poboljšanje pristupa** i potpuno sudjelovanje svih mladih ljudi u društvu
- **Izgradnja međusobne solidarnosti** društva i mladih ljudi

9 - Izvještaj o mladima EU, 2009. g.

Unutar svakog cilja predlažu se dvije do tri oblasti djelovanja sa specifičnim ciljevima za prve tri godine, 2010-2012. Unutar svake oblasti nalazi se popis mogućih specifičnih aktivnosti koje zemlje članice i/ili Komisija mogu preduzeti. Izazovi i mogućnosti s kojima se mladi susreću u današnje vrijeme redovno će se procjenjivati i prioritetizirati svake tri godine, kako bi se osigurala fleksibilnost kao i da oblasti djelovanja odražavaju promijenjene potrebe novih generacija. Usklađivanja također mogu biti izvršena kada se postavi i sljedeća strategija EU-a za razvoj i zapošljavanje nakon 2010. g.

4.2.1. Stvaranje više mogućnosti za mlade

Oblast djelovanja 1 – **Obrazovanje**

Skoro 80 % mladih ljudi između 20 i 24 godine u Evropi završilo je više srednje obrazovanje. Ipak, četvrtina petnaestogodišnjaka/inja ima nisku pismenost u čitanju¹⁰, a šest miliona mladih ljudi napušta školovanje, a da nije dobilo nikakve kvalifikacije. Veća mobilnost čini EU otvorenim prostorom za razvoj talenata i potencijala¹¹, ali i dalje ostaje ograničena.

Evropska komisija predložila je novi OMC za obrazovanje¹², koji se usmjerava na sljedeće dugoročne strateške izazove: cjeloživotno učenje i mobilnost, kvalitetu i učinkovitost, jednakost i građanstvo, inovacije i kreativnost, kao i novi pristup usklađivanja s potrebama tržišta rada i vještinama za 21. st.¹³ Unaprjeđenje formalnog obrazovanja ključni je prioritet, ali vještine mogu biti usvojene izvan učionica u radu s mladima, te upotrebom novih tehnologija.

Specifični ciljevi

Komplementarno formalnom obrazovanju, neformalno obrazovanje za mlade ljude treba biti podržano u cilju doprinosa cjeloživotnom učenju u Evropi, razvojem njegove kvalitete, priznajući njegove rezultate i integrirajući ga bolje s formalnim obrazovanjem.

Aktivnosti zemalja članica i Komisije u okvirima svojih relevantnih sfera nadležnosti

- Razviti mogućnosti neformalnog učenja kao jednu u nizu aktivnosti za bavljenje problemom ranog napuštanja školovanja
- U potpunosti iskoristiti niz instrumenata koji su uspostavljeni na nivou EU-a za vrjednovanje vještina i priznavanje kvalifikacija¹⁴
- Promovirati mobilnost učenja svih mladih ljudi
- Potaknuti saradnju između donosioca politika za obrazovanje i mlade
- Adresirati rodne stereotipe putem formalnog i neformalnog sistema obrazovanja
- Staviti na raspolaganje uputstva dobre kvalitete i savjetodavne usluge za mlade ljude
- Razviti participativne strukture unutar obrazovnog sistema, kao i saradnju među školama, porodicama i lokalnim zajednicama

Komisija će i dalje razvijati funkcije samoprocjene Europassa, posebno za vještine razvijene na neformalan način i osigurati certifikate kao što je Youthpass.

10 - COM (2008) 425

11 - Kao što su programi Erasmus i Mladi u akciji

12 - COM (2008) 865

13 - COM (2008) 868

14 - Prvo je osigurano instrumentima kao što su Europass, EQF ili ECVET, a potomje Direktivom 2005/36/EC.

Oblast djelovanja 2 – Zapošljavanje

Period tranzicije mladih ljudi od obrazovanja do zapošljavanja postao je sve duži i složeniji. Nezaposlenost među mladim ljudima u prosjeku je minimalno dvostruko veća nego što je to općenito za ostatak radne populacije; trenutna ekonomska kriza stavlja dodatni pritisak na mogućnosti za mlade ljude na tržištu rada. Oni često rade privremene poslove, niskog kvaliteta koji su slabo plaćeni. Nezaposlenost među mladima često je rezultat nedostatka vještina ili nepodudarnosti vještina i zahtjeva tržišta. Potrebna su uputstva i sistemi savjetovanja o putovima kvalifikacija i mogućnostima za posao u budućnosti.

Promoviranje pristupa tržištu rada i kvalitetnom zapošljavanju jeste ključni prioritet Lisabonske strategije za razvoj i zapošljavanje i Evropskog pakta za mlade. Ovaj momentum potrebno je održati. Utjecaj finansijske i ekonomske krize na tržišta rada dodatno je naglasio rješavanje problema nezaposlenosti mladih, kako kratkoročno tako i dugoročno. Slobodno kretanje rada, posebno relevantnog za mlade ljude na početku njihove karijere, temelj je jedinstvenog tržišta.

Specifični ciljevi

Aktivnosti politike zapošljavanja u zemljama članicama i na nivou EU-a trebaju biti koordinirane unakrst četiri komponente *fleksigurnosti* (eng. *flexicurity*) u cilju olakšanja tranzicije od škole do posla, tj. od neaktivnosti odnosno nezaposlenosti do rada. Kada počnu raditi, mladi ljudi moraju biti u stanju napredovati naviše.

Povećanje i unaprjeđenje investicija u pružanje odgovarajućih vještina za one poslove za koje postoji potražnja na tržištu rada, s boljom podudarnošću potrebnih vještina na kraći i boljom anticipacijom na duži period.

Aktivnosti zemalja članica i Komisije unutar svojih sfera nadležnosti:

- Osigurati da zapošljavanje mladih ostane prioritet
- Promovirati prekogranične profesionalne i stručne mogućnosti za mlade ljude, uključujući rano upoznavanje mladih ljudi sa svijetom rada
- Razvoj socijalnog rada s mladima kao resurs za podršku većem zapošljavanju mladih
- Poticati saradnju donosioca politika za zapošljavanje i mlade kao i uključenje mladih u politike zapošljavanja
- Osigurati da fondovi EU-a, koji stoje na raspolaganju za promociju zapošljavanja mladih, posebno Evropski socijalni fond, budu učinkovito iskorišteni
- Izraditi kratkoročne mjere u svojim planovima za oporavak u cilju poticanja zapošljavanja mladih, kao i strukturne mjere u korist mladih
- Izraditi vodiče za karijeru i konsultantske usluge
- Smanjiti prepreke slobodnom kretanju rada u EU
- Promovirati kvalitetan praktični rad u okviru obrazovanja i obuke, i/ili planova zapošljavanja
- Unaprijediti brigu za djecu u cilju pronalaženja ravnoteže između profesionalnog i privatnog života mladih odraslih osoba

Oblast djelovanja 3 – Kreativnost i preduzetništvo

Tehnologija nudi današnjoj „internetskoj generaciji“ nove mogućnosti učenja, stvaranja i sudjelovanja, ali istovremeno donosi izazove u pogledu privatnosti, sigurnosti interneta i medijske pismenosti.

Poticanje preduzetništva i inovacija za mlade ljude dio je Okvirnog programa za konkurentnost i inovacije 2007–2013. i Evropskog referentnog okvira za ključne kompetencije koji uključuje kulturu. Kreativnost i inovacije također su teme za Evropsku 2009. g. i jedan od strateških izazova koji je identificiran u novom OMC-u za obrazovanje i obuku.

Mlade treba ohrabriti da razmišljaju i djeluju inovativno, a mlade talente treba prepoznati. Kultura potiče kreativnost, a preduzetničko obrazovanje treba posmatrati kao sredstvo za promociju privrednog rasta i novih radnih mjesta, kao i izvorom vještina, građanskog uključivanja, autonomije i samopoštovanja.

Specifični ciljevi

Treba poticati razvoj talenata, kreativne vještine, preduzetničko razmišljanje i kulturno izražavanje među svim mladima.

Aktivnosti zemalja članica i Komisije u okvirima svojih nadležnosti

- Dalje razvijati fondove za pokretanje i poticati priznavanje „mladih“ preduzeća
- Staviti na raspolaganje nove tehnologije za osnaženje mladih talenata i privlačenje interesa u umjetnosti i nauci
- Promovirati doprinos socijalnog rada s mladima kreativnosti i preduzetništvu mladih ljudi
- Proširiti pristup kreativnim instrumentima, posebno onim koji uključuju nove tehnologije

4.2.2. Unaprjeđenje pristupa i potpunog uključivanja mladih ljudi u društvu

Oblast djelovanja 4 – Zdravlje i sport

Strategija za zdravlje EU-a (2008-2013) identificira zdravlje djece i mladih kao prioritet djelovanja i potvrđena je Odlukom Vijeća¹⁵. Zdravlje mnogih mladih ljudi izloženo je riziku zbog stresa, loše ishrane, nedostatka tjelesne aktivnosti, nezaštićenih seksualnih odnosa, duhana, alkohola i zloupotrebe droga. Širi ekološki i društveno-ekonomski faktori također utječu na loše zdravlje koje kao posljedicu može imati sprječavanje aktivnog sudjelovanja. Specifičnost mladih o pitanju zdravlja stoga treba biti razmatrana unakrst više sektora. Pored unaprjeđenja tjelesnog i mentalnog zdravlja mladih građana/ki, sport ima edukativnu dimenziju i igra važnu društvenu ulogu¹⁶.

15 - 2008/C 319

16 - COM (2007) 391

Specifični ciljevi

Poticati zdrav život mladih ljudi i tjelesni odgoj, sportske aktivnosti i saradnju među socijalnim radnicima/ama za mlade, zdravstvenim radnicima/ama i sportskim organizacijama s fokusom na prevenciju i liječenje pretilosti, povrjeda, ovisnosti i zloupotrebe droga, kao i održavanju mentalnog i seksualnog zdravlja.

Aktivnosti zemalja članica i Komisije u okvirima svojih sfera nadležnosti

- Implementirati Odluku Vijeća o zdravlju mladih ljudi i poticati tjelesnu spremnost i sport među mladim ljudima u skladu s Smjernicama za fizičku aktivnost EU-a¹⁷
- Promovirati mogućnosti obuke o zdravlju za socijalne radnike/ce s mladima i mlade lidere/ice
- Potaknuti saradnju među donosiocima politika za zdravlje i mlade i uključiti mlade u zdravstvenu politiku
- Mobilizirati sve aktere na lokalnom nivou u cilju prepoznavanja i pomoći mladim ljudima izloženim riziku
- Pripremiti informacije o zdravlju za mlade ljude po mjeri, posebno onih koji su izloženi riziku od društvene isključenosti, i mobilizirati informativne mreže mladih
- Poticati zdravstveno obrazovanje vršnjaka u školama i u omladinskim organizacijama

Polje djelovanja 5 – Sudjelovanje

Potpuno sudjelovanje mladih ljudi u građanskom i političkom životu ima rastuće izazove u svjetlu jaza između mladih ljudi i institucija. Postizanje sadašnjih zajedničkih ciljeva za sudjelovanje i informiranje pokazuje da još uvijek postoji prostor za unaprjeđenje, posebno u vezi s podrškom organizacijama mladih, sudjelovanjem u predstavničkim demokracijama, ili „učenjem kako sudjelovati“. Donosioci politika moraju se priviknuti na komuniciranje koje je blisko mladim ljudima, uključujući pitanja o građanskom društvu i Evropi, posebno kako bi privukli neorganizirane i zanemarene mlade ljude.

Specifični ciljevi

Osigurati potpuno sudjelovanje mladih u društvu povećanjem uključivanja mladih u građanskom društvu lokalnih zajednica i predstavničkoj demokraciji, putem podrške omladinskih organizacija, kao i različitih oblika „učenja o sudjelovanju“, poticanjem uključivanja neorganiziranih mladih ljudi i pružanjem kvalitetnih informativnih usluga.

Aktivnosti zemalja članica i Komisije unutar svojih sfera nadležnosti

- Izraditi kvalitetne standarde za sudjelovanje mladih, informiranje i konsultacije
- Nastaviti politički i finansijski podržavati organizacije mladih kao i nacionalna i lokalna vijeća mladih
- Promovirati e-demokraciju u cilju pristupa što većem broju neorganiziranih mladih ljudi
- Nastaviti razvijati mogućnosti za debatu među evropskim/nacionalnim institucijama i mladim ljudima

Komisija će osavremeniti Evropski portal mladih i promovirati veći pristup mladima

17 - Preporučene politike djelovanja kao podrška tjelesne aktivnosti koja poboljšava zdravlje, 2008.

4.2.3. Izgradnja međusobnog povjerenja društva i mladih

Područje djelovanja 6 – Društvena uključenost

Društvo mora pokazati solidarnost prema mladim ljudima, posebno onima koji imaju manje mogućnosti. Jedna petina mladih između 16 i 24 godine bila je u rizičnoj grupi siromaštva 2006. g. Isključivanje može izazvati nezaposlenost, nesposobnost, društveni i individualni stav prema migrantima, diskriminacija, tjelesno i/ili mentalno zdravlje, ovisničko ponašanje, zlostavljanje, nasilje u porodici i krivični dosje. Također, isključivanje može voditi do radikalizacije i nasilja.

Prekidanje prijenosa siromaštva i isključivanja s generacije na generaciju zauzima visoko mjesto na političkoj agendi društvenog OMC-a¹⁸. Bavljenje mladima koji su pod rizikom od siromaštva i društvenog isključivanja uključuje širok niz oblasti politika i zahtijeva integrirano djelovanje. U ovom kontekstu, politike za djecu, porodicu i mlade blisko su povezane, a ovo saopćenje je komplementarno Saopćenju Komisije 'Ka Strategiji o pravima djeteta EU-a'¹⁹.

Specifični ciljevi

Spriječiti siromaštvo i društvenu isključenost među zanemarenim grupama mladih ljudi i prekinuti prijenos siromaštva s generacije na generaciju mobiliziranjem svih uključenih dionika u život mladih (roditelja, nastavnika/ca, socijalnih radnika/ca, zdravstvenih radnika/ca, socijalnih radnika/ca za mlade, samih mladih ljudi, policije i pravosuđa, poslodavaca...)

Aktivnosti zemalja članica i Komisije unutar svojih sfera nadležnosti

- Adresirati pitanja koja su vezana za tinejdžere i mlade odrasle osobe, posebno one s manje mogućnosti, u politikama socijalne zaštite i inkluzije
- Optimizirati korištenje fondova EU-a i eksperimentalnih programa za podršku društvenoj uključenosti mladih ljudi
- Realizirati puni potencijal socijalnog rada s mladima i centara za mlade u zajednicama kao sredstvo uključivanja
- Razviti međukulturalnu svijest i kompetencije za sve mlade ljude
- Ohrabriti mlade da se uključe u politike uključivanja i na saradnju među donosiocima politika
- Priznati savladane izazove mladih ljudi iz zanemarenih grupa, uključujući i način posebnih nagrada
- Adresirati problem beskućništva, smještaja i financijske isključenosti
- Promovirati pristup kvalitetnim uslugama – npr. prijevozu, e-inkluziji, zdravlju, socijalnim službama
- Promovirati posebnu podršku mladim porodicama

18 - COM (2008) 418 - COM (2005) 706

19 - COM (2006) 367

Oblast djelovanja 7 – Volontiranje

Za mlade ljude važno je pokazati solidarnost prema društvu kroz volonterstvo i predstavlja instrument za lični razvoj, učenje o mobilnosti, konkurentnosti, društvenoj koheziji i građanskom društvu. Mladi volonteri/ke također daju veliki doprinos međugeneracijskoj solidarnosti. U svojoj nedavnoj Preporuci, Vijeće je pozvalo na otklanjanje barijera za prekograničnu mobilnost mladim volonterima/kama²⁰.

Specifični ciljevi

Podržati volonterstvo mladih ljudi stvaranjem više prilika za volontiranje, olakšavajući im da uklone prepreke; podizati svjesnost o vrijednostima volonterstva, priznati volonterstvo kao važan oblik neformalnog obrazovanja i osnažiti prekograničnu mobilnost mladih volontera/ki

Aktivnosti zemalja članica i Komisije unutar svojih sfera nadležnosti

- Unaprijediti priznavanje vještina putem Europassa i Youthpassa
- Priznati doprinos organizacija mladih i nestrukturiranih oblika volonterstva
- Reflektirati načine za bolju zaštitu prava volontera/ki i osigurati kvalitetu volontiranja, kao i uvezati mlade ljude i njihove organizacije povodom potencijalne Evropske godine volonterstva (2011)
- Razviti nacionalne projekte o prekograničnoj mobilnosti mladih volontera/ki
- Razviti nacionalne projekte za promoviranje međugeneracijske solidarnosti kroz volontiranje

Oblast djelovanja 8 – Mladi i svijet

Mladi Evropljani/ke vrlo su zabrinuti globalnim problemima kao što su kršenje osnovnih prava, ekonomske nejednakosti i ekološke degradacije. Oni žele pokazati solidarnost s ostatkom svijeta u borbi protiv diskriminacije, pomagati drugima i očuvati okoliš.

Specifični ciljevi

Mobilizirati mlade na donošenju globalnih politika na svim nivoima (lokalnim, nacionalnim i međunarodnim) korištenjem postojećih mreža mladih i instrumenta (kao što je, naprimjer, strukturirani dijalog) i adresirati klimatske promjene i Milenijske razvojne ciljeve UN-a.

Aktivnosti zemalja članica i Komisije u svojim sferama nadležnosti

- Poticanje 'zelenih' obrazaca potrošnje i proizvodnje među mladim ljudima (npr. recikliranje, konzerviranje energije, hibridna vozila itd.)
- Promocija mogućnosti za preduzetništvo i volontiranje u regijama van Evrope
- Podrška razvoju rada s mladima na drugim kontinentima
- Podizanje svijesti o osnovnim pravima i pitanjima razvoja širom svijeta kod mladih ljudi

4.3. Nova uloga u socijalnom radu s mladima

Socijalni rad s mladima²¹ predstavlja vanškolsko obrazovanje kojim upravljaju profesionalni ili volonterski socijalni radnici/e za mlade unutar organizacija za mlade, općina, centara za mlade, crkava itd., koji daju doprinos razvoju mladih ljudi. Zajedno s porodicama i s drugim profesionalcima, socijalni rad s mladima može pomoći u suočavanju s nezaposlenošću, neuspjehom u školi i društvenom isključenošću, kao i pružiti im aktivnosti u slobodno vrijeme. Također, može povećati vještine i dati podršku na prijelazu iz mladosti u odraslo doba. Uprkos tome što je 'neformalan', socijalni rad s mladima potrebno je nastaviti profesionalizirati. Socijalni rad s mladima pridonosi svim oblastima djelovanja i njihovim identificiranim ciljevima.

Specifični cilj

Treba podržati, priznati i profesionalizirati socijalni rad s mladima zbog njegovog ekonomskog i društvenog doprinosa

Aktivnosti zemalja članica i Komisije unutar svojih sfera nadležnosti

- Opremiti socijalne radnike/ce za mlade profesionalnim vještinama i promovirati njihov značaj putem evropskih instrumenata (Europass, EQF, ECVET)
- Promovirati rad s mladima, između ostalog, i preko strukturnih fondova
- Razviti mobilnost socijalnih radnika/ca za mlade kako se navodi u Povelji Evropske komisije
- Razviti inovativne usluge, pedagogiju i prakticanje rada s mladima

Komisija će izraditi svoju analizu ekonomskog i društvenog utjecaja rada s mladima

5. OSTVARENJE VIZIJE U NOVOM INTEGRIRANOM OKVIRU ZA SARADNJU

5.1. Međuresorni pristup

Niz pitanja koja se tiču mladih nalažu međuresorne pristupe politikama na nivou EU-a i na nacionalnim nivoima. Politika prema mladima ne može se unaprijediti bez učinkovite koordinacije s drugim resorima. Zauzvrat, politike za mlade mogu doprinijeti ostvarivanju rezultata u područjima kao što su politike za djecu i porodice, obrazovanje, rodnu ravnopravnost, stanovanje i zdravstvenu zaštitu.

Zemlje članice trebaju razmotriti međuresorno donošenje politika na nacionalnom nivou.

Međuresornu saradnju treba također ostvariti s lokalnim i regionalnim akterima, koji su ključni u provođenju strategija prema mladima. Vijeće smatra da bi ideja saradnje među različitim formacijama Vijeća i Komisije osnažila njihovu internu koordinaciju putem međuservisnih grupa. Treba obratiti pažnju da se ne udvostručuju postojeći mehanizmi. Također je potrebna poboljšana osnova znanja i učinkovito širenje najboljih praksi.

21 - Općenito korišteni termin za rad s mladima - 'socijalno-obrazovni instruktori/ce' jeste pravni termin za „socijalne radnike/ce za mlade“, kako se navodi u članu 149(2) Povelje.

5.2. Dijalog s mladima

Strukturiran dijalog prati provođenje strategije i predstavlja prostor za zajedničku refleksiju prioriteta. Kao dio svojih nacionalnih politika prema mladima zemlje članice pozvane su da organiziraju stalni i redovni dijalog s mladima. Uz saradnju Predstavništva Komisije, dijalog bi trebao uključivati teme Evropske unije.

Radna grupa sa zemljama članicama i Evropskim forumom mladih bit će osnovana 2010. g. u cilju revidiranja strukturnog dijaloga (uključenje lokalnih, regionalnih, nacionalnih vijeća mladih, uloga događaja EU-a, praćenje itd.). Socijalni partneri i novonastali akteri politika prema mladima (kao što su industrija, fondacije, humanitarne organizacije i mediji mladih ljudi) bit će uključeni tamo gdje bude primjereno.

Ciklus strukturiranog dijaloga s mladim ljudima predložen je za svaku godinu. Teme za naredni period bit će određene zajedno s učesnicima dijaloga i mogu biti:

- zapošljavanje mladih (2010)
- mladi i svijet (2011)

5.3. Vršnjačko učenje za bolje donošenje politika

Predložene su dvije vrste procesa učenja od vršnjaka/inja među zemljama članicama: 'Seminari na visokom nivou', gdje je politička saradnja neophodna, i 'klasteri' u kojima je potrebna tehnička ekspertiza. Akteri bi trebali biti uključeni u ove vježbe vršnjačkog učenja.

Prijedlozi za naredni period:

- Seminari visokog nivoa o međuresornoj saradnji (2010)
- Klasteri o radu s mladima (2011)
- Seminari visokog nivoa o volontiranju mladih (2011)
- Klaster o zdravlju mladih (2012)
- Seminar visokog nivoa o kreativnosti (2012)

5.4. Provođenje

Zemlje članice ključna su pokretačka snaga koja stoji iza provođenja Strategije. Međuresorni pristup kao i osnaženje instrumenta OMC-a trebalo bi biti od velike pomoći. Početni sastanci za prioritete trebali bi biti organizirani na nacionalnom nivou sa sudionicima i drugim ministarstvima. Regionalne i lokalne vlasti također bi trebale biti uključene. Koordinacija i sudjelovanje relevantnih aktera tokom cijelog ciklusa politike je presudna.

Sastanci generalnih direktora za mlade trebali bi imati ključnu ulogu u provođenju novog okvira za saradnju.

5.5. Donošenje politika utemeljeno na činjenicama

Bolje znanje je ključno za pouzdanu politiku. Sadašnji instrumenti (npr. Eurostat data, nacionalni izvještaji, Evropski centri znanja za politike o mladima (EKYP), Program okvirnog istraživanja EU) prvi su korak, kao što je i trogodišnji Izvještaj o mladima u

Evropi. Postoji jednaka potreba da se podijele rezultati istraživanja i da se uvežu istraživanja širom Evrope. Komisija predlaže da se:

- konsolidira EKCYF popunjavanjem profila zemalja
- revidiraju postojeći trendovi prioriteta kroz Eurydice
- dizajnira tabela postojećih indikatora i referentnih mjerila koja se tiču mladih u obrazovanju, zapošljavanju, uključivanju i zdravlju
- uspostave radne grupe za raspravu o potencijalnim 'deskriptorima' (blagim indikatorima) za prioritete sudjelovanja, volontiranja, kreativnosti i mladih u svijetu, kao i za NEET-ove (Mladi koji ne pohađaju obrazovanje ili obuku i ne rade)
- pokrenu studije o:
 - "Baby Bonds" – korištenju sredstava koja se čuvaju u fondovima za podršku autonomije mladih u kasnijoj životnoj dobi (2010)
 - Socijalnom i ekonomskom utjecaju na socijalni rad s mladima (2011)
 - sudjelovanju mladih i informatičkom društvu (2012)
 - Pokretanju redovnih Euro-barometara za mlade
 - Promociji korištenja Okvirnog programa za istraživanje u EU za istraživanja o pitanjima mladih i naknadnom monitoringu

5.6. Pojednostavljeno izvještavanje

Svake tri godine bit će prezentiran zajednički izvještaj Vijeća/Komisije o implementaciji gore spomenutih prioriteta. Izvještaj će se temeljiti na sličnim izvještajima zemalja članica kojem će biti priložen evropski pregled situacije mladih pod nazivom 'Mladi u brojkama', koji pripremaju zemlje članice i omladinske organizacije. Komisija predlaže da nacionalni izvještaji budu objavljeni.

5.7. Mobilizacija programa i fondova EU-a

Program Mladi u akciji (The Youth-in-Action) podržava politiku prema mladima i njene prioritete, posebno prekograničnu mobilnost, volonterstvo, sudjelovanje, socijalni rad s mladima i političku saradnju (npr. vršnjačka edukacija, strukturirani dijalog, studije, Euro-barometri i bolji instrumenti znanja). Ostali programi i fondovi također nude mnoge mogućnosti za sve mlade ljude i treba ih približiti njima, kao što su kultura, cjeloživotno učenje, PROGRESS, MEDIA, Erasmus za mlade preduzetnike/ce, konkurentnost i programi inovacija, te strukturni fondovi.

5.8. Saradnja s drugim institucijama EU-a i međunarodnim organizacijama

Evropski parlament redovno daje doprinos politici prema mladima. Komisija poziva Parlament da reagira na ovo saopćenje i namjerava redovno informirati Parlament o njegovom provođenju. Komisija također namjerava saradivati s Ekonomskim i socijalnim vijećem regija u njihovim relevantnim nadležnostima.

Komisija će nastaviti saradnju s Vijećem Evrope na područjima zajedničkog interesa, kao što su sudjelovanje mladih, socijalni rad s mladima i bolje poznavanje mladih.

RADNI DOKUMENT KOMISIJE EU o indikatorima Evropske unije u oblasti mladih

Brisel, 25.03.2011. godine
SEC(2011) 401 konačna verzija

1. UVOD

U Strategiji prema mladima EU-a²² Vijeće je pozvalo Komisiju da "osnuje radnu grupu koja bi, u konsultaciji s relevantnim oblastima politika, analizirala postojeće podatke o mladima i moguće potrebe za izradom indikatora u oblastima u kojima oni ne postoje, ili u kojima nije jasno elaborirana perspektiva mladih. Rezultati ovog rada i prijedlozi za potencijalne nove indikatore trebaju biti podneseni Vijeću najkasnije do decembra 2010. godine".

U skladu s navedenim, Komisija je u januaru 2010. g. osnovala ad-hoc ekspertnu grupu za indikatore o mladima. Grupa je imala dva sastanka (u januaru i aprilu 2010. g.) kao i obimne kontakte elektronskim putem. Sastavljena je od 60 stručnjaka/inja iz 25 zemalja članica, te iz Norveške²³, koji predstavljaju različite javne administracije, istraživačke institute i statističke agencije, kao i predstavnika/ca različitih pružalaca aktivnosti mladih²⁴ i Komisije.

Strategija prema mladima EU-a ne koristi se službenom definicijom o određenom vremenskom periodu života u kojem se neka osoba smatra „mladom“. Ova definicija varira od jedne zemlje članice do druge, a starosna dob koja se uzima u obzir razlikuje se u pogledu vremena i društveno-ekonomskog razvoja. Kao instrument za provođenje Strategije prema mladima EU-a, program 'Mladi u akciji' obraća se mladim ljudima u dobi između 13 i 30 godina²⁵. Tabela s indikatorima koristi tri kategorije od po pet godina, tamo gdje je to moguće, pokrivajući raspon od 15 do 30 godina. Za neke indikatore prikladnije je kao ciljnu grupu imati mlade izvjesne životne dobi (naprimjer, one koji rano napuštaju obrazovanje i obuku), baviti se populacijom djece (koja su pod rizikom od siromaštva i društvenog isključivanja) ili, suprotno, ograničena veličina uzorka može zahtijevati korištenje drugih starosnih kategorija. Svi indikatori se dalje mogu dijeliti prema rodu i tamo gdje je to važno, završenom stepenu obrazovanju. Tabela će biti ažurirana i revidirana jednom godišnje.

Ovaj dokument temelji se na radu gore spomenute grupe stručnjaka/inja o indikatorima EU-a za mlade koju vodi Evropska komisija. Za razliku od općih uputstava koje daju indikatori iz naslova strategije Europa 2020, rezultati ovog dokumenta trebali bi podržati specifičnije procese politika EU-a koji se direktno ili indirektno bave mladima: Tabela indikatora identificira ključne indikatore iz Strategije prema mladima EU-a, koji su ključni za postizanje temeljnog razumijevanja opće situacije u kojoj žive i rade mladi ljudi. Stoga je potpuno komplementarna ciljevima iz naslova Strategije Europa 2020 Evropske unije²⁶ i predvođene inicijative 'Mladi u pokretu'²⁷, koja se posebno bavi problemima zapošljavanja i mobilnosti mladih. S obzirom da se dva cilja iz

22 - Strategija prema mladima EU-a Vijeće je usvojilo Odlukom Vijeća od 27. 11. 2009. g. o obnovljenom okviru za evropsku saradnju u oblasti mladih (2010-2018).

Ona je uslijedila nakon objave Saopćenja Komisije "EU Strategija prema mladima – Investiranje i osnaženje.", COM(2009) 200 final od 27.04.2009.

23 - Norveška i Island su pozvane kao zemlje EFTA EEA.

24 - Evropski forum mladih, četiri nacionalna vijeća mladih i AER Mreža mladih.

25 - U skladu s članom 6 (2) Odluke 1719/2006, program Mladi u akciji „namijenjen je mladim ljudima između 15 i 28 godina, mada su neke aktivnosti otvorene za mlade već od 13 pa sve do 30 godina starosti“.

26 - <http://ec.europa.eu/europe2020>

27 - Saopćenje Komisije o mladima u pokretu, 15. 9. 2010. g., COM(2010) 477 final. Saopćenje naglašava da svoje ciljeve želi postići saradnjom Komisije i zemalja članica u kontekstu postojećih aranžmana, uključujući Strategiju prema mladima EU-a.

naslova Strategije Europa 2020 odnose na mlade, ta su dva cilja također uvrštena u tabelu s indikatorima. Kako bi osiguralo da indikatori politike nastave odražavati promijenjenu stvarnost za mlade ljude u EU, te nakon zahtjeva zemalja članica, Komisija će nastaviti raditi s grupom stručnjaka/inja jednom godišnje kako bi revidirala tabelu i predložila izmjene. Ovaj posao neće predstavljati financijski niti administrativni teret za zemlje članice. Podaci za postojeće indikatore bit će prikupljeni putem postojećih izvora kao što je Eurostat. Za potencijalne nove indikatore koji su skicirani u ovom dokumentu Komisija će razmotriti provođenje Flash Euro-barometra u redovnim intervalima kako bi dobila nove podatke, naprimjer, svake četiri godine.

2. ZAŠTO SU POTREBNI INDIKATORI U OBLASTI MLADIH?

Strategija prema mladima EU-a uvelike naglašava pristup politikama prema mladim koji se temelji na činjenicama. Uz postojanje indikatora u svih osam strateških oblasti moći će se bolje preispitati jesu li postignuti opći ciljevi.

Tabela s indikatorima za mlade također će omogućiti onima koji nisu stručnjaci/kinje u oblasti mladih da dobiju brz, ali sveobuhvatan pregled situacije mladih ljudi u EU. Na taj način povećat će se vidljivost i priznanje politika prema mladima, te naglasiti njihove posebne karakteristike u domenu međuresorne politike.

Tabela uključuje indikatore za sve oblasti djelovanja iz Strategije prema mladima EU-a. U nekim od ovih domena politike identificirani indikatori su isti oni koje su formacije Vijeća već usvojile ili neke radne grupe u drugim oblastima politika EU-a, mada one nisu nužno imale jasnu dimenziju za mlade. U drugim područjima djelovanja, međutim, indikatori još uvijek ne postoje. Za ta područja ekspertna grupa izradila je odgovarajuće indikatore u skladu sa zahtjevima koje je postavilo Vijeće.

3. KONTEKSTUALNI INDIKATORI

Za uvodne informacije o mladima grupa je smatrala primjerenim da uključi četiri kontekstualna indikatora.

Jedan indikator odnosi se na udio mladih ljudi unutar ukupne populacije. Ovo se smatra osnovnom informacijom za bilo koga ko želi dobiti pregled mladih u EU. Uzimajući u obzir jake veze između politika prema djeci i mladima, uvršten je također indikator o udjelu djecu unutar ukupne populacije.

Podaci o prosječnoj dobi u kojoj mladi napuštaju roditeljski dom daju bolji pregled autonomije mladih ljudi. Razlozi zbog koji mladi ljudi ostaju s roditeljima u nekim zemljama duže nego u nekim drugim uključuju nekoliko kulturnih faktora, te su zato korisni kao kontekstualni indikatori više nego kao veza s nekom posebnom oblasti politike.

Indikator	Definicija i komentar
(1) Populacija djece	<p><u>Definicija:</u> Ukupni broj mladih ljudi u starosnoj grupi od 0 do 14 godina koji žive u zemlji članici Evropske unije 1. januara</p> <p><u>Izvor:</u> Demografski podaci Eurostata.</p>
(2) Populacija mladih	<p><u>Definicija:</u> Ukupni broj mladih ljudi u starosnoj grupi 15-19, 20-24, 25-29 godina koji žive u zemlji članici Evropske unije 1. januara</p> <p><u>Izvor:</u> Demografski podaci Eurostata.</p>
(3) Udio mladih u ukupnoj populaciji	<p><u>Definicija:</u> Mladi ljudi (u dobnoj grupi 15-19, 20-24, 25-29 godina) kao udio u ukupnoj populaciji neke zemlje članice Evropske unije</p> <p><u>Izvor:</u> Demografski podaci Eurostata</p>
(4) Prosječna dob mladih ljudi koji napuštaju roditeljski dom	<p><u>Definicija:</u> Prosječna dob mladih kada napuštaju dom</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat, EU LFS</p>

4. DOMENI POLITIKA S POSTOJEĆIM INDIKATORIMA

Ekspertna grupa o indikatorima za mlade razmatrala je niz postojećih indikatora u oblasti obrazovanja i obuke, zapošljavanja i preduzetništva, zdravlja i kvalitete života, te društvenog uključivanja. Svi su oni blisko povezani s okvirima relevantnih politika, izradila ih je grupa stručnjaka/inja i usvojile su ih zemlje članice, kao i Komisija u okviru svojih političkih procesa. Za ove indikatore već postoje podaci za sve zemlje članice EU-a. Ekspertna grupa za indikatore o mladima identificirala je 4 do 5 indikatora za svaku od ovih oblasti koje je smatrala najkorisnijim za stjecanje boljeg pregleda situacije mladih ljudi. Većina indikatora temelji se na podacima Eurostata²⁸.

4.1. Obrazovanje i obuka

Cilj ovog područja djelovanja, kako je formulirano u Strategiji prema mladima EU-a, jeste da „se podrži jednak pristup mladih visokokvalitetnom obrazovanju i obuci na svim nivoima, kao i mogućnostima za cjeloživotno učenje. Kao dopunu formalnom obrazovanju treba promovirati i priznavati neformalno učenje mladih, te razviti bolje veze između formalnog obrazovanja i

28 - Primarni izvori Eurostata za ove indikatore jesu Statistika EU-a o prihodima i uvjetima života (EU-SILC) i Anketa EU-a o radnoj snazi (EU-LFS). U oblasti obrazovanja i obuke neki se indikatori pozivaju na podatke OECD-a i UNESCO-a, koji su, zajedno s Eurostatom, izradili zbirku podataka UOE.

neformalnog učenja. Treba olakšati i podržati tranziciju mladih ljudi od obrazovanja i obuke do tržišta rada, te smanjiti rano napuštanje školovanja."

Identificirano je pet indikatora u ovom području. Prva tri su ključni indikatora iz Strateškog okvira za evropsku saradnju za obrazovanje i obuku („ET 2020“) s odgovarajućim referentnim mjerilima koja su usaglasile zemlje članice EU i Evropska komisija 2009. g.²⁹. Indikatori od 1 do 3 također su ciljevi iz naslova Strategije Europa 2020.

Udio mladih ljudi u starosnoj grupi od 20 do 24 godine koji su završili najmanje srednje obrazovanje (uključujući strukovno obrazovanje i obuku) također se smatra važnim indikatorom u ovoj oblasti, budući da daje pregled populacije mladih koja je sposobna stupiti na tržište rada, dalje se obrazovati u struci, ili nastaviti visoko obrazovanje³⁰.

S obzirom na važnost povećanja mogućnosti zapošljavanja putem obrazovanja i obuke, kao i pratećih mjera za promociju mobilnosti učenja, Vijeće je pozvalo Komisiju da predloži potencijalna evropska referentna mjerila u oba ova područja³¹. Ekspertna grupa o indikatorima za mlade redovno će se informirati o ovom poslu i razmotrit će mogućnost uvrštavanja indikatora u ovim područjima u tabelu indikatora za mlade u budućnosti. Prijelaz s obrazovanja na zapošljavanje jeste drugo područje za koju će ekspertna grupa razmotriti buduće indikatore.

Indikator	Definicija i komentar	
(1) Mladi koji rano napuštaju školovanje	<p><u>Definicija:</u> Postotak populacije u dobi od 18 do 24 godine koja maksimalno ima najniže srednje obrazovanje i koja više ne pohađa školu</p> <p><u>Cilj EU:</u> Manje od 10% do 2020. g.</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat, EU LFS.</p>	
(2) Mladi s lošim ocjenama	Čitanje	<u>Definicija:</u> Postotak petnaestogodišnjaka/inja koji imaju nedovoljan uspjeh (na skali od 1 do 5) na PISA testovima.
	Matematika	<u>Cilj EU:</u> Manje od 15% do 2020. g.
	Prirodne nauke	<u>Izvor:</u> OECD – PISA

29 - http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc28_en.htm

30 - Ovaj indikator uključen je u Program rada ET2010 s referentnim mjerilom od 85 % mladih koji su završili srednje obrazovanje 2010 godine. Ovaj referentni cilj nije postignut do 2010. g., postotak mladih ljudi koji su završili srednje obrazovanje bio je 78 %.

31 - Zaključci Vijeća od 12. 5. 2009. godine o strateškom okviru za Evropsku saradnju u obrazovanju i obuci ('ET 2020') (2009/C 119/02)

(3) Tercijarno stjecanje obrazovanja	<p><u>Definicija:</u> Udio populacije u dobi od 30 do 34 godine sa stečenim tercijarnim obrazovanjem</p> <p><u>Cilj EU:</u> Do 2020. g. najmanje 40%</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat, EU LFS.</p>
(4) Mladi ljudi (20-24 godine) koji su završili srednje obrazovanje	<p><u>Definicija:</u> Postotak populacije u dobi od 20 do 24 godine koja je minimalno završila srednju školu (ISCED nivo 3c)</p> <p><u>Cilj EU:</u> Manje od 10% do 2020. g.</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat, EU LFS.</p>

4.2. Zapošljavanje i preduzetništvo

Cilj ove oblasti djelovanja, prema formulaciji iz Strategije prema mladima, jeste da: „se treba podržati integracija mladih na tržištu rada, bilo kao uposlenika/ca ili kao preduzetnika/ca. Tranzicija od obrazovanja i obuke odnosno od nezaposlenosti ili neaktivnosti do zaposlenja treba biti olakšana i podržana. Mogućnosti za pomirenje radnog s privatnim životom moraju se poboljšati. U periodu nakon Lisabonske strategije 2010. g. treba osigurati perspektivu mladih, a posao koji je urađen u skladu s općim ciljevima Evropskog pakta za mlade treba nastaviti.“

Finansijska i ekonomska kriza dovela je do velike stope nezaposlenosti među mladim ljudima u starosnoj grupi od 15 do 24 godine. U najteže pogođenim zemljama, nezaposlenost mladih je oko 40%, a u cijeloj EU jedna osoba od pet mladih ljudi u ovoj dobnoj kategoriji na tržištu rada ne može naći posao. To je više od dvostruke stope nezaposlenosti u odnosu na ukupnu radnu populaciju. Dugoročni rizik ovog stanja jeste rizik 'izgubljene generacije', s velikim brojem mladih ljudi koji stupaju u dugoročnu nezaposlenost bez perspektive da u budućnosti dobiju stabilan i stalan posao. Snižavanje stope nezaposlenosti jeste stoga ključna briga kako Evropske komisije tako i strategija zemalja članica, kao i prirodni indikator za tabelu indikatora za mlade ljude. Međutim, veliki broj mladih ljudi u kategoriji od 15 do 24 godine još uvijek se nalazi u obrazovanju, a stopa nezaposlenosti je izračunata na osnovi aktivne populacije. To znači da će dvije zemlje s razlikom u udjelu mladih ljudi u obrazovanju pokazati različitu stopu nezaposlenosti mladih, iako imaju jednak broj nezaposlenih mladih ljudi. Kako bi se izjednačila ova razlika, korisno je dopuniti je s indikatorom „stope nezaposlenosti mladih“, koji pokazuje udio nezaposlenih mladih ljudi u odnosu na ukupan broj mlade populacije.

Postoje i dva pokazatelja o preduzetništvu mladih koje je identificirala ekspertna grupa za indikatore o mladima: Jedan mjeri udio samostalno zaposlenih mladih ljudi u dvije gornje starosne kategorije, a drugi mjeri preduzetnički stav među mladima³². Zaposlenost mladih na privremenim ugovorima može se smatrati početnim korakom za ulazak na tržište rada, ali isto tako može biti prepreka za postizanje punog i dugoročnog pristupa zapošljavanju. Stoga se ovaj indikator smatra primjerenim za uvrštavanje u tabelu indikatora za mlade³³.

32 - Evropska komisija je trenutno u procesu izrade dodatnih indikatora u oblasti preduzetništva mladih u skladu s vodećom inicijativom 'Mladi u pokretu' Strategije Europa 2020.
33 - Odbor za zapošljavanje je dalje podijelio indikatore na „dobrovoljne“ i „nedobrovoljne“. Potrebno ih je provjeriti na veličini uzorka da bi se utvrdilo može li se primijeniti na starosnu grupu mladih ljudi.

Indikator		Definicija i komentar
(1) Nezaposlenost mladih	Stopa nezaposlenosti mladih	<p><u>Definicija:</u> Udio nezaposlenih među aktivnom populacijom (zaposlenih i nezaposlenih) u starosnoj grupi od 15 do 24</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat EU LFS</p>
	Stopa dugoročno nezaposlenih mladih	<p><u>Definicija:</u> Udio nezaposlenih u starosnoj grupi od 15 do 24 u posljednjih 12 mjeseci ili više među nezaposlenim u ovoj starosnoj grupi</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat EU LFS</p>
(2) Postotak nezaposlenosti mladih		<p><u>Definicija:</u> Udio nezaposlenih u ukupnoj populaciji (zaposlenih i nezaposlenih i neaktivnih) u starosnoj grupi od 15 do 24</p> <p><u>Komentar:</u> Ovo izjednačava razlike u stopi aktivnosti zemalja članica, koja utječe na stopu nezaposlenosti.</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat EU LFS</p>
(3) Samozaposleni mladi		<p><u>Definicija:</u> Postotak samozaposlenih mladih u starosnoj grupi 20-24 i 25-29 godina</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat EU LFS</p>
(4) Mladi ljudi koji bi željeli osnovati svoja vlastita preduzeća		<p><u>Izvor:</u> Flash Euro-barometar o mladima, koji bi trebao biti proveden u proljeće 2011. g.</p> <p><u>Definicija:</u> Udio mladih ljudi u starosnoj grupi od 15 do 30 koji su odgovorili s DA na pitanje „Biste li željeli osnovati svoje vlastito preduzeće u budućnosti?“</p>
(5) Mladi uposlenici/e na privremenim ugovorima		<p><u>Definicija:</u> Udio mladih uposlenika/ca (od 20 do 29 godina) koji su na ugovoru ograničenog trajanja</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat, EU LFS</p> <p><u>Komentar:</u> Starosna grupa od 20 do 29 odabrana je zato što su mlađi obično zaposleni na privremenim ugovorima zbog obavljanja prakse.</p>

4.3. Zdravlje i kvaliteta života

Cilj ove oblasti djelovanja, u skladu sa Strategijom prema mladima EU-a, jeste da: „se podrži zdravlje i kvaliteta života mladih s fokusom na promociji mentalnog i seksualnog zdravlja, sporta, tjelesne aktivnosti i zdravog načina života, kao i prevencija i liječenje povrjeda, prehrambenih poremećaja, zloupotrebe droga i ovisnosti.”

Pet od šest indikatora definiranih za zdravlje i kvalitetu života jesu ustaljeni indikatori koji se pojavljuju na popisu ECHI (European Community Health Indicators - Indikatori zdravlja Evropske zajednice – op. prev.)³⁴. Pored njih uvršten je i novi indikator o konzumiranju alkohola među šesnaestogodišnjacima/kinjama, uz podatke koje je osigurao ESPAD³⁵.

Ovo je široka domena politike i bilo je neophodno ograničiti broj indikatora. Fokus je stavljen na tri indikatora koji se odnose na životni stil (pušenje, pretilost i konzumaciju alkohola).

Pored toga, dva indikatora smatrana su primjerenim za procjenu mentalnog zdravlja i kvalitete života šire populacije mladih ljudi, te ih je grupa za indikatore o mladima smatrala važnim da se dodaju u tabelu. Prvi indikator predstavlja stopu samoubistava među mladim ljudima. Drugi mjeri udio mladih ljudi koji su prijavili da su pretrpjeli psihološku bol u posljednje četiri sedmice.

Konačno, jedan se indikator odnosio na samoprijavljene povrjede koje su vezane uz saobraćajne nesreće. EU IDB³⁶ procjenjuje da povrjede u saobraćajnim nesrećama na cestama iznose 10% svih liječenih povrjeda u bolnicama, što je ukupno 4,3 miliona žrtava godišnje. Saobraćajne nesreće su glavni uzrok smrti među mladim ljudima i vodeći uzrok nesposobnosti, koji u najgorem slučaju, može imati utjecaj na cijeli tok života neke osobe. Zato povrjede koje su nastale u saobraćajnim nesrećama igraju važnu ulogu u zdravlju mladih ljudi. Podaci za indikatore bit će na raspolaganju u prvih nekoliko mjeseci 2011. g. za zemlje članice EU-a koje su sudjelovale u posljednjem krugu Evropske ankete o zdravlju (EHIS), ali potpuni podaci za sve zemlje članice EU-a neće biti na raspolaganju sve dok se ne provede sljedeći krug EHIS-a 2014. g.

Indikator	Definicija i komentar
(1) Redovni pušači	<p><u>Definicija:</u> Udio populacije od 15 do 24 koji dnevno puše cigarete</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat, Evropska anketa o zdravlju (EHIS) 1996-2003, Naredni podaci bit će dostupni iz sljedećeg kruga 2007-2009, ECHIM #44</p>
(2) Pretilost	<p><u>Definicija:</u> Mladi ljudi od 18 do 24 godine s indeksom tjelesne mase od 30 i više</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat, (EHIS), svakih 5 godina, posljednji krug 2007-2009, ECHIM #42</p>

34 - www.healthindicators.eu. Ove indikatore izradila je ekspertna grupa (ECHIM) u uskoj saradnji s projektima o indikatorima zdravlja Evropske komisije, DG Eurostat, DG SANCO, WHO i OECD.

35 - Evropski projekt ankete o alkoholu i drugim drogama, www.espad.org.

36 - Baza podataka o povrjedama Evropske unije.

(3) Konzumacija alkohola u proteklih 30 dana	<p><u>Cilina grupa:</u> Učenici/e koji navršavaju 16 godina u godini prikupljanja podataka za ESPAD</p> <p><u>Definicija:</u> Udio ciljne grupe koja je pozitivno odgovorila na pitanje jesu li konzumirali neko alkoholno piće u proteklih 30 dana</p> <p><u>Izvor:</u> Podaci iz ankete ESPAD-a, Nema podataka za Španiju i Luksemburg.</p>
(4) Uzrok smrti mladih – samoubistvo	<p><u>Definicija:</u> Smrt izazvana samoubistvom na 100.000 stanovnika u starosnoj grupi od 15 do 24 godine</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat, uzrok smrti DB, ECHIM # 13</p>
(5) Psihološka bol	<p><u>Definicija:</u> Mladi ljudi (15-24) koji su pretrpjeli psihološku bol tokom protekle četiri sedmice</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat (EHIS), ECHIM #38.</p>
(6) Povrjede: saobraćajne nesreće – samoprijavljeni nesretni slučajevi	<p><u>Definicija:</u> Udio pojedinaca u grupi od 15 do 24 godine koji su prijavili da su imali saobraćajnu nesreću koja je rezultirala povrjedom za koju im je bilo potrebno medicinsko liječenje u proteklih 12 mjeseci</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat, EHIS, ECHIM #30(a)</p>

4.4. Društveno uključivanje

Cilj ove oblasti djelovanja, u skladu sa Strategijom prema mladima Evropske unije, jeste da: „se spriječi isključivanje i siromaštvo mladih i prenošenje tih problema s generacije na generaciju, kao i da se osnaži uzajamna solidarnost društva i mladih. Potrebno je promovirati jednake mogućnosti za sve i boriti se protiv svih oblika diskriminacije.”

Jedan od naslovnih ciljeva Strategije Europa 2020, koju je Evropsko vijeće usvojilo u junu 2010. g., jeste „promovirati društveno uključivanje posebno putem smanjenja siromaštva”. Ovaj cilj je definiran u prvom indikatoru, 'rizik od siromaštva ili isključivanja'. Ovaj cilj se dalje pojašnjava trima indikatorima koji odražavaju mnoga lica siromaštva i isključenosti širom Evrope: indikator rizika od siromaštva, velike materijalne uskraćenosti, i domaćinstva s niskim radnim intenzitetom. Ovi se indikatori stoga uvrstavaju kao prvi indikatori o društvenom uključivanju u tabelu indikatora o mladima.

S obzirom na „stopu rizika od siromaštva“ starosna kategorija, koja se primjenjuje na tabelu, jesu djeca ispod 18 godina. Razlog zašto za ovaj indikator nisu odabrani mladi ljudi iz starosne grupe od 18 do 24 godine je taj što se indikator zasniva na prihodima u

domaćinstvu³⁷. U nekim zemljama članicama EU-a veliki udio mladih ljudi u grupi od 18 do 24 godine osniva svoja vlastita domaćinstva i postaje autonomno u mladoj dobi za razliku od drugih država, često zato što su studenti/ce ili ostvaruju niska primanja. Ovo znači da će zemlje s visokim stepenom autonomije mladih također pokazati visok stepen 'rizika od siromaštva' za ovu starosnu kategoriju, dok mladi ljudi u ovim državama mogu relativno biti u boljoj poziciji nego njihovi vršnjaci/kinje u zemljama koji žive u kući roditelja duže vrijeme. O ovoj temi će se još raspravljati u cilju uvrštavanja još jednog indikatora koji bi tačno odrazio stopu „rizika od siromaštva“ za mlade ljude između 18 i 24 godine.

Ekspertna grupa za indikatore o mladima smatra primjerenim da dopuni 'samoprijavljene nezadovoljene potrebe za zdravstvenom zaštitom' (kontekstni indikator u praćenju okvira za strategiju Europa 2020) kao dodatni indikator o društvenom uključivanju mladih. Premda se ovaj indikator temelji na percepciji mladih ljudi o postojećim preprekama za pristup sistemu zdravstvene zaštite (preskup, preduge liste čekanja, itd.), smatra se vrijednim u mjerenju ponašanja koje utječe na njihovo stvarno korištenje zdravstvene zaštite. Međutim, svakako ga treba analizirati zajedno s podacima o korištenju zdravstvene zaštite, koje se definira kao broj posjeta liječniku (opće prakse ili specijalisti) tokom posljednjih 12 mjeseci³⁸.

Mladi ljudi od 15 do 24 koji nisu zaposleni i ne pohađaju školu ili obuku (NEETs) izloženi su većem riziku od nezaposlenosti, riziku od siromaštva i/ili da budu društveno isključeni u budućnosti nego druge grupe u društvu. Stoga je visok prioritet Evropske unije smanjiti broj takve populacije (NEET). U aprilu 2010. g. Komisija za zapošljavanje i njena grupa za indikatore (DG EMPL) usaglasile su se oko definicije i metodologije za indikatore NEET-a koji će se koristiti u kontekstu Strategije Europa 2020. Ovaj indikator se prikazuje u tabeli indikatora o mladima.

Indikator		Definicija i komentar
(1) Stopa rizika od siromaštva ili isključivanja	Za djecu ispod 18 godina Za mlade ljude od 18 do 24 g.	<u>Definicija:</u> Udio djece i mladih koji su pod rizikom od siromaštva i/ili velike materijalne uskraćenosti i/ili žive u domaćinstvu s niskim radnim intenzitetom (v. daljnje definicije ispod). <u>Izvor:</u> Eurostat SILC
	Jaz između djece (<18) i ukupne populacije Jaz između mladih (18-24) i ukupne populacije	<u>Definicija:</u> Jaz između djece i mladih i ukupne populacije (u postocima) koji su pod rizikom od siromaštva i/ili velike materijalne uskraćenosti i/ili žive u domaćinstvu s niskim radnim intenzitetom. <u>Izvor:</u> Eurostat SILC

37 - Indikator je definiran kao udio osoba s prosječnim raspoloživim primanjima u domaćinstvu ispod praga rizika od siromaštva, koji je postavljen na 60% od nacionalnog prosječnog raspoloživog dohotka (nakon socijalnih doprinosa).

38 - Ovo je naglasila podgrupa za indikatore Odbora za socijalnu zaštitu.

(2) Stopa rizika od siromaštva	Za djecu (<18)	<p>Definicija: Udio djece (ispod 18 godina) koja žive u porodicama s raspoloživim primanjima u domaćinstvu ispod 60% nacionalnog prosječnog dohotka (nakon socijalne pomoći).</p> <p>Izvor: Eurostat SILC</p>
	Jaz između djece (<18) i ukupne populacije	<p>Definicija: Jaz između djece (ispod 18 godina) koja žive u porodicama s raspoloživim primanjima u domaćinstvu ispod 60% nacionalnog prosječnog dohotka (nakon socijalne pomoći).</p> <p>Izvor: Eurostat SILC</p>
(3) Stopa velike materijalne uskraćenosti	Za djecu ispod 18 godina	<p>Definicija: Postotak populacije koja sebi ne može priuštiti najmanje četiri od sljedećih devet stavaka: 1) da plati stanarinu, ratu za kredit ili komunalne troškove; 2) da ima odgovarajuće grijanje; 3) da podnese neočekivane izdatke; 4) da redovito jede meso ili bjelančevine; 5) da ode na godišnji odmor ili da ne može priuštiti da kupi: a: 6) TV, 7) hladnjak, 8) auto, 9) telefon.</p> <p>Izvor: Eurostat SILC</p>
	Za mlade ljude od 18 do 24 g.	
(4) Život u domaćinstvu s niskim radnim intenzitetom	Jaz između djece (<18) i ukupne populacije	<p>Izvor: Eurostat SILC</p>
	Jaz između mladih (18-24) i ukupne populacije	
(5) Samoprijavljene nezadovoljene potrebe za medicinskom zaštitom	Za djecu ispod 18 godina	<p>Definicija: Ljudi koji žive u domaćinstvima s niskim radnim intenzitetom su one osobe između 0 i 59 godina u domaćinstvima u kojima su odrasli ljudi radili manje od 20% svog ukupnog radnog potencijala tokom proteklih godina.</p> <p>Izvor: Eurostat SILC</p>
	Za mlade ljude od 18 do 24 g.	
(6) Mladi koji su nezaposleni i ne pohađaju školu ili obuku	Jaz između djece (<18) i ukupne populacije	<p>Definicija: Samoprijavljene nezadovoljene potrebe za zdravstvenom zaštitom su sljedeća tri razloga: financijske prepreke + predaleko putovanje + vrijeme čekanja</p> <p>Izvor: Eurostat SILC</p>
	Jaz između mladih (18-24) i ukupne populacije	
(6) Mladi koji su nezaposleni i ne pohađaju školu ili obuku		<p>Definicija: Mladi ljudi (15-24) koji nisu zaposleni, ne pohađaju školu ili obuku.</p> <p>Izvor: Eurostat EU LFS</p>

5. DOMENE POLITIKA S NOVIM POKAZATELJIMA

Za neke oblasti djelovanja još uvijek ne postoje usaglašeni indikatori na nivou Evropske unije. To se odnosi na kulturu i kreativnost, sudjelovanje mladih u društvu, volonterske aktivnosti, te mlade i svijet. To su sve područja koja se tiču sudjelovanja i uključenosti mladih ljudi u društvo. Sveobuhvatni podaci koji bi omogućili izradu takvih indikatora na evropskom nivou ne postoje. Izrada pouzdanih zbirki podataka Eurostata o različitim aspektima sudjelovanja mladih (naprimjer, dopunom anketnih pitanja u EU-SILC) oduzela bi puno vremena.

Ekspertna grupa za indikatore o mladima naglasila je da je važno dobiti bolji pregled situacije mladih ljudi u ovim oblastima. Anketa Euro-barometra može dati vrijedne informacije koje se daju uporediti među zemljama članicama, koje bi mogle činiti osnovu za indikatore na ovim područjima. Službe Komisije će zato provesti Euro-barometer u proljeće 2011. g., a ciljna grupa će im biti mladi između 15 i 30³⁹ godina. Nakon ove ankete moglo bi uslijediti postavljanje istih pitanja istoj ciljnoj grupi u redovnim vremenskim intervalima. Paralelno, ekspertna grupa, koja također uključuje Eurostat, nastaviti će dijalog o izradi statističkih indikatora o mladima u budućnosti.

Nekoliko indikatora je također identificirano korištenjem postojećih zbirki podataka iz drugih izvora. Bitna činjenica ovdje je da se svi indikatori u ovim oblastima oslanjaju na postojeće baze podataka ili na podatke koji će se prikupiti tokom Eurobarometra za mlade, a koji je u pripremi.

5.1. Kultura i kreativnost

Cilj ove oblasti djelovanja, u skladu sa Strategijom za mlade u EU, jeste da: *"se treba podržati kreativnost mladih ljudi i kapacitet za inovacije putem kvalitetnijeg pristupa i participacije u kulturi i kulturnim izrazima od rane dobi, te na taj način promovirati lični razvoj, poboljšati sposobnosti učenja, interkulturalne vještine, razumijevanje i poštovanje za kulturnu raznolikost i razvoj novih i fleksibilnih vještina za mogućnost budućih radnih mjesta."*

U ovoj oblasti stručnjaci/kinje su identificirali tri indikatora koji se koriste podacima iz Flash Eurobarometra o mladima, koji je u pripremi, pored jednog indikatora koji se koristi podacima iz Eurostata.

Prva dva indikatora temelje se na pitanjima koja su postavljena u Eurobarometru 67.1 (2007) o kulturnoj participaciji (za sve starosne grupe) i predstavljena su u brošuri Eurostata "Kulturna statistika za 2007. godinu". Budući da je uzorak mladih u grupi od 15 do 30 godina bio premali da bi omogućio pouzdane podatke na nacionalnom nivou u anketi 2007. godine, ekspertna grupa za indikatore o mladima raspravljala je o uvođenju sličnih pitanja u novi Flash Eurobarometar.

Šire uključivanje mladih u asocijativni život⁴⁰, uključujući sport, spada također u domenu kulture. Stoga je definiran jedan indikator u području kojem je poseban cilj participacija mladih ljudi u aktivnostima u njihovo slobodno vrijeme kroz sport, klubove mladih, udruženja mladih i kulturne organizacije.

39 - To će biti Eurobarometar o mladim, koji provodi organizacija Gallup, a koju angažira DG EAC preko Okvirnog ugovora između DG COMM i Gallupa. To će biti Flash Eurobarometar u kojem će se intervjui obavljati telefonskim putem. Rezultati će biti objavljeni u maju 2011. g. tokom Evropskog dana mladih. Tamo gdje bude moguće, rezultati će se predstaviti starosnim grupama 15-19, 20-24 i 25-30 godina.

40 - 'Asocijativni život' odnosi se na sudjelovanje u nevladinim organizacijama i proaktivnim angažmanima u građanskom društvu.

Sposobnost mladih ljudi da govore strane jezike je također jedna važna dimenzija kulture i identificirana je kao indikator. Sposobnost komuniciranja na stranim jezicima podiže potencijal za interkulturalno razumijevanje i kulturnu raznolikost. Imajući u vidu važnost učenja dva strana jezika od rane životne dobi, Vijeće je pozvalo Komisiju u maju 2009. godine da im dostavi prijedlog za moguća referentna mjerila u ovom području prije kraja 2012. godine⁴¹.

Indikator	Definicija i komentar
(1) sudjelovanje u amaterskim umjetničkim aktivnostima	<p><u>Definicija:</u> Udio mladih (15-30) koji su se izjasnili da su sudjelovali u nekoj od sljedećih amaterskih umjetničkih aktivnosti najmanje jednom u posljednjih 12 mjeseci: sviranje nekog muzičkog instrumenta, pjevanje, gluma, ples, pisanje poezije, fotografija, snimanje filma.</p> <p><u>Izvor:</u> Flash Eurobarometar DG EAC-a u pripremi</p>
(2) sudjelovanje u kulturnim aktivnostima	<p><u>Definicija:</u> Udio mladih (15-30) koji su se izjasnili da su sudjelovali u nekoj od sljedećih kulturnih aktivnosti minimalno jednom u posljednjih 12 mjeseci: posjetili historijske spomenike (palače, tvrđave, crkve, vrtove, itd.), muzeje ili galerije, bili u kinu ili na koncertu, pozorištu, plesnom performansu ili operi.</p> <p><u>Izvor:</u> Flash Eurobarometar DG EAC-a u pripremi</p>
(3) sudjelovanje u sportskim klubovima, udruženjima/klubovima mladih, ili kulturnim organizacijama	<p><u>Definicija:</u> Udio mladih (15-30) koji su se izjasnili da su sudjelovali u nekoj sportskoj aktivnosti, klubu za mlade ili slobodno vrijeme, bilo kojem udruženju mladih, ili kulturnoj organizaciji posljednjih 12 mjeseci.</p> <p><u>Izvor:</u> Flash Eurobarometar DG EAC-a u pripremi</p>
(4) učenje najmanje dva strana jezika	<p><u>Definicija:</u> Udio mladih u srednjim školama (ESCED nivo 3 općih programa, isključujući strukovne i predstrukovne škole) koji uče dva strana jezika ili više njih.</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat, prikupljeni podaci o jezicima koji se uče u školama</p>

41 - Zaključci Vijeća od 12. maja 2009. godine o strateškom okviru za Evropsku saradnju u obrazovanju i obuci ('ET 2020') (2009/C 119/02)

5.2. Sudjelovanje mladih

Cilj ovog područja djelovanja, prema Strategiji o mladima EU-a, jeste da: *"treba podržati sudjelovanje mladih u zastupničkim demokracijama i građanskom društvu na svim nivoima i u društvu općenito."*

Značaj ovog domena politike karakterizira njegovo uvrštenje u Član 165. Lisabonske povelje⁴², koja naglašava da djelovanje Unije treba imati kao cilj *"podršku sudjelovanju mladih ljudi u demokratskom životu Europe"*.

Identificirano je pet indikatora u ovom domenu, od čega će dva biti temeljena na podacima iz Eurobarometra o mladima u pripremi, dva na podacima Eurostata i jedan na podacima iz Evropskog parlamenta.

Prvi indikator ima cilj mjeriti angažman mladih u politici i sudjelovanju u političkim inicijativama koje imaju cilj unaprijediti određeno pitanje u njihovim lokalnim zajednicama. Treba naglasiti da ovaj indikator više mjeri uključene u aktivnosti nego što je to formalno članstvo u nekoj stranci ili organizaciji, s pretpostavkom da će to biti bolje mjerilo aktivnoj predanosti mladih ljudi.

Promoviranje neformalnog obrazovanja i mogućnosti učenja za mlade ljude je glavna komponenta Strategije za mlade EU-a i ključno područje politike za mlade. Međutim, radi se o višeslojnoj i teškoj oblasti za mjerenje za koju tek treba izraditi indikatore. Indikator koji je identificiran za tabelu je o samoprijavljenom sudjelovanju u aktivnostima političkih organizacija ili stranke, ili u lokalnim organizacijama, a fokusira se na angažman mladih ljudi u lokalnim političkim organizacijama.

Sljedeća dva indikatora fokusiraju se na uključene u političke izbore. Dok prvi od ova dva indikatora mjeri sudjelovanje mladih u izborima, drugi mjeri do kojeg stepena se stvarno mladi ljudi biraju na pozicije političke moći i utjecaja identificiranjem broja mladih političara/ki u dobi između 18 i 30 godina, a koji su izabrani u Evropski parlament na izborima 2009. godine.

Priznajući rastuću ulogu interneta u sudjelovanju mladih ljudi u društvu, bitno je uključiti indikatore iz ovog područja u tabelu indikatora. Komisija i zemlje članice saglasne su oko broja indikatora za ovo područje⁴³, ali još uvijek ne postoje podaci za sve. Dva od ovih indikatora, za koje već postoje podaci ili će postojati 2011. godine, uzeta su u obzir za tabelu indikatora o mladima.

Jedan se odnosi na korištenje interneta od strane mladih kako bi ostvarili interakciju s javnim institucijama ('e-vlada'). Ovaj indikator obuhvaća zapravo jednako i interakciju s vlasću i korištenje novih tehnologija, te je zato i uvršten u tabelu. Drugi mjeri proaktivno sudjelovanje mladih na internetu preko pristupa i postavljanja mišljenja na webstranicama (npr. blogovi, socijalne mreže, itd.) za raspravu o društvenim i političkim pitanjima (najmanje jednom u posljednja tri mjeseca prije ankete⁴⁴). Ekspertna grupa prepoznala je nedostatke ovog posljednjeg indikatora, budući da se njime mjeri samo je li osoba obavila tu aktivnosti tokom protekla tri mjeseca, a ne daje informaciju koliko često je to uradila. Vrijednost društvenih mreža za sudjelovanje leži posebno u brzim mogućnostima i stvarnom vremenu koje mladim ljudima nudi da se angažiraju u društvu. To je područje gdje je potrebno više istraživanja kao i daljnje aktivnosti na izradi indikatora. Iz tog razloga Komisija provodi studiju o sudjelovanju mladih u demokratskom životu koji će također uključivati korištenje interneta i novih tehnologija, s rezultatima koji se očekuju da budu objavljeni u proljeće 2012. godine. Ekspertna grupa za indikatore o mladima istražić će mogućnost daljnje izrade indikatora o sudjelovanju mladih i IKT-u u saradnji s Grupom visokog nivoa za digitalnu agendu.

42 - Povelja Evropske unije i Povelja o funkcioniranju Evropske unije, <http://eurlex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:C:2008:115:SOM:EN:HTML>.

43 - i2010 Grupa visokog nivoa: Benchmarking Digital Europe 2011-2015, A Conceptual Framework.

objavila Evropska komisija (DG Information Society and Media). http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2010/benchmarking/index_en.htm

44 - Anketa o korištenju informativnih tehnologija u domaćinstvima i od strane pojedinaca Eurostat-a

Promoviranje neformalnog obrazovanja i mogućnosti učenja za mlade ljude je središnja komponenta Strategije za mlade EU-a. Bez obzira na potrebu za indikatorima koji bi mjerili razvoj i utjecaj u ovoj oblasti, ovo područje je višeslojno i teško za mjerenje. To je zato što se neformalno učenje u oblasti mladih obično definira kao organizirana i održiva obrazovna aktivnost koja izlazi iz okvira formalnog sistema obrazovanja i koju pružaju nevladine organizacije i grupe mladih, institucije i centri za mlade, kao i profesionalni socijalni radnici/e za mlade i javne službe. Kao dodatak složenosti ovom problemu jeste i kulturni faktor jer se poimanje vrijednosti neformalnog učenja razlikuje od zemlje do zemlje. Uprkos ovim izazovima ipak postoji potreba da se investira u izradu indikatora neformalnog učenja, kako u području za mlade tako i za ukupnu populaciju. Ovo je područje koje će ekspertna grupa za indikatore o mladima više istražiti u budućnosti⁴⁵.

Indikator	Definicija i komentar
(1) sudjelovanje mladih ljudi u političkim ili organizacijama usmjerenim na zajednicu/okoliš	<p><u>Definicija:</u> Prijavljeno učešće u aktivnostima političkih organizacija ili neke političke stranke ili lokalne organizacije koja ima cilj unaprijediti lokalnu zajednicu i/ili lokalno okruženje u posljednjih 12 mjeseci. Starosna grupa od 15 do 30 godina.</p> <p><u>Izvor:</u> Flash Eurobarometar DG EAC-a u pripremi</p>
(2) sudjelovanje mladih ljudi u lokalnim, regionalnim, nacionalnim ili na izborima za Evropski parlament.	<p><u>Definicija:</u> Postotak mladih ljudi u dobi između 18 i 30 godina koji su se izjasnili da su sudjelovali u lokalnim, regionalnim, nacionalnim ili evropskim parlamentarnim izborima u posljednje tri godine.</p> <p><u>Izvor:</u> Flash Eurobarometar DG EAC-a u pripremi</p>
(3) Mladi ljudi od 18 do 30 godina koji su izabrani u Evropski parlament	<p><u>Definicija:</u> Broj mladih parlamentaraca/ki Evropskog parlamenta koji su izabrani na posljednjim izborima 2009. godine</p> <p><u>Izvor:</u> Evropski parlament</p>

⁴⁵ - Treba naglasiti da su neke aktivnosti u definiranju ovog koncepta već preduzete, budući da je već 2003. godine proveden ad-hoc modul o cjeloživotnom učenju (koje uključuje neformalno učenje) pod pokroviteljstvom EU-LFS. Neformalno obrazovanje (za starosnu grupu iznad 25) također je uključeno u Anketu o obrazovanju odraslih koju je proveo Eurostat 2006. godine.

(4) Mladi ljudi koji koriste internet za komunikaciju s javnim institucijama	<p>Definicija: Postotak pojedinaca u dobi od 16 do 24 godine koji su koristili internet u posljednjih 12 mjeseci za komunikaciju s javnim institucijama (npr. koristeći ga za jednu ili više sljedećih aktivnosti: pribavljanje informacija od javnih institucija putem njihovih web-stranica, popunjavanje ili slanje javnih obrazaca)</p> <p>Izvor: Anketa Eurostata o korištenju IKT-a u domaćinstvima i od strane pojedinaca</p>
(5) Mladi ljudi koji koriste internet za pristup i postavljanje mišljenja na web-stranice (npr. blogove, društvene mreže itd.) za raspravu o društvenim i političkim pitanjima (u posljednja tri mjeseca)	<p>Definicija: Postotak pojedinaca u dobi od 16 do 24 godine koji su se izjasnili da su koristili internet za pristup i postavljanje mišljenja na web-stranice (npr. blogove, društvene mreže, itd) za raspravu o društvenim i političkim pitanjima (u posljednja tri mjeseca).</p> <p>Izvor: Anketa Eurostata o korištenju IKT-a u domaćinstvima i od strane pojedinaca</p>

5.3. Volonterske aktivnosti

Cilj ovog područja djelovanja, kako je formulirano u Strategiji za mlade EU-a, jeste da: „*podrži volonterske aktivnosti mladih i da im bude više priznata vrijednost kao važan oblik neformalnog učenja. Prepreke volonterskim aktivnostima trebaju biti uklonjene i treba promovirati prekogranična mobilnost mladih ljudi.*”

Ne postoje statistički podaci u EU koji bi omogućili poređenje sudjelovanja mladih ljudi u volonterskom radu ili priznavanju volontiranja među državama članicama EU-a. Indikatori koje je identificirala ekspertna grupa za indikatore o mladima stoga se oslanja na korištenje podataka iz Eurobarometra za mlade koji je u pripremi i treba biti proveden u prvih nekoliko mjeseci 2011. godine.

Prva tri indikatora fokusiraju se na sudjelovanje mladih u volonterskim aktivnostima. Dok se prvi indikator usmjerava na identificiranje sudjelovanja u svim oblicima volonterstva (npr. uključuje i neplaćene volonterske aktivnosti kao podršku zemljama u razvoju), drugi indikator ima cilj mjeriti lokalni angažman koji se fokusira na ono volonterstvo od kojeg ima korist direktno lokalna zajednica tog volontera/ke. Treći indikator o sudjelovanju u volonterskim aktivnostima fokusira se na mobilnost volontiranja, tj. mlade ljude koji sudjeluju u nekom volonterskom projektu u inostranstvu ili su u inostranstvu ostali radi volontiranja⁴⁶.

⁴⁶ - Indikator o mobilnosti mladih volontera/ki povezan je s Preporukom Vijeća o mobilnosti mladih volontera/ki, koja je donesena 05.12.2008. godine.

Indikator	Definicija i komentar
(1) angažman mladih u volonterskim aktivnostima	<p><u>Definicija:</u> Prijavljeno sudjelovanje u organiziranim volonterskim aktivnostima u posljednjih 12 mjeseci. Starosna grupa od 15 do 30 godina</p> <p><u>Izvor:</u> Flash Eurobarometar DG EAC-a u pripremi</p>
(2) Udio mladih ljudi koji daju volonterski doprinos u svojim lokalnim zajednicama	<p><u>Definicija:</u> Udio mladih ljudi (15-30) koji su se izjasnili da su sudjelovali u nekoj volonterskoj aktivnosti koja je imala cilj promijeniti neku situaciju u njihovim lokalnim zajednicama tokom posljednjih 12 mjeseci.</p> <p><u>Izvor:</u> Flash Eurobarometar DG EAC-a u pripremi</p>
(3) Udio mladih ljudi koji su ostali u inostranstvu u svrhe volontiranja	<p><u>Definicija:</u> Udio mladih (15-30) koji su se izjasnili da su ostali u inostranstvu radi neke volonterske aktivnosti.</p> <p><u>Izvor:</u> Flash Eurobarometar DG EAC-a u pripremi</p>
(4) Formalno priznanje za sudjelovanje u volonterskim aktivnostima	<p><u>Definicija:</u> Udio mladih (15-30) koji su se izjasnili da su sudjelovali u nekoj volonterskoj aktivnosti koji su dobili certifikat, diplomu ili drugi oblik formalnog priznanja njihovog učešća.</p> <p><u>Izvor:</u> Eurostat prikupljeni podaci o jezicima koji se uče u školama</p>

5.4. Mladi i svijet

Cilj ovog područja, kako ga formulira Strategija za mlade EU-a, jeste da „*treba podržati sudjelovanje mladih i njihov doprinos u globalnim procesima donošenja politika, provođenju i praćenju (koji se tiču pitanja kao što su klimatske promjene, Milenijski razvojni ciljevi UN-a, ljudska prava itd.) i saradnju mladih ljudi s regijama van Evrope.*“

Identificirana su dva indikatora koja su korisna za ovu domenu, a koji se pozivaju na podatke iz Eurobarometra za mlade u pripremi. Ekspertna grupa priznala je da bi za ovo područje bilo bolje imati što veći broj indikatora, ali naglašava da je za ovo područje trenutno ne postoje statistički podaci. Prikupljanje poredbenih podataka za ova dva indikatora putem Eurobarometra bit će vrijedno kao prvi korak, ali bit će potrebno više napora da se izrade poredbene statističke grupe podataka za ovu domenu politike.

Prvi indikator ima cilj mjeriti sudjelovanje mladih ljudi u nevladinim organizacijama koji su aktivne u domenama globalnih klimatskih promjena, razvojnoj pomoći ili ljudskim pravima u protekloj godini.

Drugi indikator ima cilj mjeriti do kojeg stepena mladi u zemljama članicama EU-a komuniciraju s drugim mladim ljudima iz zemalja van Evrope. Putem ovog indikatora dobit ćemo podatke o broju mladih ljudi koji su sudjelovali u aktivnostima – unutar ili izvan formalnog obrazovnog sistema – koji uključuju mlade iz zemalja van Evrope.

Indikator	Definicija i komentar
(1) Sudjelovanje mladih u nevladinim organizacijama koje su aktivne u domenama globalnih klimatskih promjena/globalnog zagrijavanja, razvojne pomoći ili ljudskih prava	<p><u>Definicija:</u> Prijavljeno sudjelovanje u aktivnostima neke organizacije koja je aktivna u domenu globalnih klimatskih promjena/globalnog zagrijavanja, razvojne pomoći ili promocije ljudskih prava u posljednjih 12 mjeseci. Starosna grupa od 15 do 30 godina</p> <p><u>Izvor:</u> Flash Eurobarometar DG EAC-a u pripremi</p>
(2) Angažman mladih u aktivnostima ili projektima tokom protekle godine koji su uključivali mlade s drugih kontinenata	<p><u>Definicija:</u> Prijavljeno sudjelovanje u aktivnostima ili projektima tokom protekle godine koje je uključivalo mlade s drugih kontinenata. Starosna grupa od 15 do 30 godina.</p> <p><u>Izvor:</u> Flash Eurobarometar DG EAC-a u pripremi</p>

III. Zakon o mladima FBiH s pojašnjenjima

Razlozi za donošenje Zakona o mladima FBiH

„Analiza položaja mladih i omladinskog sektora u BiH⁴⁷, koju su priredili Komisija za koordinaciju pitanja mladih u BiH i Njemačko društvo za tehničku saradnju (GTZ)⁴⁸, najopširnije i najozbiljnije istraživanje o mladima provedeno u BiH u poslijeratnom periodu, donosi niz podataka o negativnim trendovima u vezi s mladima u BiH. Nekoliko prethodnih analiza i preporuka (UNDP, 2003. g., Vijeće Evrope, 2004. g., Svjetska banka, 2004. g. i dr.) pokazivale su slične statistike. Istraživanje je rađeno 2008. g., ali situacija se od tada, makar u pozitivnom smjeru, nije znatno mijenjala.

- Stopa nezaposlenosti među mladima BiH od 16 do 30 godina iznosi skoro 60%, a najveći dio je onih koji su nezaposleni duži period; mogućnosti zaposlenja su jako male, uz prepreke kao što su korupcija, nepotizam i otvorena diskriminacija;
- većina mladih vidi alternativu životu i radu u BiH u odlasku u inostranstvo, trbuhom za kruhom: 2/3 svih mladih ispitanika/ca izjavilo je da bi napustili BiH zbog privremenog rada, udaje/ženidbe ili trajnog nastanjanja u drugoj zemlji;
- oko 100.000 mladih ljudi napustilo je BiH u periodu 1996-2002. g.; trend starenja stanovništva u BiH dvostruko je brži u BiH nego u zemljama EU-a; broj osoba od 15 do 29 godina u BiH manji je za 315.000 u odnosu na 1991. g. (s 1.091.775 na 777.000)
- 1/4 mladih ljudi u dobi između 16 i 24 godine živi u domaćinstvima čiji je ukupan mjesečni prihod ispod 430,00 KM; tek 7% mladih iz domaćinstava s niskim prihodima primaju određenu vrstu socijalne pomoći; 93% mladih bračnih parova ne posjeduju vlastiti prostor za stanovanje;
- neusklađenost obrazovnog sistema s potrebama na tržištu rada u BiH i EU dovodi mlade ljude u dugoročno nepovoljan položaj, a privredu BiH čini dugoročno nekonkurentnom; mladi nisu pripremljeni za radni odnos, tj. nedostaju im sposobnosti potrebne na tržištu rada zbog zaostajanja s potrebnim reformama, u prvom redu obrazovnog sistema u BiH;
- svaka druga mlada osoba u BiH koja je izišla iz formalnog obrazovnog sistema ostaje na nivou trogodišnjeg srednjeg obrazovanja ili niže; svaka četvrta osoba u BiH prerano napušta obrazovni proces; samo 7% učenika i studenata prima neku stipendiju, koja u većini slučajeva iznosi 100,00 KM odnosno ne prelazi 200,00 KM; svega 1% mladih žive u internatu ili studentskom domu, što govori o uvjetima studenata, njihovom broju te količini organizirane društvene podrške;
- mladi su izloženi mnogim negativnim utjecajima po njihovo zdravlje; studija naglašava pušenje kao najznačajniji problem; 1/3 mladih između 16 i 24 godine konzumira cigarete; svega 8% mladih zna da u njihovoj lokalnoj zajednici postoje zdravstvene usluge specifično namijenjene mladima, dok je samo 5% njih koristilo te usluge;

47 - Finalni izvještaj pripremljen za potrebe izrade omladinske politike BiH 2008., Komisija za koordinaciju pitanja mladih u BiH i Njemačko društvo za tehničku saradnju (GTZ), Sarajevo, 2008. g.

48 - Od 2011. g. se GTZ zove GIZ (Njemačko društvo za međunarodnu saradnju).

- izražena je izuzetno niska stopa sudjelovanja mladih u nevladinom sektoru, apolitičnost mladih, nerazvijenost volonterstva i dr.; tri od četiri osobe u dobi od 16 do 30 godina tvrdi kako nisu zainteresirane za politiku i izražavaju veliko nepovjerenje u političare; članstvo mladih u političkim strankama ili njihovim odjelima za mlade iznosi 8%;
- izraženo je zapostavljanje mladih talenata u kulturi i sportu; svega 7% mladih bavi se sportskim aktivnostima u okviru neke organizacije ili udruženja; većina mladih nezadovoljna je podrškom lokalnih vlasti za kreiranje kulturnih i sportskih sadržaja;
- uočene su slaba mobilnost i informiranost mladih; mladi koji putuju van svoje općine/grada najčešće odlaze u mjesta u svom entitetu, svaka treća osoba nije spremna učestvovati u organiziranim oblicima druženja i putovanja s pripadnicima drugih naroda iz i van BiH;
- na svim nivoima vlasti nedostaje programski i strateški pristup podrške poboljšanju položaja mladih; u Federaciji i kantonima neracionalno se troše budžetska sredstva u oblastima od značaja za mlade. Studija je donijela niz poruka i mjera koje se odnose na glavne probleme i izazove u vezi s mladima. U vezi s nepostojanjem zakona o mladima u FBiH izdvajamo sljedeću preporuku:
- Nedovoljni institucionalni i legislativni kapaciteti uzrokuju kašnjenja u procesu pristupanja BiH EU-u i nepoštivanje obaveza preuzetih potpisivanjem međunarodnih povelja o pravima djece i mladih.

Pored navedenih alarmantnih i poraznih podataka o položaju mladih u BiH, te prvoj preporuci Studije, koja sugerira donošenje legislative za mlade, dodatni razlog za usvajanje Zakona o mladima FBiH bio je usvojeni Zakon o omladinskom organizovanju u Republici Srpskoj iz 2004. g., čime su mladi u Federaciji u odnosu na svoje vršnjake iz RS-a niz godina bili u podređenom položaju. Usvajanje Zakona o mladima FBiH bio je uvjet za pokretanje inicijative o donošenju legislative o mladima na nivou BiH. Kao i za sva druga zakonska rješenja čije se zagovaranje usvajalo u doba recesije, prvo pitanje koje su postavljali predstavnici/e vlasti u FBiH bilo je o finansijskom okviru Zakona. Zakon, kao i svaki drugi, iziskuje određena finansijska sredstva, ali u ovom slučaju i ovim uvjetima minimalna. Svi nivoi vlasti u Federaciji u oblastima od značaja za mlade kroz budžete nadležnih ministarstava, agencija, javnih institucija, službi i dr., i ranije su pružala određenu podršku mladima. Međutim, ova podrška nije davala rezultata, budući da su izostali njeni efekti uslijed nesistematičnosti podrške i preciznom definiranju ključnih problema i korisnika. Zbog oskudnosti raspoloživih sredstava javnog sektora, Zakon određuje stvaranje programa i projekata za mlade koji će biti kreirani na osnovu **prioritetnih potreba mladih**. Zakon sugerira **nadgledanje i praćenje** uspješnosti provođenja programa, konstantni monitoring, koji trebaju biti izvođeni po kriterijima efektivnosti, efikasnosti i ekonomičnosti. Zakon sugerira saradnju i partnerstvo s nevladinim sektorom, te **delegiranje poslova** u vezi s radom s mladima, stoga što javni sektor nije uvijek u mogućnosti osigurati sav potrebni kadar.

Inicijativa za donošenje zakona i izrada nacrtu zakona

Inicijative za usvajanje zakona o mladima u Federaciji BiH, kako formalne tako i neformalne, bile su brojne, a posebno su intenzivirane nakon usvajanja Zakona o omladinskom organizovanju u RS-u 2004. g. Komisija za koordinaciju pitanja mladih u BiH je 2006. g. istaknula potrebu za usvajanjem zakonskog rješenja za mlade na razini Federacije BiH. Komisija je te godine na konferenciji za javnost prezentirala svoju inicijativu, održan je i sastanak s premijerom Vlade FBiH rahmetli dr. Ahmedom Hadžipašićem i dogovoreni su konkretni koraci, ali oni nisu učinjeni. Federalno ministarstvo kulture i sporta je tokom 2007. i

2008. g., po uputama Vlade, upućivalo poziv kantonalnim predstavnicima u cilju održavanja sastanka o temi izrade nacrtu zakonskog rješenja o mladima u Federaciji BiH, ali sastanak nikada nije održan. Vlada FBiH je i u svom programu rada za period 2007-2010. g. navela pod aktivnostima Federalnog ministarstva kulture i sporta: Pokretanje inicijative i sudjelovanje u izradi Zakona o mladima na nivou Federacije Bosne i Hercegovine. Međutim, tim za izradu nacrtu zakona o mladima nikada nije formiran.

Omladinski projekt Njemačkog društva za tehničku saradnju (GTZ) je tokom 2007. i 2008. godine imao dobru saradnju s Federalnim ministarstvom kulture i sporta, posebno sa sekretarom Ministarstva gđom Muneverom Bećirević i načelnicom Centra za mlade gđom Azrom Lojo-Hajro na kreiranju primjerenog zakonskog rješenja o pitanjima mladih Federacije BiH. Moglo bi se reći da je Omladinski projekt GTZ-a konkretizirao sve ranije inicijative započinjanjem procesa izrade nacrtu zakona o mladima FBiH. O ovim aktivnostima obaviješten je premijer Vlade Federacije BiH gosp. Branković, na sastanku održanom 2008. g., na kojem su prisustvovali predstavnici/e Komisije za koordinaciju pitanja mladih u BiH, Federalnog ministarstva kulture i sporta te predstavnici/e GTZ-a.

GTZ-ovom nacrtu rješenja, pored spomenutih predstavnika/ca Federalnog ministarstva kulture i sporta, doprinijeli su gosp. Jasmin Bešić, gđa Tanja Junuzagić, gosp. Nedim Sinanović, gđa Rubeena Esmail-Arndt i pravni konsultant gosp. Ahmed Žilić, angažiran ispred Omladinskog projekta GTZ-a, gđica Nađa Lutvikadić, tadašnja predsjednica Komisije za koordinaciju pitanja mladih u BiH, gđica Amra Bojičić, predstavnica Udruženja službenika za mlade u BiH i Općine Ilidža, te gđa Nada Zukić, pravica iz Ureda Visokog predstavnika u BiH.

Nakon ranijih nedovršenih inicijativa i stvorenih realnih uvjeta za pokretanje ozbiljne aktivnosti, prvenstveno izrađenog nacrtu zakona o mladima FBiH i uspostavljene Komisije za pitanja mladih Predstavničkog doma Parlamenta FBiH, u januaru 2009. g. **Institut za razvoj mladih KULT**⁴⁹, kojem je GTZ ustupio izrađeni nacrt zakona, pokrenulo je novu inicijativu za donošenje zakonske regulative o mladima FBiH, pod nazivom *Puna usta mladih*. Projekt su podržali Centri civilnih inicijativa. KULT je formirao radnu grupu za revidiranje nacrtu zakona sačinjenu od predstavnika/ca najznačajnijih vladinih i nevladinih institucija u omladinskom sektoru u Federaciji: Federalnog ministarstva kulture i sporta, Udruženja službenika za mlade u BiH, Komisije za koordinaciju pitanja mladih BiH, Komisije za pitanja mladih Predstavničkog doma Parlamenta FBiH, Udruženja CORNO, Fondacije CURE, Referentne grupe Tuzla, Udruženja AWO i Fondacije za kreativni razvoj. Inicijativa, formalizirana u projektu *Puna usta mladih*, formiranjem radne grupe za revidiranje nacrtu zakona dobila je potreban legitimitet, a nacrt zakona kvalitetniju formu.

Proces usvajanja Zakona

Početak februara 2009. g. Komisija za pitanja mladih Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH usvojila je Program rada, u kojem je, među ostalim osnovnim programskim aktivnostima, navela proces predlaganja i usvajanja prvog Federalnog zakona kojim će se regulirati pitanja od značaja za mlade. S obzirom da je članica radne grupe za revidiranje nacrtu zakona bila i predsjednica Komisije za pitanja mladih Predstavničkog doma PFBiH gđa Indira Karović, koja se mogla uvjeriti u kvalitetu teksta prednacrtu, ona ga je već na prvoj februarskoj sjednici svoje komisije predstavila članovima/icama i tražila izjašnjavaње o tome da Komisija bude predlagač zakona o mladima FBiH i da se postojeći nacrt uputi u parlamentarnu proceduru usvajanja.

49 - Institut za razvoj mladih KULT tada je nosio naziv Udruženje KULT.

KULT je dostavio Komisiji revidiranu verziju nacrtu zakona uz sav popratni materijal potreban za njegovo upućivanje u parlamentarnu proceduru usvajanja. 23. februara 2009. g. Komisija je jednoglasno usvojila zaključak o upućivanju dostavljenog nacrtu u daljnju proceduru. Nakon izvršenja svih neophodnih formalnosti, KULT je, u saradnji s Komisijom, 18. juna 2009. g. organiziralo konferenciju za javnost na kojoj je nacrt prezentiran i na kojoj je dobio javnu podršku prisutnih predstavnika/ca federalnih vlasti. Na svojoj 23. sjednici održanoj 30. juna 2009. g. Predstavnički dom PFBiH je, bez ozbiljnijih primjedbi, usvojio Nacrt zakona o mladima FBiH.

Poslovnik Predstavničkog doma dalje je predviđao održavanja javnih rasprava, jer je bilo riječ o zakonu od posebnog značaja za Federaciju kao i o legislativi koja se prvi put donosi u Federaciji. Komisija za pitanja mladih, kao službeni predlagač zakona, provela je, uz svu podršku KULTA, javne rasprave u glavnim gradovima svih deset kantona Federacije. Obavještenja o održavanju javnih rasprava poslana su medijima, kako većim medijskim kućama tako i lokalnim medijima u kantonima u kojima se rasprava održavala, zatim čelnicima kantonalne izvršne i zakonodavne vlasti, svim općinama kantona, vodećim lokalnim nevladinim organizacijama, međunarodnim predstavnicima i dr., a svi termini održavanja javnih rasprava pravovremeno su objavljivani na web-stranici KULTA⁵⁰. Na raspravama je zabilježeno više od 300 učesnika/ca i prikupljeno je skoro 160 prijedloga za izmjene i dopune Nacrta, od čega je, nakon konsultacija predstavnika/ca Komisije i KULTA, usvojeno više od 70 prijedloga, na osnovu kojih su izvršene 33 intervencije u tekstu Nacrta. Tabelarni popis svih sugestija s javnih rasprava te spisak izmjena u prijedlogu zakona u odnosu na Nacrt zakona dostavljen je u popratnom materijalu uz prijedlog zakona nadležnim službama Parlamenta FBiH.

Dok je rađena analiza sugestija s javnih rasprava, Dom naroda PFBiH usvojio je Nacrt zakona i ispunjeni su svi uvjeti za izradu prijedloga zakona. Nakon što su analizirane sugestije i izrađena tabela sa svim prikupljenim prijedlozima s javnih rasprava, koja je sadržavala podatke o mjestu održavanja javne rasprave, predlagaču izmjene, tekstu u Nacrtu i u prijedlogu i prihvatljivosti sugestija, održani su radni sastanci s čelnicima Komisije, na kojim su usaglašeni stavovi o sugestijama s javnih rasprava i izvršene pripreme za izradu prijedloga zakona. Kako bi se izbjegla mogućnost da zakon bude oboren zbog propusta tehničke prirode, angažiran je eksterni stručnjak pravnik s dugogodišnjim iskustvom u zakonodavnim procedurama, koji je pregledao cijeli tekst, ukazao na propuste i izradio, uz konsultacije s timom za pripremu prijedloga zakona, kaznene odredbe koje su nedostajale. Sadržaj je dodatno revidiran, urađene su lektura i korektura, te je dopunjen popratni tekst o procesu izrade zakona. U međuvremenu, pristigli su jedini amandmani na Nacrt zakona od strane zastupnika/ca iz oba doma Parlamenta FBiH, a podnijela ih je gđa Mira Bjelac, zastupnica u Predstavničkom domu. Podnijela je devet amandmana, konstruktivnih i prihvatljivih. Od devet amandmana prihvaćena su četiri, a pet ostalih amandmana već su bili sadržani u drugim odredbama zakona.

Time je prijedlog zakona bio kompletiran i preostalo je da Komisija za pitanja mladih, kao službeni predlagač, donese zaključak da ga prihvaća i upućuje u daljnju proceduru usvajanja. Usvojili su, ponovno jednoglasno, zaključak da se prijedlog zakona uputi u proceduru usvajanja. Prijedlog zakona o mladima došao je na raspravu 13. januara 2010. g., drugog dana 28. sjednice Predstavničkog doma, ali je prolongiran za 26. januara, za nastavak sjednice. Ovaj put, 26. januara, za razliku od sjednica na kojima se izglasavao nacrt zakona, parlamentarci/ke, nisu bili jednoglasni, ali je zakon ipak dobio potrebnu većinu. Nacrt zakona o mladima FBiH na Domu naroda FBiH 15. septembra 2009. g. bio je usvojen skoro jednoglasno i nijedan amandman zastupnici/e tog doma nisu uputili na njega. U martu 2010. g. raspoloženje delegata u Domu naroda bilo je drukčije. Dva dana prije sjednice Doma naroda na kojoj će se izglasati zakon o mladima FBiH, održana je sjednica Komisije za pitanja mladih. Jedina tačka na Dnevnom redu bili su amandmani Vlade, koji su kasno stigli i doveli do opasnosti da se zakon usvoji u različitim tekstovima u dva

50 - Danas se projekt može naći u arhivi projekata pod nazivom Puna usta mladih,
http://mladi.org/index.php?option=com_content&view=article&id=809&Itemid=337&lang=ba

doma Parlamenta. Komisija za pitanja mladih PDPFBiH prihvatila je sedam amandmana, a dva je odbila. Nakon skoro trosatne rasprave na martovskoj sjednici Doma naroda prijedlog zakona o mladima FBiH dan je na izglasavanje. Zakon je dobio većinu, usvojen je, premda u različitom tekstu, jer su delegati prihvatili osam Vladinih amandmana. 28. aprila 2010. g. i Predstavnički dom potvrdio je amandmane usvojene u Domu naroda i mladi u Federaciji konačno su dobili zakonsko rješenje koje im je davalo nadu u bolju budućnost. 16. juna Zakon je izišao u Službenim novinama FBiH br. 36/10.

Tokom cijelog procesa većina vladinih institucija, međunarodnih organizacija, nevladinih udruženje, političkih stranaka i dr. pismeno je obaviještena o inicijativi za usvajanje zakona o mladima u Federaciji. Do kraja projekta prikupljeno je više od stotinu pisama podrške usvajanju zakona, a najveći broj stigao je od općinskih vlasti u Federaciji. Inicijativu i promociju zakona u 2010. g. podržala je EU, a u 2011. g. GIZ.

Poseban doprinos konačnom prijedlogu zakonskog rješenja dali su članovi radne grupe za pripremu zakona o mladima FBiH: predsjednica Komisije gđa Indira Karović, zamjenik predsjednika Komisije gosp. Jasmin Duvnjak, izvršni direktor Instituta za razvoj mladih KULT gosp. Jasmin Bešić i koordinator inicijative gosp. Rusmir Pobrić, kao i članovi Komisije gđa Amira Skaka, gđa Nezaheta Akšamija, gosp. Damir Mašić, gosp. Milenko Brkić, gđa Magdalena Šagolj, gosp. Nermin Purić i gosp. Nusret Sirčo iz reda zastupnika/ca u Predstavničkom domu PFBiH, te gosp. Asmin Veladžić, gđa Katarina Klarić, gosp. Kemal Beganović, gosp. Elmir Sadiković, gosp. Dražen Trlin, gosp. Edis Bajrić, gosp. Jasmin Imamović, gosp. Adnan Lipovača i gosp. Edin Mukinović iz reda stručnih, naučnih, kulturnih i javnih radnika/ca.

Zakon predviđa da jedno ministarstvo bude nadležno za saradnju i koordinaciju zadataka u vezi s mladima. KULT je u maju 2009. g. uputio dopis Federalnom ministarstvu obrazovanja i nauke i Federalnom ministarstvu kulture i sporta s molbom da pokrenu inicijativu za određivanje ove nadležnosti, jer je usvajanje Zakona bilo na pomolu. Dopis s istom molbom u decembru 2009. g. poslan je i Vladi FBiH. Vlada FBiH poslala je upit Federalnom ministarstvu obrazovanja i nauke za prihvaćanje nadležnosti za mlade i dobiven je pismeni pristanak ministrice Alić. Ostalo je da se u proceduru uputi Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ministarstvima koji bi obuhvatio zakonske odredbe koje uređuju ovo pitanje i da se nadležnom ministarstvu u nazivu dodaju riječi „i mlade“, u skladu sa Zakonom o mladima FBiH.

I u novom sazivu Vlade FBiH KULT ulaže napore, zajedno s novim sazivom Komisije za pitanja mladih u Predstavničkom domu na čelu s gosp. Mirzom Ustamujićem, da se odredi nadležno ministarstvo, ali još uvijek bezuspješno.

Važnost usvajanja Zakona o mladima FBiH

Donošenjem zakona o mladima FBiH, koji je službeno stupio na snagu 23. juna 2010. g., a nakon razgovora s brojnim općinskim čelnicima u Federaciji, prepoznali smo potrebu za preciznijim definiranjem odredbi ovog Zakona, kako bi ih izvršne vlasti u Federaciji, a posebno one na lokalnom nivou, mogle dosljednije implementirati i kako bi mladi što prije osjetili poboljšanje uvjeta za svoj razvoj.

Zakon će dosljednim implementiranjem zasigurno donijeti pozitivne promjene u odnosu Federalnih vlasti i mladih i stvaranju novog shvaćanja u društvu – da se mladi prepoznaju kao resurs, a ne kao problem, kao kreativna snaga na putu BiH ka Evropskoj uniji, a ne kao još jedan od problema koji se, kao uvjet, moraju na tom putu riješiti. Ovim je zakonom na sveobuhvatan način riješen niz pitanja: Mladi u Federaciji BiH konačno su dobili zakonski okvir koji je definirao njihovu starosnu dob i brojne mehanizme rada s mladima, koji je obavezao sve nivoe vlasti na brigu o mladima i za to im dao precizne načine, koji je uredio

oblast organiziranja mladih kroz omladinska udruženja i njihova predstavnička tijela, vijeća mladih, koji je obvezao sve nivoe vlasti u Federaciji na planiranje, izrade i provođenja strategija prema mladima, koji je predvidio aktueliziranje neformalnog obrazovanja mladih i iniciranje i podršku omladinskom preduzetništvu. Zakon daje višestruk i višestran doprinos uključivanju mladih u društveni život.

S aspekta institucionalne brige vlasti o mladima, prema Zakonu općinske vlasti imenovat će službenike/ce za mlade, a kantonalne vlasti službenike/ce ili odjeljenje za mlade, ukoliko se ukaže potreba, posebno kod većih kantonalnih jedinica. Jedno ministarstvo koje imenuje Vlada FBiH bit će nadležno za koordiniranje provođenjem zakona. Do sada ni sve općine ni svi kantoni nisu imali strategije prema mladima, ni službenike/ce za mlade ili odjele, ni posebne budžetske stavke za mlade – sada je sve to zakonska obaveza, a istovremeno legalizira tu strukturu koja je već postojala kod savjesnih općina. Zakonom se neizbježno uspostavlja konekcija između vlasti i mladih: Mladi dobivaju mehanizam da iskažu svoje potrebe, koje će biti realne jer će dolaziti s najnižih nivoa posredstvom legalnih i legitimnih predstavničkih tijela – općinskih i kantonalnih vijeća mladih – a vlasti će dobiti mehanizme kako da ih zadovolje i imati puno bolji uvid u omladinski sektor, posebno kroz sveobuhvatnu bazu podataka o cijelom omladinskom sektoru, koju će voditi nadležno Federalno ministarstvo.

S organizacijske strane, ovim Zakonom mladima će se omogućiti udruživanje u predstavnička tijela, vijeća mladih na sva tri nivoa vlasti, koja bi trebala predstavljati ravnopravnog sagovornika vlastima. Mladi u FBiH do sada nisu imali svoje legalne predstavnike/ce, a samim tim onemogućeno im je da svoje potrebe, probleme i zahtjeve direktno iznesu pred predstavnike/ce vlasti, najprije onih izvršnih. Omladinska udruženja u jednoj općini formirat će vijeće mladih općine, ali samo ona udruženja koja će morati biti na spisku nadležne općinske službe i ispunjavati uvjete da bi mogla nositi naziv omladinska. Vijeća mladih općina, iz više od 50% općina jednog kantona, formirat će vijeće mladih kantona, kao viši nivo na ljestvici predstavništva, a vijeća kantona, iz više od 50% kantona Federacije, osnovat će Vijeće mladih FBiH, krovnu organizaciju mladih u Federaciji. Takav način organizacije doprinijet će podizanju problema i potreba mladih od najnižeg ka najvišem nivou, čime će se izbjeći marginaliziranje mladih iz manjih sredina.

Kako bi saradnja između vlasti i mladih bila bolja, a koordinacija učinkovitija, Vlada FBiH dužna je formirati međuresorno tijelo, Savjet za mlade, čije će članstvo više od 50% činiti predstavnici/e Vijeća mladih Federacije, a ostali dio predstavnici/e ministarstava koja se bave pitanjima u vezi s mladima. Glavni zadatak Savjeta bit će usaglašavanje politike prema mladima u FBiH i nadzor nad provođenjem Zakona.

Zakon neće riješiti sve probleme mladih, ali će svakako biti odlična platforma za svestrani razvoj mladih i dodatni inicijator za donošenje zakonskog rješenja o mladima na državnom nivou.

Objavlivanjem Vodiča kroz Zakona o mladima FBiH želimo doprinijeti njegovom učinkovitijem provođenju i razumijevanju kroz tumačenje pojedinačnih zakonskih odredaba. Smatramo da ćemo na ovaj način doprinijeti što ažurnijem uključivanju svih nivoa vlasti u Federaciji BiH da se zakonske odredbe dosljedno provedu i da politika federalnih vlasti prema mladima dobije jasniju i bolju viziju.

Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine s pojašnjenjima

I. OPĆE ODREDBE

Član 1.

Institucionalno organizovana briga o mladima, omladinsko udruživanje i učestvovanje mladih na svim nivoima odlučivanja zasniva se na principima poštivanja ljudskih prava i osnovnih sloboda, na poštivanju ustavnog poretka, zakona i međunarodnog prava te izgradnji demokratskih institucija zasnovanih na političkom pluralizmu i uspostavi vladavine prava, kao i upražnjavanju međunarodnopravnih standarda i najbolje međunarodne prakse u pogledu mladih i rada s mladima sa ciljem doprinosa ispunjenju uvjeta za priključenje Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji.

Ovim zakonom se uređuju pitanja od interesa za život, položaj i djelovanje mladih ljudi u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Pojašnjenje

Članom 1. Zakon o mladima Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Zakon) jasno se svrstava u red zakona koji svoje uporište imaju u propisima Evropske unije i njezinih članica, a koji se zasnivaju na principima demokratske vladavine. Osim toga, on se smatra i zakonom koji poštuje ustavni poredak i vladavinu prava Bosne i Hercegovine.

Na samom početku Zakon nam uvodi termine koji su dosad bili uglavnom nepoznati bosanskohercegovačkom zakonodavstvu (neki termini se koriste u Zakonu o omladinskom organizovanju Republike Srpske⁵¹), a pogotovu zakonodavstvu u FBiH: briga o mladima, omladinsko udruživanje, učestvovanje mladih. Apsurdno je, ali je činjenično da do stupanja na snagu ovog zakona nije postojala zakonski propisana briga o mladim ljudima, čak nije postojala ni definicija mladih, misleći prije svega na njihovu dob. Doduše, možda ovo i nije najtačnije ako uzmemo u obzir da je zapravo Federalno ministarstvo kulture i sporta (bilo) nadležno za mlade ljude⁵², pa je stoga Ministarstvo i osnovalo i vodi(lo) Centar za mlade kao svoj sastavni dio; međutim, Centar za mlade nije djelovao kao organ koji je preuzeo aktivnu ulogu voditelja brige o mladim ljudima. Omladinsko udruživanje je također bio nov pojam jer je Zakon o udruženjima i fondacijama BiH⁵³ poznaje samo „udruživanje“. Učestvovanje mladih bilo je poznato samo onima – bilo u vladinom ili nevladinim omladinskom sektoru – koji su zagovarali ili poštivali međunarodne dokumente koje je BiH, pa tako i FBiH, trebala provoditi kao potpisnica međunarodnih sporazuma, a o kojima smo govorili u prethodnom poglavlju.

Član 1 obavezuje na poštivanje međunarodnopravnih standarda i pozitivnih iskustava u pitanjima mladih, kako bi se BiH i u omladinskom sektoru približila normama Evropske unije i ispunila uvjete koji se postavljaju pred BiH za članstvo u njoj.

Stav 2 definira koja pitanja uređuje Zakon, a to su pitanja koja se tiču života mladih (bilo privatnog, bilo javnog), zatim položaja mladih u društvu, kao i njihovog djelovanja (aktivnog sudjelovanja) u društvenoj zajednici i na svim nivoima vlasti.

51 - Službeni glasnik Republike Srpske br. 98/04, 119/08

52 - Službene novine FBiH br. 38/08, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ministarstvima, Član 6.

53 - Službeni glasnik BiH br. 32/01, 42/03

Član 2.

Ovim zakonom se definiraju:

I. Opće odredbe

1. ciljevi
2. definicije

II. Prava i obaveze mladih:

1. prava mladih
2. obaveze mladih

III. Rad sa mladima i omladinske aktivnosti

IV. Podrška mladima:

1. općinski, gradski i kantonalni nivo
2. programi djelovanja za mlade na nivou kantona
3. federalni nivo
4. Savjet za mlade Federacije Bosne i Hercegovine
5. Komisija za mlade
6. izvještaj o mladima
7. ministarstvo nadležno za nadgledanje, saradnju i koordinaciju zadataka i nadzor
8. programi djelovanja za mlade na nivou Federacije BiH

V. Programski pristup djelovanjima prema mladima

VI. Partnerstvo

VII. Omladinska udruženja

VIII. Vijeća mladih

IX. Kaznene odredbe

X. Prijelazne i završne odredbe

1. Ciljevi

Član 3.

Ciljevi zakona su:

1. stvaranje i provođenje politika prema mladima na svim nivoima vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija), kroz višesektorski pristup i uzimajući u obzir potrebe, zahtjeve i interese mladih;
2. uspostavljanje kriterijuma u skladu s evropskim principima u radu javnih uprava kod provođenja politika prema mladima;
3. utvrđivanje i definiranje mjera i preporuka u vezi sa radom s mladima i omladinskim aktivnostima;
4. jačanje učešća i uključenja mladih i njihovog informiranja na svim nivoima odlučivanja u Federaciji kroz uređene mehanizme sudjelovanja;
5. jačanje volonterizma među mladima te njihovog dobrovoljnog angažmana u aktivnostima u vezi sa pitanjima mladih;
6. provođenje principa nediskriminacije, solidarnosti i etičnosti u svim aktivnostima koje se tiču pitanja mladih;
7. jačanje ljudskih, tehničkih i administrativnih kapaciteta omladinskih udruženja.

Pojašnjenje

Zakon u Članu 3 postavlja sebi sedam ciljeva, pa ćemo proći kroz svaki pojedinačno:

1. Prvi cilj jeste izrada i provođenje politike prema mladima na svim nivoima vlasti Federacije BiH. On i prije samog definiranja politike prema mladima jasno zadaje zadatak vlastima, te time želi reći da su vlasti nadležne kako za izradu, tako i za provođenje politike prema mladima.

Višesektorski pristup podrazumijeva saradnju različitih sektora koji se bave pitanjima mladih, primjerice: mladi i zdravlje, mladi i socijalna briga, mladi i obrazovanje, mladi i sigurnost, mladi i zapošljavanje, mladi i stambeno zbrinjavanje itd. Mladi su predmet svih sektora kojima se bave institucije vlasti na svim nivoima Federacije BiH.

Prilikom definiranja politike prema mladima potrebno je uzeti u obzir potrebe, zahtjeve i interese mladih. Ovdje je jasno rečeno da mladi trebaju aktivno sudjelovati u procesu uspostavljanja dobre politike prema mladima.

2. U drugom cilju Zakon kaže da politika prema mladima mora biti u skladu s evropskim principima. Radi se, naprimjer, o sljedećim principima: transparentna i svrshishodna dodjela sredstava omladinskim organizacijama, sudjelovanje vijeća mladih u procesima donošenja odluka, postojanje stručnih osoba u institucijama vlasti koje se brinu o mladima itd.

3. Zakon u trećem cilju govori o mjerama i preporukama za rad s mladima i omladinski rad. Ovdje već vidimo da Zakon razlikuje „rad s mladima“ od „omladinskog rada“, o čemu će kasnije biti riječi. Zakon zaista definira tzv. minimum mjera, o čemu će biti riječi u Članu 14.

4. Zakon sebi stavlja kao cilj da se uspostave mehanizmi za informiranje mladih i za njihovo uključivanje u procese odlučivanja. Kasnije ćemo vidjeti o kakvih se mehanizmima radi. Kao i u prvom cilju, Zakon predviđa aktivno učešće mladih u donošenju odluka.

5. Sljedeći cilj spominje riječ „volonterizam“, ali ne u smislu kako ga spominje Zakon o radu FBiH⁵⁴. Naime, ovdje se radi o stvarnom dobrovoljnom volonterskom radu, a ne o neplaćenom obaveznom pripravičkom stažu, kako volonterski rad tretira

Zakon o radu FBiH. Sve dok FBiH ne usvoji zakon o volontiranju, Zakon o mladima FBiH će biti vjerovatno jedina zakonska odredba koja tretira volonterstvo u pravom smislu riječi.

6. Zakon želi osigurati jednak tretman prema svim mladim ljudima u FBiH, što podrazumijeva poštivanje kako Ustava, tako i drugih zakona koji se bave nediskriminacijom po bilo kojoj osnovi.

7. U sedmom cilju vidimo da Zakon ne tretira samo institucije vlasti nego i omladinska udruženja. Jačanje njihovih kapaciteta jeste od ključnog značaja za omladinski nevladin sektor.

2. Definicije

Član 4.

U ovome zakonu, upotrebljeni izrazi imaju sljedeće značenje:

1. „omladina” ili „mladi” su osobe u životnoj dobi od navršениh 15 do navršениh 30 godina starosti;
2. „omladinsko udruženje” označava udruženje čije članstvo i organe upravljanja čine dvije trećine (2/3) mladih, čije su aktivnosti i statutarne djelatnosti većinom usmjerene na mlade, a koje se osniva, registruje, djeluje i prestaje postojati u skladu sa zakonom na osnovu kog je registrirano;
3. „vijeće mladih” označava krovno udruženje mladih, zasnovano na dobrovoljnom članstvu omladinskih udruženja, a koje predstavlja interese mladih i omladinskih udruženja;
4. „službenik/ca za mlade” označava državnog službenika/icu koji/a je stručno osposobljen za rad s mladima i posjeduje certifikat o znanju o politici prema mladima i radu s mladima;
5. „omladinski sektor” označava dio društvene zajednice koji obuhvata sve vladine organe i institucije, ustanove, nevladina udruženja, domaća i strana fizička i pravna lica koja se bave pitanjima mladih ili su subjekti od značaja za promociju i zaštitu uloge i pozicije mladih, a imaju prava i obaveze u skladu s ovim zakonom;
6. „politika prema mladima” predstavlja ukupne institucionalne mehanizme brige vlasti prema mladima;
7. „strategija prema mladima” jeste dokument institucija vlasti sa programskim pristupom djelovanjima prema mladima što uključuje definirane probleme i potrebe mladih, strateške pravce djelovanja te ciljeve strategije i mjere za realizaciju ciljeva strategije;
8. „program djelovanja za mlade” je program koji kreiraju institucije vlasti u saradnji sa omladinskim sektorom na osnovu stručnog istraživanja i strategije prema mladima te sadrži jasno definirane potrebe, način rješavanja problema, ciljeve, željene rezultate, aktivnosti, vrijeme provođenja, budžet i odgovorne subjekte, radi poboljšavanja položaja mladih u određenoj oblasti;
9. „projekt za mlade” je projekt kojim omladinska udruženja, vijeća mladih, neformalne grupe mladih, pojedinci, te druga udruženja ili institucije ili ustanove planiraju i ostvaruju ciljeve politike prema mladima, strategije prema mladima ili programa djelovanja za mlade u saradnji s nadležnim organima na određenom nivou vlasti, a u skladu sa potrebama i problemima mladih;
10. „prostor za mlade” je jednonamjenski ili višenamjenski, otvoreni ili zatvoreni prostor u kome se provodi rad s mladima i omladinske aktivnosti;
11. „rad sa mladima” jeste planirana, svrsishodna i svjesna potpora mladima kroz njihovo dobrovoljno sudjelovanje;
12. „evropski principi u radu javnih uprava” na koje se poziva ovaj zakon su: a) pouzdanost i predvidivost (pravna sigurnost); b) otvorenost i transparentnost; c) odgovornost i d) učinkovitost.

Pojašnjenje

Član 4. daje nam iznimno važne smjernice za daljnje razumijevanje Zakona. U njemu je pobrojano dvanaest definicija, na kojima se temelje svi naredni članovi Zakona. Stoga ćemo svaki pojam pojasniti ponaosob.

1. „omladina” ili „mladi” su osobe u životnoj dobi od navršениh 15 do navršениh 30 godina starosti. Zakon dozvoljava upotrebu termina i omladina i mladi za označavanje osoba koje su navršile petnaestu godinu života, ali još nisu navršile tridesetu.

Tokom javnih rasprava između nacrti i prijedloga zakona o mladima mnogo se vodilo rasprave oko toga koja je to gornja i donja granica godina života mladih ljudi. Rijetki su zagovarali da se granica spusti, pa čak i da ne postoji donja granica za mlade, dok je većina zagovarala da se dobna granica mladih treba povećati pa i do 40 godina.

Donja granica je morala postojati s obzirom da drugi zakoni definiraju ovaj uzrast (djeca). Petnaesta godina života uzeta je kao početna dob mladih iz razloga što je to dob kad završavaju osnovnu školu. Više rasprave vođeno je u vezi s gornjom granicom. Iako je dobna granica mladih u Evropskoj uniji 25 godina, zbog prilika u Bosni i Hercegovini bilo je nerealno primijeniti ovu odredbu. Mladi u BiH do svoje navršene 25. godine uglavnom nisu završili visoko obrazovanje, nemaju posao, nemaju riješeno stambeno pitanje itd. Stoga je Zakon predvidio da su mladi ljudi u FBiH osobe do navršene tridesete godine. Vidjet ćemo kasnije (u Članu 42) da se u određenim slučajevima ova granica može podići i na 35 godina.

2. „omladinsko udruženje” označava udruženje čije članstvo i organe upravljanja čine dvije trećine (2/3) mladih, čije su aktivnosti i statutarne djelatnosti većinom usmjerene na mlade, a koje se osniva, registruje, djeluje i prestaje postojati u skladu sa zakonom na osnovu kog je registrirano.

Zakon o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine⁵⁵, pa tako i Federacije BiH poznaje isključivo termin udruženje, te ne raščlanjuje udruženja nadalje prema njihovoj vrsti. Stoga će se omladinska udruženja kao i dosad registrirati prema važećim zakonima o udruženjima i fondacijama kao udruženja, dok će ona udruženja koja ispunjavaju određene kriterije moći od općinske vlasti dobiti i atribut „omladinsko” tako što će se upisati na spisak omladinskih udruženja (više u Čl. 15).

Zakon predviđa sljedeće kriterije:

- članstvo čine dvije trećine mladih: Omladinska udruženja dužna su voditi bazu podataka svojih članova s datumom rođenja kako bi mogli dokazati da dvije trećine njihovog članstva čine osobe između 15 i 30 godina (u skladu s definicijom mladih). S obzirom da će se zahtjev za dobivanje statusa omladinskog udruženja podnositi periodično, bazu podataka je potrebno redovno ažurirati.
- organe upravljanja čine dvije trećine mladih: Zakon o udruženjima i fondacijama FBiH⁵⁶ predviđa sljedeće organe upravljanja (Čl. 17 i 19): skupština i upravni odbor. Ukoliko udruženje nema upravni odbor, onda je namjesto njega lice ovlašteno za zastupanje i predstavljanje udruženja. To znači da skupštinu i upravni odbor (ako postoji) moraju činiti najmanje dvije trećine mladi ljudi. Ukoliko udruženje nema upravni odbor ili sličan organ predviđen statutom, onda lice ovlašteno za zastupanje i predstavljanje udruženja mora biti mlada osoba (s tim što mora biti punoljetna) jer je to više od dvije trećine. U upravnom odboru ili sličnom tijelu mogu biti isključivo punoljetne osobe kako bi mogle legalno zastupati i predstavljati udruženje u pravnom prometu (v.Čl. 29, stav 3). Član 16 Zakona o udruženjima i fondacijama FBiH kaže da maloljetna lica mogu sudjelovati kao članovi u radu udruženja na način propisan statutom.

Primjer: Ako skupština broji 30 osoba, 20 osoba mora biti između 15 i 30 godina. Ako upravni odbor broji 4 osobe, 3 osobe moraju imati od 18 do 30 godina.

55 - Službeni glasnik BiH br. 32/01, 42/03

56 - Službene novine FBiH, 45/02

Predsjednik/ca upravljačkog organa ne mora biti mlada osoba, ako je ispunjen kriterij da su dvije trećine tog upravljačkog organa mlade osobe u skladu sa Zakonom.

S obzirom da Zakon o udruženjima i fondacijama FBiH u Čl. 19 predviđa da upravni odbor podnosi godišnje ili periodične izvještaje o svom radu skupštini na usvajanje, to podrazumijeva da se skupština održava najmanje jednom godišnje. Statut udruženja jasno definira svako koliko se održava izborna skupština.

- aktivnosti su većinom usmjerene na mlade: Pod aktivnostima podrazumijevamo djelatnosti koje udruženje obavlja. S obzirom da se za skupštinu priprema izvještaj, iz tog, ali i nekog drugog validnog izvještaja, može se procijeniti je li većina aktivnosti koje je udruženje provelo bilo namijenjeno mladim ljudima.

- statutarne djelatnosti su većinom usmjerene na mlade: U statutu udruženja jasno su pobrojane djelatnosti koje to udruženje može obavljati. Da bi se ispunio ovaj kriterij, većina djelatnosti mora biti usmjerena na mlade ljude.

Bez obzira na osnovi kojeg zakona, tj. na kojem nivou je udruženje registrirano, ono može steći status „omladinskog udruženja“, ako mu je sjedište na području Federacije BiH.

Određnica „omladinsko“ ne dodaje se u naziv udruženja (osim ako to nije dio registriranog naziva), nego se dokazuje dokumentom koji izdaje nadležna općina u kojoj udruženje ima svoje sjedište.

Udruženje ima status omladinskog udruženja dok ispunjava gore navedene kriterije, odn. dok je validan dokument koji potvrđuje taj status.

3. „Vijeće mladih“ označava krovno udruženje mladih, zasnovano na dobrovoljnom članstvu omladinskih udruženja, a koje predstavlja interese mladih i omladinskih udruženja.

O vijeću mladih će kasnije biti više govora (najviše u čl. 37-39), stoga ćemo ovdje dati samo osnovno tumačenje. Krovno udruženje mladih podrazumijeva da su druga omladinska udruženja udružena (pod krovom) vijeća mladih. To udruživanje je dobrovoljno i svako omladinsko udruženje samostalno odlučuje želi li i koliko dugo biti dijelom vijeća mladih. Udruženje koje nije omladinsko, ne može biti članom vijeća mladih. Vijeće mladih predstavlja interese mladih koji žive na području na kojem vijeće mladih djeluje (ako je vijeće mladih jedne općine, onda predstavlja interese te općine, ako je na kantonalnom nivou, onda predstavlja interese mladih tog kantona). Vijeće mladih također predstavlja interese omladinskih udruženja na području na kojem djeluje, a pogotovu interese svojih članica.

4. „Službenik/ca za mlade“ označava državnog službenika/icu koji/a je stručno osposobljen za rad s mladima i posjeduje certifikat o znanju o politici prema mladima i radu s mladima.

Službenik/ca za mlade je, prosto rečeno, osoba u institucijama vlasti koja se bavi pitanjima mladih. Zakon o državnoj službi definira državnog službenika/cu kao „lice postavljeno rješenjem na radno mjesto u organ državne službe, u skladu sa zakonom“⁵⁷. Dosad smo uglavnom govorili u službenicima/ama za mlade na općinskom nivou; međutim, Zakon, kao što ćemo vidjeti kasnije, propisuje postojanja ove pozicije i na višim nivoima vlasti Federacije BiH.

Službenik/ca za mlade mora posjedovati stručne kompetencije (znanje i vještine) da bi mogao obavljati ovu poziciju u organu državne službe. Problem predstavlja to što u Bosni i Hercegovini ne postoji formalna visokoškolska ustanova koja obrazuje službenike/ce za mlade. Trenutna je situacija takva da ovu poziciju obavljaju službenici/e s najrazličitijim strukama, pa ponekad i čak sa strukama koje nisu društvenoga smjera.

Kasnije će biti više riječi u vezi s certifikacijom službenika/ca za mlade da posjeduju znanje o politici prema mladima i omladinskom radu.

5. „Omladinski sektor” označava dio društvene zajednice koji obuhvata sve vladine organe i institucije, ustanove, nevladina udruženja, domaća i strana fizička i pravna lica koja se bave pitanjima mladih ili su subjekti od značaja za promociju i zaštitu uloge i pozicije mladih, a imaju prava i obaveze u skladu s ovim zakonom.

Omladinski sektor definiran je vrlo široko i obuhvaća cijeli niz fizičkih i pravnih lica koji ga određuju. On je sastavljen iz vladinog i nevladinog sektora, ali se i ne ograničava na samo ova dva. Vladini organi i institucije, kao i ustanove jesu pravna lica kojima je vlast osnivač: organi uprave, javne ustanove itd. Sva omladinska udruženja kao i druga udruženja koja se bave pitanjem mladih dijelom su omladinskog sektora. Sva druga lica, bilo fizička ili pravna, bilo da su registrirana u BiH ili van nje, a bave se pitanjima mladih ili promoviraju omladinski sektor također spadaju u omladinski sektor. Znači, omladinski sektor je sveukupnost dionika koji se na bilo koji (legalan) način bave pitanjima mladih.

6. „Politika prema mladima” predstavlja ukupne institucionalne mehanizme brige vlasti prema mladima.

Iako često čujemo da se koristi termin „omladinska politika”, Zakon o mladima FBiH koristi se pojmom „politika prema mladima”. I to je korektno. Definicija kaže da je politika prema mladima briga vlasti prema (ili o) mladima, što znači da politiku prema mladima provode vlasti; one su odgovorne da se politika prema mladima provodi. Omladinska politika ostavlja utisak da je to politika koju su uradili mladi. Kasnije ćemo vidjeti da politika prema mladima jeste u odgovornosti vlasti, ali vlast ne učestvuje sama u njenoj izradi i provođenju.

Često se „politika prema mladima” (ili „omladinska politika”) miješa sa „strategijom prema mladima” (često se naziva i „strategijom za mlade”), ali ćemo u definiciji strategije vidjeti u čemu se razlika.

Definicija kaže da je politika prema mladima skup ukupnih institucionalnih mehanizama brige o mladima. Institucionalni mehanizmi su oni mehanizmi koju su legalno i formalno uspostavljeni. Zakon u čl. 14 predviđa institucionalne mehanizme koji, svi zajedno, predstavljaju politiku prema mladima.

Stoga možemo reći da svaka vlast ima svoju politiku prema mladima. Ukoliko su institucionalni mehanizmi slabo razvijeni, onda je ta politika loša, a ako su formalno uspostavljeni i funkcioniraju, onda je ta politika prema mladima dobra.

Politika prema mladima ne mora biti pisani dokument, ali je dobro imati dokument koji će opisati postojanje uspostavljenih institucionalnih mehanizama i koji će pokazati je li politika prema mladima dobra ili loša.

7. „Strategija prema mladima” jeste dokument institucija vlasti sa programskim pristupom djelovanjima prema mladima što uključuje definirane probleme i potrebe mladih, strateške pravce djelovanja te ciljeve strategije i mjere za realizaciju ciljeva strategije.

Strategija prema mladima samo je jedan od institucionalnih mehanizama koji je dio cjelokupne politike prema mladima određenog nivoa vlasti. S obzirom da se radi o važnom dokumentu, pojasnit ćemo definiciju detaljnije:

- „dokument institucija vlasti”: Općinska vlast ima obavezu izraditi, usvojiti i pratiti provođenje ovog dokumenta.

- „sa programskim pristupom djelovanjima prema mladima“: Strategija prema mladima mora imati razrađene programe za svaku pojedinu oblast, kao što su: obrazovanje, zdravstvo, zapošljavanje, socijalna briga, aktivno sudjelovanje mladih u društvu, slobodno vrijeme mladih (kultura, sport, umjetnost...) i sl.
- „uključuje definirane probleme i potrebe mladih“: Prilikom izrade dokumenta važno je oslanjati se na probleme i potrebe mladih koji su ustanovljeni prethodnim istraživanjem (v.Čl. 25, stav 1).
- „uključuje strateške pravce djelovanja“: Općinska vlast dužna je odrediti strateške pravce prema mladima koji će se slijediti u svim oblastima rada organa uprave.
- „uključuje ciljeve strategije“: Ciljevi strategije su ciljevi kojima težimo tokom provođenja mjera iz strategije, kako bismo riješili probleme i zadovoljili potrebe mladih ustanovljene istraživanjem.
- „uključuje mjere za realizaciju ciljeva strategije“: Naveli smo da strategija sadrži programski pristup djelovanju prema mladima. Kako bismo postigli ciljeve, potrebno je za svaki program, odn. oblast definirati jasne mjere i aktivnosti koje će direktno utjecati na rješavanje problema i zadovoljavanje potreba mladih ljudi.

Kasnije će još biti riječi o strategiji prema mladima.

8. „program djelovanja za mlade“ je program koji kreiraju institucije vlasti u saradnji sa omladinskim sektorom na osnovu stručnog istraživanja i strategije prema mladima te sadrži jasno definirane potrebe, način rješavanja problema, ciljeve, željene rezultate, aktivnosti, vrijeme provođenja, budžet i odgovorne subjekte, radi poboljšavanja položaja mladih u određenoj oblasti.

Program djelovanja za mlade (ili akcioni plan za mlade) predstavlja plan provođenja mjera koje su definirane strategijom prema mladima. On je, zapravo, konkretizacija aktivnosti koje riješiti prepoznati problem i dovesti do željenog rezultata. Ujedno, program djelovanja osigurava da strategija prema mladima ne ostane samo usvojen dokument, nego i da se primijeni u praksi.

Program pripremaju zajedno vladin i nevladin sektor, tj. sve institucije koje smo ranije definirali da se ubrajaju u omladinski sektor. Stručno istraživanje jeste polazna osnova za izradu strategije prema mladima, pa tako i programa djelovanja za mlade. Ono se provodi prije same izrade dokumenta kako bismo ispitali mlade šta su njihovi problemi i potrebe, koji bi onda biti obrađivani u dokumentu.

Pod definiranim potrebama podrazumijevaju se problemi i potrebe koje su ustanovljene analizom rezultata istraživanja (v.Čl. 25, stav 1).

Kantonalne programe djelovanja za mlade obrađuje Čl. 16, a Federalne programe Čl. 22.

9. „projekt za mlade“ je projekt kojim omladinska udruženja, vijeća mladih, neformalne grupe mladih, pojedinci, te druga udruženja ili institucije ili ustanove planiraju i ostvaruju ciljeve politike prema mladima, strategije prema mladima ili programa djelovanja za mlade u saradnji s nadležnim organima na određenom nivou vlasti, a u skladu sa potrebama i problemima mladih.

Projekt se definira kao vremenski određeno nastojanje da se, uz pomoć potrebnih resursa, proizvede željeni proizvod, usluga ili rezultat. Projekt za mlade služi poboljšanju položaja mladih. Njega mogu planirati i provoditi, između ostalih, i neformalne grupe

mladih. Neformalne grupe mladih su okupljeni mladi koji se nisu formalno registrirali u nadležnom ministarstvu, tj. ne vode se kao pravno lice, već kao grupa fizičkih lica. Dosad neformalne grupe nisu uživale gotovo nikakvo pravo jer se smatra(lo) da, primjerice, neformalne grupe ne mogu biti finansirane iz javnog budžeta. Međutim, određene općine su to u svojim kriterijima za dodjelu sredstava za omladinske projekte izmijenile, tako što neformalna grupa može dobiti sredstva da provodi određeni projekt, ali da neko udruženje bude administrativna podrška tako što će prijenos i obračun sredstava ići preko tog udruženja. Primjeri neformalnih grupa su: muzički bendovi, plesna grupa, humanitarna grupa i sl. Slična je situacija i s pojedincima (npr. umjetnici/e).

Važno je da projekti za mlade doprinose dostizanju ciljeva koji su definirani politikama ili strategijama prema mladima, kao i programima djelovanja. O projektima za mlade trebaju biti upoznati nadležni organi vlasti kako bi mogli pratiti aktivnosti koje se nude mladima, a u skladu s Čl. 13, tačka 1. Projekti trebaju biti u skladu s potrebama i problemima koje mladi imaju na području na kojem se projekt provodi.

10. „*prostor za mlade*“ je jednonamjenski ili višenamjenski, otvoreni ili zatvoreni prostor u kome se provodi rad s mladima i omladinske aktivnosti.

U vezi s prostorima za mlade dosad se vodilo najviše diskusije u omladinskom sektoru. Zakon kaže da je to jednonamjenski ili višenamjenski prostor. Jednonamjenski prostor je onaj koji se koristi isključivo za rad s mladima i omladinske aktivnosti, a višenamjenski je onaj koji se koristi i u druge svrhe. Naprimjer, rad s mladima i omladinske aktivnosti mogu se provoditi u prostorijama mjesne zajednice, u prostoriji u kojoj i druga udruženja provode svoje aktivnosti, a može se raditi i o sportskim terenima koje koriste i odrasli. Prostor može biti otvoreni ili zatvoreni. Pod zatvorenim prostorom se, između ostalog, podrazumijevaju centri za mlade, domovi kulture, prostorije mjesne zajednice, sale za seminare i sl. Otvoreni prostori su igrališta, sportska igrališta i tereni, parkovi i dr. Bez obzira o kakvom se prostoru radilo, on mora ispunjavati uvjete da bi se omladinske aktivnosti mogle provoditi nesmetano.

11. „*rad sa mladima*“ jeste planirana, svrsishodna i svjesna potpora mladima kroz njihovo dobrovoljno sudjelovanje.

Rad s mladima nije isto što i omladinski rad (da se radi o različitim značenjima, vidi se u Čl. 3, tačka 3). Rad s mladima provodi omladinski sektor (v. definiciju iznad), dok omladinski rad provode isključivo mladi ljudi, tj. omladinska udruženja i (općinske) neformalne grupe mladih (v. i Čl. 15).

Planirana podrška znači da se ne radi o pojedinačnoj aktivnosti koja nije utemeljena na problemima i potrebama mladih; podrška treba biti sastavnim dijelom strategije prema mladima ili programa djelovanja. Svrsishodna znači da podrška mora ispunjavati svrhu, a ne da bude sama sebi svrha; pod svjesnom podrškom podrazumijevamo pomoć koja nije slučajna ni usputna (npr. ako u sportskom klubu ima stotinu članova i sasvim slučajno je tridesetero mladih u tom klubu, to ne znači da je podrška mladima svjesna jer nismo svjesno provodili aktivnosti da se mladi uključe u njega). Rad s mladima mora biti na dobrovoljnoj osnovi. Mladi ne mogu biti natjerani da se uključe ili da sudjeluju u omladinskim aktivnostima. Međutim, mladi mogu ostati uskraćeni za određene prednosti ako se ne uključe, naprimjer: Općina može postaviti kriterij da stipendisti/ce moraju u okviru svoje stipendije sudjelovati na pripremi i provođenju dana općine ili dana mladih u općini. Ukoliko mladi nisu spremni dobrovoljno sudjelovati u ovim manifestacijama, onda će biti uskraćeni za stipendiju.

12. „evropski principi u radu javnih uprava“ na koje se poziva ovaj zakon su: a) pouzdanost i predvidivost (pravna sigurnost); b) otvorenost i transparentnost; c) odgovornost i d) učinkovitost

Pod evropskim principima podrazumijevaju se principi Evropske unije. Iako Rimskim ugovorima i ostalim pravnim izvorima EU-a nije predviđen specifičan model javne uprave koji članice moraju uspostaviti, o pitanju zajedničkog upravnog prava raspravlja se od samih početaka Evropske zajednice. S vremenom je u demokratskim državama postignut opći konsenzus o ključnim sastavnicama dobrog upravljanja. Te sastavnice dijele zemlje članice s različitim pravnim tradicijama i različitim sustavima javnog upravljanja, a riječ je o: 1. odgovornosti (*accountability*), 2. pouzdanosti i predvidivosti (pravnoj sigurnosti), 3. otvorenosti i transparentnosti i 4. sudjelovanju. Iako postoji pojam Evropskog administrativnog prostora (*European Administrative Space*), još uvijek je teško govoriti o evropskom načinu ili modelu javne uprave i javnog upravljanja jer je to prije svega područje nacionalnih država i kao takvo je i konceptirano. Evropski administrativni prostor tiče se osnovnih institucionalnih uređenja, procesa, zajedničkih upravnih standarda, vrijednosti državne i javne uprave te administrativne kulture. Principi javne uprave i upravljanja koja članice EU-a dijele proizlaze iz standarda koji se nalaze iza upravnog prava u većini članica i iza odluka Evropskog suda pravde. Ispunjavanje tih načela također zahtijeva poštivanje standarda kojima se, naprimjer, države koje teže pristupanju Uniji, kao što je Bosna i Hercegovina, trebaju voditi harmonizaciji javne uprave i upravljanja s Evropskom unijom: Odgovornost (*accountability*) za postignuti učinak djelovanja, koja se sastoji od sposobnosti upravljanja javnim sektorom, javnim preduzećima i javnim financijama; intenzivno sudjelovanje građana/ki u političkome procesu – podrazumijeva sudjelovanje svih onih kojih se određeni problem tiče (*stakeholders*), osiguranje susreta javnog i privatnog sektora (*interfacing*), decentralizaciju, jačanje lokalne i regionalne samouprave te saradnju s nevladinim sektorom; predvidivost u postupanju, koja označava inzistiranje na poštivanju pravila, reformu zakonodavstva i regulative, te funkcionalno sudstvo; transparentnost postupanja – sadrži informacijsku otvorenost (pasivno i aktivno pravo na informaciju), trajnost pravila i jasnoću regulacije.

Tim principima mogu se pridružiti dodatni principi za koje Evropska komisija smatra da bi ih trebalo širiti i izvan granica Evrope kao što su: učinkovitost – povoljan odnos uloženo i dobivenog; djelotvornost – postizanje cilja; otvorenost prema građanima/kama te koherentnost – ujednačenost djelovanja. Samo zato što ti principi čine ideju dobrog upravljanja ne znači da među njima nema potencijalnih tenzija: npr. veće sudjelovanje ne bi smjelo podrivati odgovornost izvršne vlasti; dugotrajne i široke konzultacije na početku procesa odlučivanja ne bi ga smjele učiniti netransparentnim i složenim; veća decentralizacija ne bi smjela dovesti u pitanje konzistentnost i poštivanje zajedničkih ciljeva; veća uključenost građanskog društva, u našem slučaju prije svega omladinskog nevladinog sektora, ne bi trebala značiti zaobilazanje nižih nivoa vlasti.⁵⁸

II. PRAVA I OBAVEZE MLADIH

1. Prava mladih

Član 5.

Svaka mlada osoba ima pravo na podršku i unapređivanje svog razvoja da postane odgovorna za sebe i društveno suodgovorna ličnost, bez diskriminacije po bilo kom osnovu.

U cilju ostvarivanja prava iz stava 1., podrška mladima treba posebno da:

- 1. unapređuje individualni i socijalni razvoj mladih ljudi i doprinese sprečavanju njihovog mogućeg zapostavljanja;*
- 2. provodi politike kojima se djeluje na negativne trendove po mlade u oblastima iz člana 25.;*

3. doprinese održavanju i stvaranju pozitivnih životnih uvjeta za mlade, kao i okruženja koje je ugodno za mlade;
4. štiti mlade od opasnosti karakterističnih za njihovu dob, a kojima mogu biti izloženi.

Pojašnjenje

Zakon predviđa prava mladih, pored drugih prava koja su im zagantirana drugim zakonima.

Kako bi mladi imali podršku i kako bi mogli unaprijediti svoj razvoj, Zakon je pojasnio tu podršku. Podrška je važna da bi mladi postali punopravni članovi društva, da bi postali odgovorne ličnosti, te mogli sudjelovati u procesu donošenja odluka (društveno suodgovorna ličnost). Ovaj član mladima omogućuje da postanu odgovorni, a Čl. 7 će ih, vidjet ćemo kasnije, obavezati i da budu odgovorni.

Podršku mladima treba pružiti cjelokupan omladinski sektor, ali i drugi sektori. Čl. 11, stav 1 definira da svi nivoi vlasti Federacije BiH imaju obavezu pružati ovu podršku.

Član 6.

Mladi imaju pravo biti pravovremeno i istinito informirani o svim pitanjima koja su od interesa za njih.

Svi nivoi vlasti u Federaciji trebaju, u skladu sa svojim nadležnostima, održati javne rasprave i konsultacije uz učešće predstavnika/ca vijeća mladih u procesu usvajanja:

- određene sektorske politike prema mladima,
- programa djelovanja za mlade,
- strategije prema mladima,
- dijelova budžeta koji se tiču pitanja mladih.

Pojašnjenje

Član 6 osigurava mladima pravo na informacije, i to na informacije koje su važne za mlade ljude. Informacije moraju stići do mladih ljudi na vrijeme i moraju biti istinite.

Zakon previđa da predstavnici/e vijeća mladih moraju biti uključeni u procese usvajanja odluka koje se tiču mladih ljudi, bilo da se radi o javnim raspravama ili konsultacijama. Predstavnici/e mladih trebaju biti zastupljeni u izradi i procesu donošenja sektorskih politika koje se odnose na mlade ljude (npr. politika zapošljavanja mladih), programa djelovanja za mlade (npr. program suzbijanja delinkvencije), strategija prema mladima (npr. općinska strategija prema mladima, strategija o zdravlju mladih na višim nivoima vlasti), te budžeta koji se tiče pitanja mladih (npr. budžetska stavka za mlade, grantove za projekte za mlade).

Tamo gdje (još) nema vijeća mladih, treba uključiti predstavnike/ce postojećih omladinskih udruženja ili ako nema nijedno omladinsko udruženje, onda neformalne grupe mladih ili sekcije mladih pri drugim udruženjima.

2. Obaveze mladih

Član 7.

U skladu s ovim zakonom, između ostalog, mladi imaju i sljedeće obaveze:

1. da aktivno djeluju na jačanju svojih sposobnosti, na svom obrazovanju te na razvoju integriteta vlastite ličnosti;
2. da aktivno doprinose izgradnji i njegovanju društvenih vrijednosti te razvoju svoje zajednice;

3. *da poštuju i zagovaraju vrijednosti mira i tolerancije u komunikaciji sa svim ljudima i ne diskriminišu ih po bilo kom osnovu;*
4. *da izražavaju solidarnost i posebnu brigu prema mlađim i starijim licima, licima sa posebnim potrebama, pripadnicima nacionalnih manjina, marginalizovanim grupama i pojedincima, pripadnicima konstitutivnih naroda i ostalih koji predstavljaju brojčanu manjinu u lokalnoj zajednici gdje žive i rade te prema drugim licima koja imaju potrebu za solidarnošću i razumijevanjem od svojih sugrađana/ki;*
5. *da unapređuju sredinu u kojoj žive.*

Poiašnjenje

Dok su prethodna dva člana govorila o pravima mladih, Čl. 7 tiče se obaveza mladih. Iako smo vidjeli da je rad s mladima temeljen na dobrovoljnom uključivanju mladih, Zakon mladima stavlja u obavezu i da sami doprinose svom blagostanju i poboljšanju okruženja u kojem žive.

Mladi su obavezni aktivno jačati svoje sposobnosti, obrazovati se i razvijati vlastitu ličnost. To znači da moraju koristiti prilike koje su im pružene, kao što su, primjerice, školovanje, doobučavanje, bavljenje sportom i sl. Mladi moraju aktivno doprinositi društvenim vrijednostima i razvoju svoje zajednice. Iako se radi više o moralnoj i društvenoj obavezi, Zakon potcrtava suodgovornost mladih za poboljšanje njihovih životnih uvjeta. Također obavezuje mlade na poštivanje onih koji su različiti od njih, po bilo kojoj osnovi.

Zakon na ovom mjestu jasno govori da nemaju samo vlasti obavezu i odgovornost brinuti se o mladima nego da i sami mlade moraju voditi brigu o samima sebi i doprinositi unaprijeđenju svog položaja.

III. RAD SA MLADIMA I OMLADINSKE AKTIVNOSTI

Član 8.

Odgovorni organi vlasti, u skladu sa članom 11. stav 3. trebaju mladim osobama putem utvrđenih mjera dati na raspolaganje različite mogućnosti u cilju unapređivanja njihovog razvoja.

Mjere i mogućnosti iz stava 1. trebaju biti u skladu sa interesima i potrebama mladih ljudi, po mogućnosti određene i oblikovane od mladih ljudi.

Rad sa mladima nude omladinska udruženja, ostala udruženja, neformalne grupe i drugi nosioci rada sa mladima iz nevladinog sektora, kao i nosioci rada sa mladima iz vladinog sektora.

Rad sa mladima je planirana, svrsishodna i svjesna podrška mladima kroz njihovo dobrovoljno učešće i predstavlja:

- *vanškolsko obrazovanje, koje može biti komplementarno formalnom obrazovanju mladih, uz opće, društveno, prirodno i tehničko obrazovanje;*
- *kreativne, umjetničke, sportske i kulturne aktivnosti s mladima;*
- *aktivnosti i programe koji se tiču razvoja njihovih sposobnosti, vještina i znanja, kao i društvenog angažmana;*
- *aktivnosti koje su u vezi sa pitanjima kao što su druženje, radna okolina, škola, porodica;*
- *aktivnosti i programe koji se odnose na njihovu dobrobit, socijalnu i zdravstvenu zaštitu;*
- *savjetovanje mladih;*

- oporavak mladih i njihov boravak u prirodi te aktivnosti u vezi s omladinskim turizmom;
- programe dizajnirane za specifične grupe mladih;
- međunarodni rad s mladima, međukulturnu saradnju i razmjenu;
- druge modele kreativnog i planiranog slobodnog vremena mladih.

Pojašnjenje

Odgovorni organi vlasti, u skladu sa članom 11. stav 3. trebaju mladim osobama putem utvrđenih mjera dati na raspolaganje različite mogućnosti u cilju unapređivanja njihovog razvoja.

Pod odgovornim organima vlasti Zakon podrazumijeva općinski, gradski i kantonalni nivo vlasti u Federaciji BiH. Zakon, znači, obavezuje ove nivoe vlasti da odgovorno preduzimaju utvrđene mjere kako bi unaprijedili razvoj mladih ljudi. Pod utvrđenim mjerama podrazumijevaju se mjere predviđene usvojenim dokumentima kao što su strategija prema mladima, program djelovanja za mlade i dr. Vlasti su odgovorne mladima pružiti različite mogućnosti, ali smo vidjeli u prethodnom članu da su mladi obavezni koristiti pružene mogućnosti.

Mjere i mogućnosti iz stava 1. trebaju biti u skladu sa interesima i potrebama mladih ljudi, po mogućnosti određene i oblikovane od mladih ljudi.

Stav 2 jasno ukazuje na to da mjere u najmanju ruku trebaju biti u skladu s onim što mladi smatraju da im je potrebno i da ih zanima. To se može postići na način da se održavaju okrugli stolovi, provode anketiranja mladih i sl. Mlade treba jasno pitati šta je to što žele, koje probleme i potrebe imaju i na koji način smatraju da ih treba riješiti. Time će ponuda mladima biti prilagođena i pristupačnija.

Rad sa mladima nude omladinska udruženja, ostala udruženja, neformalne grupe i drugi nosioci rada sa mladima iz nevladinog sektora, kao i nosioci rada sa mladima iz vladinog sektora.

Odgovornost za rad s mladima snose i vladin i nevladin sektor. Iz nevladinog sektora su to omladinska udruženja, druga udruženja (koja nisu na spisku omladinskih udruženja, v. Čl. 15), neformalne grupe (v. pojašnjenje Čl. 4, tačka 11) i drugi nosioci rada s mladima, a to su: domaća i strana fizička i pravna lica koja se bave pitanjima mladih ili su subjekti od značaja za promociju i zaštitu uloge i pozicije mladih, a imaju prava i obaveze u skladu s ovim zakonom (v. Čl. 4, tačka 5). Iz vladinog sektora to su: vladine organe i institucije, (javne) ustanove. Institucije i javne ustanove su, naprimjer: škole, policija, dom zdravlja, centar za socijalni rad, biro za zapošljavanje, javni centar za mlade, dom kulture, kulturno-sportski centar i dr.

U Čl. 11, stav 4 vidjet ćemo da vlast određene aktivnosti može prenijeti na nevladin sektor, ako nema vlastitih kapaciteta da ih provede.

Rad sa mladima je planirana, svrsishodna i svjesna podrška mladima kroz njihovo dobrovoljno učešće i predstavlja:

Ranije smo pojasnili šta znači da je rad s mladima planirana, svrsishodna i svjesna podrška (v. pojašnjenje Čl. 4, tačka 11). U ovom članu Zakon navodi šta se sve ubraja u rad s mladima.

- *vanškolsko obrazovanje, koje može biti komplementarno formalnom obrazovanju mladih, uz opće, društveno, prirodno i tehničko obrazovanje;*

Zakon vanškolskim obrazovanjem zastupa koncept cjeloživotnog učenja. Cjeloživotno učenje podrazumijeva: stjecanje i osavremenjivanje svih vrsta sposobnosti, interesa, znanja i kvalifikacija od predškolskog uzrasta do razdoblja nakon penzije. Promoviranje razvoja znanja i sposobnosti koje će omogućiti građanima/kama prilagođavanje "društvu znanja" i aktivnom sudjelovanju u svim sferama društvenog života te na taj način utjecanje na vlastitu budućnost. U kontekstu cjeloživotnog obrazovanja uvažavaju se svi oblici obrazovanja: formalno obrazovanje (klasično, školsko obrazovanje), neformalno obrazovanje (npr. usavršavanje komunikacijskih vještina), i informalno obrazovanje, međugeneracijsko učenje (razmjena znanja u porodici, među prijateljima, čitanje i sl.). Formalno obrazovanje označava djelatnost koja se izvodi prema programima koje je odobrilo nadležno ministarstvo radi stjecanja stručnog znanja, vještina i sposobnosti. Nakon završetka takvog programa polaznici/e dobivaju javnu ispravu. Neformalno obrazovanje označava organizirane procese učenja usmjerene na osposobljavanje i usavršavanje za rad, za različite društvene aktivnosti te za lični razvoj. Provodi se u ustanovama za obrazovanje, trgovačkim društvima, preduzećima, (omladinskim) udruženjima, sindikatima, političkim strankama, sportskim društvima, različitim centrima (npr. centrima za mlade) itd. Provodi se neovisno o službenom obrazovnom sistemu i ne vodi izdavanju javnih isprava, ali može voditi dobivanju certifikata ili potvrde o pohađanju i uspjesima. Informalno obrazovanje obuhvaća aktivnosti u kojima osoba prihvaća stajališta i pozitivne vrjednote te vještine i znanja iz svakodnevnog iskustva i raznolikih drugih utjecaja i izvora iz svoje okoline. Ono je prirodna pojava u svakodnevnom životu i za razliku od formalnog i neformalnog obrazovanja ne mora se odvijati svjesno.⁵⁹

- *kreativne, umjetničke, sportske i kulturne aktivnosti s mladima;*

U rad s mladima spadaju kreativne aktivnosti (npr. kreativne radionice), umjetničke aktivnosti (poetske večeri, likovne radionice, kursevi gitare), sportske aktivnosti (takmičenja, rekreacija) i kulturne aktivnosti (pozorište mladih).

- *aktivnosti i programe koji se tiču razvoja njihovih sposobnosti, vještina i znanja, kao i društvenog angažmana;*

Ove aktivnosti se, prije svega, odnose na neformalne programe obuke (poput KULTOVE jednogodišnje obuke omladinskih lidera/ica „Uči, misli i djeluj!“), ali i npr. radionice za stjecanje komunikacijskih vještina, obuke o pisanju projekata, provođenju kampanja i dr.). Kroz ove aktivnosti mladi stječu znanja i vještine koje će u budućnosti moći iskoristiti za lične potrebe (npr. traženje posla, pregovaranje), ali i za društveni angažman u zajednici (npr. kampanja za obnovu centra za mlade).

- *aktivnosti koje su u vezi sa pitanjima kao što su druženje, radna okolina, škola, porodica;*

Primjeri takvih aktivnosti su: dan mladih općine, radionice traženja posla, porodični dan, dan otvorenih vrata škole, tematske tribine i dr.

- *aktivnosti i programe koji se odnose na njihovu dobrobit, socijalnu i zdravstvenu zaštitu;*

Aktivnosti ovog tipa prije svega se odnose na to da mladi prihvate i zadrže prihvatljive oblike ponašanja, naprimjer: info-tačka za mlade u okviru centra za mlade, savjetovanje o zdravlju, pomoć mladima sa socijalnim problemima, profesionalna orijentacija i dr.

59 - prema: Sveučilište u Splitu, Fakultet elektrotehnike, strojarstva i brodogradnje, <http://orion.fesb.hr>

- *savjetovanje mladih;*

Primjerice: savjetovanje o zdravim stilovima života, savjetovanje za djevojke, savjetovanje za mladiće i dr.

- *oporavak mladih i njihov boravak u prirodi te aktivnosti u vezi s omladinskim turizmom;*

Naprimjer: izleti u prirodu, pošumljavanje, obilazak drugih mjesta i regija u zemlji, sportske aktivnosti na otvorenom i dr.

- *programe dizajnirane za specifične grupe mladih;*

Naprimjer: aktivnosti za osobe s fizičkim onesposobljenjem, dodatne edukacije za nadarene i natprosječne mlade i sl.

- *međunarodni rad s mladima, međukulturnu saradnju i razmjenu;*

Mlade treba poticati na mobilnost, da putuju i obrazuju se u drugim zemljama, da razmjenjuju iskustva na volonterskim i radnim kampovima, da sudjeluju na studijskim putovanjima i sl.

- *druge modele kreativnog i planiranog slobodnog vremena mladih.*

Pod drugim modelima podrazumijevaju se sve one aktivnosti koje kreativno i svrsishodno upotpunjavaju slobodno vrijeme mladih.

Član 9.

Pri oblikovanju i utvrđivanju mjera i ispunjavanju zadataka na planu rada s mladima i omladinskih aktivnosti odgovorni organi vlasti će uzeti u obzir:

1. *osnovni pravac odgoja koji je odredio roditelj ili drugo lice sa starateljskim pravom za mlade ispod 18 godina, kao i prava mlade osobe,*
2. *odgovarajuće posebne socijalne, kulturne i duhovne potrebe i osobine mladih ljudi,*
3. *sve veću sposobnost i sve veću potrebu mladih za samostalnim i odgovornim djelovanjem,*
4. *različite životne situacije oba spola te ukloniti moguća zapostavljanja i razvijati ravnopravnost spolova.*

Član 10.

Rad sa mladima i aktivnosti s mladima ne smiju biti u suprotnosti s Ustavom i zakonom te međunarodnim poveljama i konvencijama koje se tiču prava mladih te ljudskih prava.

IV. PODRŠKA MLADIMA

Član 11.

Odgovornost pružanja podrške mladima iz člana 5. imaju svi nivoi vlasti u Federaciji.

Svi nivoi vlasti u Federaciji imaju obaveze definiranja, usvajanja i provođenja strategija prema mladima.

Općinski, gradski i kantonalni nivo vlasti imaju obavezu da samostalno osiguraju minimum mjera na planu rada sa mladima i omladinskih aktivnosti.

Ukoliko nivoi vlasti nemaju stručnih i tehničkih kapaciteta za obavljanje zadataka iz stava 3. , nosiocima potpore mladima iz nevladinog sektora može se povjeriti njihovo izvršenje.

Pojašnjenje

Odgovornost pružanja podrške mladima iz člana 5. imaju svi nivoi vlasti u Federaciji.

Ovim stavom Zakon jasno daje određuje ko ima odgovornost pružanja podrške mladima. Nivoi vlasti koji su odgovorni da pružaju podršku mladima, koju smo upoznali u Čl. 5 jesu: sve općine i svi kantoni u Federaciji BiH, kao i sama Federacija BiH.

Svi nivoi vlasti u Federaciji imaju obaveze definiranja, usvajanja i provođenja strategija prema mladima.

U Čl. 4, tačka 7, kao i u pojašnjenju ove tačke detaljno smo se upoznali s definicijom strategije prema mladima.

Definirati strategiju prema mladima uključuje sljedeće korake: analizirati postojeće stanje, putem sveobuhvatnog upitnika ispitati i analizirati probleme i potrebe mladih (v. Čl. 14, tačka 8), napraviti izvještaj o mladima na osnovi prethodne dvije analize, formirati stručno radno tijelo za izradu dokumenta (u kojima će, pored predstavnika/ca vlasti, biti i predstavnici/e vijeća mladih, kao i svih drugih predstavnika/ca omladinskog sektora; v. Čl. 14, tačka 7), obučiti stručno radno tijelo, izraditi dokument, napraviti javnu raspravu kako bi i drugi mogli dati svoje komentare i sugestije. Na kantonalnom nivou ministarstva će, svako za svoju nadležnost u oblasti mladih, formirati svoje stručno radno tijelo.

Radna grupa unutar stručnog radnog tijela koja bude radila na izradi kantonalne strategije prema mladima trebala bi raditi i na izradi programa djelovanja za mlade na kantonalnom nivou.

U Čl. 16 će biti više riječi o programu djelovanja za mlade na kantonalnom nivou, u Čl. 21 o Federalnoj strategiji prema mladima, a u Čl. 22 o programima djelovanja za mlade na Federalnom nivou.

Usvajati dokument znači dati ga na usvajanje predstavničkom (općine), odn. zakonodavnom (kantoni i Federacija) tijelu, zajedno s budžetom koji je potreban za provođenje strategije prema mladima.

Provesti strategiju prema mladima obuhvaća: provoditi aktivnosti i mjere iz strategije, pratiti i evaluirati aktivnosti i cjelokupnu strategiju, mijenjati strategiju po potrebi (ukoliko se pojavi neki novi problem), informirati mlade o aktivnostima, izvještavati nadležne institucije i javnost o provedenim aktivnostima i postignutim rezultatima, sarađivati s drugim institucijama i nivoima vlasti.

Općinski, gradski i kantonalni nivo vlasti imaju obavezu da samostalno osiguraju minimum mjera na planu rada sa mladima i omladinskih aktivnosti.

Minimum mjera, koje općinski, gradski i kantonalni nivo moraju osigurati navedene su i pojašnjene u Čl. 14.

Ukoliko nivoi vlasti nemaju stručnih i tehničkih kapaciteta za obavljanje zadataka iz stava 3., nosiocima potpore mladima iz nevladinog sektora može se povjeriti njihovo izvršenje.

Zakon predviđa da nivoi vlasti nemaju dovoljno stručnih i tehničkih kapaciteta da provode sve mjere podrške mladima. Tu se misli na nedostatak (stručnog) osoblja, prostorija, opreme i sl. U tom slučaju vlasti mogu ovlastiti nevladine nosioce podrške mladima da u ime vlasti provode aktivnosti za koje vlast nema dovoljno kapaciteta.

Ovdje nevladin sektor treba tražiti svoje mjesto u profesionalnom provođenju aktivnosti i projekata za koje vlast nema kapaciteta. To je šansa koju nosioci podrške mladima imaju da se profiliraju kao institucije koje mogu i žele biti partnerom vlastima u ispunjavanju zadataka koji vode ka poboljšanju položaja mladih.

Ukoliko, naprimjer, općinska vlast nema mogućnost da sama organizira neku obuku za mlade, a ta je obuka planirana strategijom prema mladima, dat će sredstva centru za mlade da provede obuku u ime općine. U tom slučaju centar za mlade mora poštovati dogovorene standarde, a nadležna služba dužna je pratiti uspješnost provođenja aktivnosti.

Koji nosilac podrške mladima će provesti koju aktivnost, treba definirati tokom izrade strategije prema mladima ili programa djelovanja za mlade, u skladu s raspoloživim kapacitetima u nevladinom sektoru.

Ukoliko u općini, naprimjer, nema odgovarajućeg nosioca podrške mladima, moguće je angažirati i instituciju iz nekog drugog mjesta.

Organ vlasti i provodilac aktivnosti trebaju unaprijed urediti međusobne obaveze.

1. Općinski, gradski i kantonalni nivo

Član 12.

Općinski i gradski nivo vlasti dužni su samostalno odrediti službenika/cu za pitanja mladih koji obavlja zadatke u smislu ovoga zakona.

Kantonalni nivo vlasti dužan je samostalno odrediti službenika /cu ili odjel za mlade pri ministarstvu koje obavlja zadatke u smislu ovoga zakona.

Općinski, gradski i kantonalni organi vlasti dužni su samostalno usklađivati svoju podršku mladima sa višim nivoima vlasti i svim drugim institucijama javne uprave i organima vlasti koji u svojoj nadležnosti imaju neku od oblasti iz člana 25.

Nadležno federalno ministarstvo odredit će proceduru obuke i certifikacije službenika/ce za mlade.

Pojašnjenje

Općinski i gradski nivo vlasti dužni su samostalno odrediti službenika/cu za pitanja mladih koji obavlja zadatke u smislu ovoga zakona.

U Čl. 4, tačka 4 definiran je službenik/ca za mlade. Općinski i gradski nivo vlasti moraju u svojoj sistematizaciji imati službenika/cu za obavljanje zadataka koje su u obavezi općinske i gradske vlasti u skladu s ovim zakonom.

Zakon ne precizira obavlja li službenik/ca za mlade isključivo poslove koji se tiču rada s mladima ili ih obavlja jednim dijelom svog radnog vremena, pored drugih poslova koji su definirani sistematizacijom radnim mjestima.

Kriterij koji se može uzeti kao mjerodavan treba li općina, odn. grad imati službenika/cu za mlade koji će obavljati samo rad s mladima jeste broj stanovnika, tj. broj mladih ljudi na tom području u odnosu na obaveze koje proizlaze iz Zakona.

Službeniku/ci za mlade u svakom slučaju rad s mladima treba biti na prvom mjestu, a onda, eventualno, neki drugi dio posla.

Posao službenika/ca za mlade ne bi trebala obavljati osoba na rukovodećoj poziciji (npr. šef/ica službe ili odjela).

Službenik/ca za mlade mora biti stručno osposobljen za rad s mladima (v. Čl. 4, tačka 4) i raditi u okviru nadležne općinske službe za mlade (v. Čl. 14, tačka 3).

Kantonalni nivo vlasti dužan je samostalno odrediti službenika/cu ili odjel za mlade pri ministarstvu koje obavlja zadatke u smislu ovoga zakona.

Za kantonalnog službenika/cu za mlade vrijedi pojašnjenje dano u prethodnom stavu. Međutim, bilo bi izuzetno neodgovarajuće i neodgovorno da službenik/ca za mlade pored rada s mladima obavlja još neki posao u okviru svog opisa posla, s obzirom na obim obaveza koje proizlaze iz Zakona i broja mladih u kantonu.

Zakon predviđa mogućnost da kanton oformi i odjel za mlade pri ministarstvu kojemu su određene nadležnosti da se bavi radom s mladima.

Službenik/ca za mlade trebao bi raditi u okviru nadležnog kantonalnog ministarstva, odn. u odjelu za mlade ako postoji.

Općinski, gradski i kantonalni organi vlasti dužni su samostalno usklađivati svoju podršku mladima sa višim nivoima vlasti i svim drugim institucijama javne uprave i organima vlasti koji u svojoj nadležnosti imaju neku od oblasti iz člana 25.

Zakon obavezuje općinski, gradski i kantonalni nivo vlasti na svojevrsan vid saradnje. Općine i gradovi dužni su usklađivati svoje strategije prema mladima s kantonalnom strategijom prema mladima. Institucije također trebaju surađivati u skladu sa svojim nadležnostima.

Nadležno federalno ministarstvo odredit će proceduru obuke i certifikacije službenika/ce za mlade.

U Federaciji BiH još nije određeno nadležno ministarstvo za mlade.⁶⁰ Nakon što se jednom od ministarstava dodijeli nadležnost nad mladima, ono će urediti oblast obuke i dodjele certifikata službenicima/ama za mlade.

Trenutno je nadležnost nad mladima u Federalnom ministarstvu kulture i sporta i nije utvrđeno hoće li i ostati tamo.

Član 13.

Općinski, gradski i kantonalni organi vlasti dužni su:

- 1. pratiti pružanje podrške mladima koja dolazi iz nevladinog sektora, njen kvalitet, njenu samostalnost u određivanju ciljeva i izvršavanju njenih zadataka, kao i u formiranju organizacione strukture;*
- 2. voditi spisak svih udruženja, institucija, ustanova, međunarodnih i drugih organizacija koje rade sa mladima ili pružaju podršku omladinskim aktivnostima;*
- 3. koordinirati aktivnosti u vezi sa radom sa mladima i omladinskim aktivnostima;*
- 4. uočiti negativne uticaje na mlade bilo koje institucije, udruženja ili organizacije, uključujući i međunarodne organizacije, a koje su u suprotnosti s Ustavom i zakonom, kao i predlaganje za poduzimanje zakonskih mjera koje provode nadležni organi;*
- 5. savjetovati mlade i njihove predstavnike/ce, naročito o pravnim postupcima ostvarivanja prava i izvršavanja obaveza zasnovanih na ovom i drugim zakonima.*

Pojašnjenje

Općinski, gradski i kantonalni organi vlasti dužni su:

- 1. pratiti pružanje podrške mladima koja dolazi iz nevladinog sektora, njen kvalitet, njenu samostalnost u određivanju ciljeva i izvršavanju njenih zadataka, kao i u formiranju organizacione strukture;*

Pod praćenjem pružanja podrške mladima iz nevladinog sektora shvaća se da općinski, gradski i kantonalni organi vlasti posjećuju nosioce podrške mladima, da zahtijevaju izvještaje o provedenim aktivnostima, da evaluiraju njihov rad i provjeravaju kvalitetu aktivnosti, da se brinu da su aktivnosti koje se provode u skladu s ovim zakonom i drugim zakonima i dr.

Pod samostalnošću u određivanju ciljeva i organizacijske strukture misli se na to da nosioci podrške mladima nisu pod nekim utjecajem ili pritiskom (npr. političkih stranaka, međunarodnih organizacija i dr.).

- 2. voditi spisak svih udruženja, institucija, ustanova, međunarodnih i drugih organizacija koje rade sa mladima ili pružaju podršku omladinskim aktivnostima;*

Ovaj spisak nije isto što i spisak omladinskih udruženja, o kojem će biti riječi u Čl. 15, stav 1.

Općinski, gradski i kantonalni organi vlasti dužni su voditi evidenciju (spisak) svih udruženja, institucija, ustanova, međunarodnih i drugih organizacija koje pružaju podršku mladima ili provode omladinske aktivnosti.

Namjena spiska nije samo da organi vlasti imaju uvida ko i šta radi u oblasti mladih nego i da sagledaju mogućnosti saradnje na sličnim projektima i aktivnostima.

- 3. koordinirati aktivnosti u vezi sa radom sa mladima i omladinskim aktivnostima;*

Pod koordinacijom aktivnosti podrazumijeva se koordiniranje aktivnosti iz strategije prema mladima, odn. programa djelovanja

za mlade, povezivanje sličnih projekata i aktivnosti, pratiti uspješnost u provođenju i postizanju rezultata, voditi evidenciju omladinskih aktivnosti i dr.

4. uočiti negativne uticaje na mlade bilo koje institucije, udruženja ili organizacije, uključujući i međunarodne organizacije, a koje su u suprotnosti s Ustavom i zakonom, kao i predlaganje za poduzimanje zakonskih mjera koje provode nadležni organi;

Općinski, gradski i kantonalni organi vlasti moraju pratiti ima li neka aktivnost koju provode nosioci podrške mladima štetan utjecaj na mlade ljude, te krše li bilo koji zakon. Ukoliko organi vlasti ustanove da je to slučaj, dužni su preduzeti zakonske mjere da se zaustavi negativan utjecaj na mlade ljude.

5. savjetovati mlade i njihove predstavnike/ce, naročito o pravnim postupcima ostvarivanja prava i izvršavanja obaveza zasnovanih na ovom i drugim zakonima.

Općinski, gradski i kantonalni organi vlasti, a posebno službenici/e za mlade, trebaju savjetovati mlade i njihove predstavnike/ce. Pod predstavnicima/ama se podrazumijevaju predstavnici/e omladinskih udruženja, vijeća mladih i neformalne grupe mladih. Organi vlasti dužni su omogućiti mladima da ostvare svoja prava iz ovog zakona, ali i drugih zakona koji se tiču mladih ljudi. Također trebaju omogućiti mladima da izvršavaju svoje obaveze, a o kojima smo već govorili u Čl. 7 kad je riječ o ovom zakonu.

Član 14.

Općinski, gradski i kantonalni organi vlasti dužni su samostalno osigurati minimum mjera na planu rada sa mladima i omladinskih aktivnosti, kao i mehanizme i kapacitete koji uključuju:

- 1. osiguranje prikladnog prostora za mlade, rad s mladima i omladinske aktivnosti, kao i osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja;*
- 2. osiguranje budžetske stavke koja se tiče pitanja mladih, kao dijela ukupnog budžeta općine, grada ili kantona;*
- 3. određivanje nadležne općinske, odnosno gradske službe za pitanja mladih;*
- 4. osiguranje godišnjih grantova za projekte za mlade dodijeljujući ih putem javnog poziva s kriterijima, u skladu s evropskim principima u radu javnih uprava;*
- 5. profesionalni razvoj i usavršavanje službenika/ce za mlade te jačanje kapaciteta svih onih koji se bave radom sa mladima i omladinskim aktivnostima;*
- 6. osnivanje komisije za mlade pri općinskom vijeću kao stalnog radnog tijela, odnosno pri skupštini kantona koja će se u okviru svoje nadležnosti baviti pitanjima mladih, a u čijem radu će učestvovati predstavnici/ce općinskog, odnosno kantonalnog vijeća mladih;*
- 7. uspostavljanje stručnog radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih i kantonalnih strategija prema mladima u čijem će radu učestvovati predstavnici/e vijeća mladih ili omladinskih udruženja;*
- 8. istraživanje ili podršku istraživanju u cilju donošenja strategije prema mladima;*
- 9. pružanje podrške radu općinskog, odnosno kantonalnog vijeća mladih.*

Pojašnjenje

Općinski, gradski i kantonalni organi vlasti dužni su samostalno osigurati minimum mjera na planu rada sa mladima i omladinskih aktivnosti, kao i mehanizme i kapacitete koji uključuju:

1. osiguranje prikladnog prostora za mlade, rad s mladima i omladinske aktivnosti, kao i osiguranje plaćanja troškova njegovog održavanja;

Pojam prostora za mlade pojasnili smo u definicijama (v. Čl. 4, tačka 10). Prikladan prostor je onaj prostor koji ispunjava uvjete da se u njemu nesmetano provode rad s mladima i omladinske aktivnosti.

Ovdje se radi o prostoru za provođenje aktivnosti koje su predviđene strategijom prema mladima, programom djelovanja za mlade, kao i druge aktivnosti od kojih mladi imaju korist.

Kako bi, prije svega, omladinska udruženja i vijeća mladih mogli kvalitetno i stručno obavljati rad s mladima i omladinski rad, neophodan im je i uredski prostor u kojem će se voditi administracija, računovodstvo, priprema omladinskih aktivnosti i sl.

Svjesni činjenice da organi vlasti nemaju mogućnosti svakom registriranom omladinskom udruženju ustupiti prostor, Zakon je rekao da se radi o „minimumu mjera“. Zadovoljavajuće rješenje je i da se (u manjim općinama) vijeću mladih ili omladinskom udruženju s najjačim kapacitetima i resursima dodijeli određeni prostor na upravljanje, a da sve omladinska udruženja, vijeće mladih, neformalne grupe mladih, kao i drugi nosioci podrške mladima besplatno koriste ovaj prostor za provođenje rada s mladima i omladinskih aktivnosti. Pod prostorom se podrazumijeva i prostor za obavljanje uredskih poslova (zatvoreni prostor), kao i prostor za omladinske aktivnosti (otvoreni i zatvoreni prostori).

Organi vlasti se potiču da, ukoliko su u mogućnosti, dodijele više prostora (od minimuma) za omladinski rad i omladinske aktivnosti, te da omladinskim udruženjima ili vijećima mladih daju prostore na upravljanje kako bi mladi samostalno jačali svoje kapacitete i bili u mogućnosti ispunjavati obaveze iz Zakona.

Organ vlasti može raspisati javni poziv za upravljanje određenim prostorom kako bi izbjegao subjektivnu i netransparentnu dodjelu prostora određenom omladinskom udruženju, s tim da u javnom pozivu trebaju stajati jasno definirani kriteriji.

Zakon nalaže da organi vlasti snose troškove održavanja prostora za mlade, a tu spadaju: najamnina (ukoliko prostor nije u vlasništvu organa vlasti), struja, voda, komunalije, grijanje, kao i sve druge troškove koji se tiču održavanja prostora.

Dodjela sredstava za omladinski rad i omladinske aktivnosti uređuje se tačkom 4 ovog člana.

2. osiguranje budžetske stavke koja se tiče pitanja mladih, kao dijela ukupnog budžeta općine, grada ili kantona;

Zakon osigurava postojanje posebne budžetske stavke u javnom budžetu općine, grada i kantona, koja se tiče pitanja mladih. Ona ne podrazumijeva samo grantove za projekte za mlade (v. tačku 4) nego i brojne druge troškove, a to su: troškovi održavanja prostora za mlade, troškovi obučavanja i doobučavanja službenika/ce za mlade za stručno osposobljavanje za rad s mladima i za stjecanje certifikata o znanju o politici prema mladima i radu s mladima, kao i za jačanje kapaciteta svih onih koji se bave radom s mladima i omladinskim aktivnostima (v. Čl. 4, tačka 4, kao i tačku 5 ovog člana), troškovi planiranja, izrade, provođenja i praćenja provođenja strategije prema mladima i programa djelovanja za mlade (v. Čl. 11, stav 2), troškovi rada vijeća mladih (v. Čl. 14, tačka 9) i druga sredstva koja su neophodna za provođenje Zakona.

O poticanju omladinskog rada kroz grantove za omladinska udruženja više se govori u Čl. 15, stav 3.

3. određivanje nadležne općinske, odnosno gradske službe za pitanja mladih;

Općinski i gradski organi vlasti dužni su odrediti službu koja će biti nadležna za pitanja mladih. Zakon ne određuje da to mora biti zasebna služba samo za pitanja mladih, što omogućuje da organi vlasti nekoj postojećoj službi pridodaju nadležnost za rad s mladima.

Kantoni imaju mogućnost u okviru nadležnog ministarstva uspostaviti odjel za mlade (v. Čl. 12, stav 2).

Služba je nadležna za obavljanje svih zadataka predviđenih Zakonom.

Poželjno je da se u naziv službe pridoda riječ „mladi“, kako bi mladi znali kojoj se službi trebaju obratiti ukoliko im je potrebna podrška ili pomoć.

4. osiguranje godišnjih grantova za projekte za mlade dodjeljujući ih putem javnog poziva s kriterijima, u skladu s evropskim principima u radu javnih uprava;

U okviru budžetske stavke za mlade (v. tačku 2) neophodno je predvidjeti i sredstva za godišnje grantove za projekte za mlade.

Projekte za mlade definirali smo u Čl. 4, tačka 9.

Grantovi znači finansijsku podršku koju daje organ vlasti za provođenje projekata koji su u skladu s ciljevima i politikom prema mladima. Grantovi ne moraju biti isključivo projekti koji se tiču aktivnosti predviđenih u strategiji prema mladima i programu djelovanja za mlade, nego mogu obrađivati oblast koja nije definirana u strateškim dokumentima, ali koja ipak doprinosi boljem položaju mladih i podržava njihov razvoj.

Zakon kaže da se grantovi dodjeljuju putem javnog poziva s kriterijima. Prije raspisivanja javnog poziva organ vlasti dužan je definirati kriterije koji će se primjenjivati prilikom odabira projekata koji će se finansirati kao grant. KULT je izradio Model odluke o kriterijima za dodjelu sredstava, a može se preuzeti na internetskoj stranici www.mladi.org.

Evropski principi u radu javnih uprava pojašnjeni su u Čl. 4, tačka 12.

O poticanju omladinskog rada kroz grantove za omladinska udruženja više se govori u Čl. 15, stav 3.

O grantovima je riječ i u čl. 23, 28 i 36.

5. profesionalni razvoj i usavršavanje službenika/ce za mlade te jačanje kapaciteta svih onih koji se bave radom sa mladima i omladinskim aktivnostima;

U definiciji službenika/ce za mlade (v. Čl. 4, tačka 4) stoji da je stručno osposobljen za rad s mladima i da posjeduje certifikat o znanju o politici prema mladima i radu s mladima. Kako bi službenik/ca za mlade mogao steći navedena znanja, neophodan mu je profesionalni razvoj i usavršavanje. Pod tim se podrazumijevaju obuke i doobučavanja, stručna literatura, studijske posjete drugim mjestima u zemlji i inostranstvu, u skladu s potrebama i mogućnostima. Sredstva za pokrivanje troškova koji nastaju

profesionalnim usavršavanjem trebaju biti planirana budžetskom stavkom za mlade (v. tačku 2 ovog člana).

Zakon u ovoj tački također predviđa jačanje kapaciteta svih onih koji se bave radom s mladima i omladinskim aktivnostima. Zakon nije definirao pojam omladinskog radnika/ce, ali ih možemo definirati kao osobe koje se ispred određene institucije bave radom s mladima i pružaju stručnu podršku mladim ljudima u njihovom društvenom i ličnom razvoju. Iz toga proizlazi da Zakon predviđa jačanje kapaciteta omladinskih radnika/ca. Sredstva za doobučavanje omladinskih radnika/ca također treba biti predviđena budžetskom stavkom za mlade (v. tačku 2).

6. osnivanje komisije za mlade pri općinskom vijeću kao stalnog radnog tijela, odnosno pri skupštini kantona koja će se u okviru svoje nadležnosti baviti pitanjima mladih, a u čijem radu će učestvovati predstavnici/ce općinskog, odnosno kantonalnog vijeća mladih;

Komisije se, u skladu sa zakonom i statutom, formiraju kao radna tijela općinskog vijeća, odn. skupštine kantona. Kao što postoje i druge komisije pri općinskom vijeću i skupštini kantona (npr. komisija za prostorno planiranje, komisija za obrazovanje i kulturu i dr.), tako je potrebno da postoji i komisija koja će biti nadležna za pitanja mladih. Nadležnost za pitanja mladih može biti pridodana nekoj od postojećih komisija, kojoj će se dodati i riječ „mladi“.

U radu komisije trebaju sudjelovati i predstavnici/e općinskog, odn. kantonalnog vijeća mladih (kao punopravni članovi komisije). Ukoliko još nije formirano vijeće mladih, moguće je odabrati predstavnika/cu postojećih omladinskih udruženja koje će biti član u komisiji.

Komisija koja je nadležna za pitanja mladih trebala bi u okviru svog djelovanja: razmatrati pitanja iz oblasti mladih, te razmatrati strategiju prema mladima i program djelovanja za mlade, kao i mjere za unaprjeđenje stanja u ovoj oblasti; razmatrati i davati mišljenja i sugestije o nacrtima zakona i drugim propisima kojima se regulira oblast mladih; razmatrati pitanja položaja mladih i njihovog razvoja; prati ostvarivanje prava i obaveza mladih, te njihovo organiziranje s ciljem stvaranja uvjeta za njihovo aktivno uključivanje u sve oblasti života i rada općine, odn. kantona; ostvarivati saradnju s nadležnim institucijama (na istom nivou vlasti i na višim nivoima) koje se bave pitanjima mladih, kao i s drugim nosiocima podrške mladima; razmatrati inicijative mladih i predstavnika/ca mladih i predlaže ih općinskom vijeću, odn. skupštini;

7. uspostavljanje stručnog radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih i kantonalnih strategija prema mladima u čijem će radu učestvovati predstavnici/e vijeća mladih ili omladinskih udruženja;

Stručno radno tijelo, koje treba biti uspostavljeno, sastoji se od predstavnika/ca općinskog, odn. kantonalnog organa vlasti, (pa tako i vijećnika/ca, odn. skupštinskih zastupnika/ca), javnih ustanova, institucija, omladinskih udruženja i drugih pružalaca podrške mladima, a povremeno i po potrebi mogu se uključiti i druge osobe i stručnjaci/kinje iz oblasti.

Zadatak stručnog radnog tijela jeste da izrađuje prijedlog strategije prema mladima za pojedine oblasti.

Stručno radno tijelo sastoji se iz radnih grupa za svaku pojedinu oblast (radna grupa za zapošljavanje, radna grupa za zdravlje mladih, radna grupa za obrazovanje i dr.).

Stručno radno tijelo, odn. radne grupe na općinskom nivou imenuje općinski načelnik/ca ili općinsko vijeće na prijedlog

nadležne službe za pitanja mladih, dok kantonalne radne grupe za pojedine oblasti formiraju ministarstva nadležna za oblast kojom se bavi radna grupa (naprimjer: radnu grupu za obrazovanje formira kantonalno ministarstvo obrazovanja). Kantonalne programe djelovanja za mlade za pojedine oblasti (v. Čl. 16) izrađuju i predlažu radne grupe koje su sudjelovale u izradi kantonalne strategije prema mladima.

Pored toga što izrađuje strategiju prema mladima, stručno radno tijelo ažurira i prati njeno provođenje. Pod ažuriranjem se misli na izmjene i dopune strategije prema mladima ukoliko se ustanovi da određene mjere nisu više aktuelne, odn. ako se pojavi novi problem ili potreba koju treba riješiti. Praćenje provođenja strategije znači monitoring i evaluaciju tokom provođenja, ali i nakon isteka perioda za koji je pisana, kako bi se utvrdila uspješnost mjera. Evaluacija treba sadržavati smjernice za izradu nove strategije prema mladima.

U radu stručnog radnog tijela sudjelovat će predstavnici/e vijeća mladih ili omladinskih udruženja. Zakon nije precizirao broj predstavnika/ca u stručnom radnom tijelu, ali se predlaže da u svakoj radnoj grupi bude zastupljen po najmanje jedan/na.

8. istraživanje ili podršku istraživanju u cilju donošenja strategije prema mladima;

Općinski, gradski i kantonalni organi vlasti dužni su prije izrade strategije prema mladima provesti istraživanje o problemima i potrebama mladih.

Pod podrškom istraživanju smatra se, ako organ vlasti nije u mogućnosti (zbog nedostatka kapaciteta i resursa) samostalno provesti istraživanje, da može nosiocima podrške mladima iz nevladinog sektora povjeriti provođenje istraživanja ili dijela istraživačkog procesa (v. Čl. 11, stav 4) ili nekom privrednom subjektu, ako nosioci podrške mladima nemaju dovoljno kapaciteta.

Istraživanje se odnosi na utvrđivanje postojećeg stanja u oblasti pružanja podrške mladima, kao i na ispitivanje mišljenja i ponašanja mladih ljudi s područja za koje se donosi strategija. Istraživanje treba biti stručno planirano i provedeno, kako bi dalo što precizniju sliku stanja položaja mladih.

Kako ne bi došlo do preklapanja istraživanja, preporučuje se da općine iz jednog kantona usaglase istraživanje s kantomom. Na taj način se može izbjeći dvostruko istraživanje. Općine i kanton mogu, primjerice, definirati zajednički upitnik i metodologiju istraživanja, s tim da će svako u svojoj nadležnosti iskoristiti nalaze i analizu za izradu općinske, odn. kantonalne strategije prema mladima.

9. pružanje podrške radu općinskog, odnosno kantonalnog vijeća mladih.

Općinski, gradski i kantonalni organi vlasti moraju pružati podršku u radu vijeća mladih, pa i u procesu njegovog formiranja ako još nije uspostavljeno.

Zakon ne predviđa postojanje gradskog vijeća mladih (u gradovima koji se sastoje iz više općina), tako da gradski organi vlasti trebaju podržavati vijeća mladih iz općina koje su u sastavu grada.

Podrška radu vijeća mladih sastoji se, između ostalog, u sljedećem: uključivanje u sva radna tijela koja se tiču mladih ljudi (komisije, stručna radna tijela i dr.), kao i u druga radna tijela ako je to moguće; osiguravanje osnovnih uvjeta za rad (prostor,

tekući troškovi i dr.; v. tačku 1 ovog člana); podrška u provođenju omladinskih aktivnosti i drugih aktivnosti vijeća mladih (održavanje skupštine vijeća mladih, administrativne procedure i sl.), promocija vijeća mladih u javnosti; uključivanje predstavnika/ca vijeća mladih u organiziranje i provođenje manifestacija; stručno savjetovanje, druga finansijska i tehnička podrška i dr.

Član 15.

Nadležna općinska služba samostalno će voditi spisak omladinskih udruženja u vezi sa stavom 3. ovog člana iz razloga transparentnosti, saradnje, podrške i partnerstva.

Nadležna općinska služba vodit će spisak neformalnih grupa mladih čije su aktivnosti podržane od općine.

Omladinska udruženja koja žele predlagati projekte za mlade na bilo kom nivou vlasti ili biti član vijeća mladih općine, upisat će se na spisak iz stava 1. ovog člana.

Neformalne grupe mladih koje žele predlagati projekte za mlade prijavit će ih nadležnoj općinskoj službi.

Pojašnjenje

Nadležna općinska služba samostalno će voditi spisak omladinskih udruženja u vezi sa stavom 3. ovog člana iz razloga transparentnosti, saradnje, podrške i partnerstva.

Uvodno pojašnjenje omladinskog udruženja dano je u sastavu pojašnjenja definicije (v. Čl. 4, tačka 2).

Spisak omladinskih udruženja razlikuje se od spiska nosilaca podrške mladima (v. Čl. 13, tačka 2). Spisak omladinskih udruženja vode samo općinski organi vlasti. Ovdje se ne radi o registru ni o registraciji omladinskih udruženja. Ta nadležnost se i dalje nalazi pri ministarstvu pravde kantona, Federacije BiH ili države BiH.

Općinska služba koja je nadležna za mlade (v. Čl. 14, tačka 3) dužna je voditi spisak omladinskih udruženja koja imaju sjedište ili formalno registriran ured na području te općine, i to u skladu s kriterijima iz Čl. 4, tačka 2.

Omladinsko udruženje trebalo bi nakon svake izborne skupštine podnijeti novi zahtjev za upisivanje na spisak omladinskih udruženja na općinskom nivou, s tim da sa svake skupštine treba dostaviti zapisnik i spisak prisutnih članova skupštine s datumom rođenja nadležnoj općinskoj službi koja vodi spisak. S obzirom da je skupština javna, predstavnik/ca nadležne službe (službenik/ca za mlade) može (i treba) prisustvovati izvještajnim, a posebno izbornim skupštinama omladinskog udruženja. Udruženje je također dužno dostaviti rješenje o registraciji kako bi se utvrdilo u kojoj općini udruženje ima sjedište, te uvjerenje o poreskoj registraciji iz porezne uprave u slučaju da udruženje nema sjedište u toj općini, ali ima svoj ured. Ovim uvjerenjem se dokazuje da je ured formalno registriran na području te općine.⁶¹

Prednosti radi koji kojih bi se udruženja koja ispunjavaju zakonske kriterije trebala upisati na općinski spisak omladinskih udruženja su sljedeće: moći će aplicirati za sredstva, odn. grantove za projekte za mlade na bilo kojem nivou vlasti u FBiH, moći će biti članom vijeća mladih i na taj način sudjelovati u planiranju, izradi i provođenju strategije prema mladima, programa

⁶¹ - Dosadašnja praksa je pokazala da se uredi jednog te istog udruženja unutar BiH tretiraju kao zasebna udruženja koja nose isti ili sličan naziv i da se kao takva zasebno registriraju.

djelovanja za mlade i dr., te će kroz vijeće mladih biti zastupljeno u komisiji za pitanja mladih, kao i u drugim radnim tijelima organa vlasti, imat će sve ostale prednosti koje predviđa Zakon za omladinska udruženja.

Udruženja će općinskom organu vlasti podnositi zahtjev za stjecanje statusa omladinskog udruženja, a općinski organ vlasti će, nakon što utvrdi da su ispunjeni svi zakonski kriteriji, izdati udruženju važeći dokument koji će potvrditi ovaj status. Dokument će biti važeći i za ostale nivoe vlasti u Federaciji BiH.

Udruženja koja su registrirana na državnom nivou također mogu dobiti status omladinskog udruženja u općini u kojoj imaju sjedište ili registriran ured.

Međunarodna udruženja ne mogu dobiti status omladinskog udruženja, ako nisu registrirana i u Bosni i Hercegovini.

Nadležna općinska služba vodit će spisak neformalnih grupa mladih čije su aktivnosti podržane od općine.

Na spisku neformalnih grupa mladih koji će voditi nadležna općinska služba (v. Čl. 14, tačka 3) nalaze se one neformalne grupe čije je aktivnosti podržala općina. Neformalne grupe mladih trebale bi ispunjavati kriterij da su dvije trećine članstva mladi ljudi koji imaju prebivalište ili boravište na području te općine.

Aktivnosti koje provode neformalne grupe mladih mogu biti podržane isključivo na općinskom nivou.

Općine mogu tražiti da neformalne grupe mladih imaju administrativnu podršku nekog omladinskog udruženja. Administrativna podrška u ovom smislu znači da će to udruženje omogućiti da sredstva potrebna za provođenje aktivnosti neformalne grupe mladih budu uplaćena na njegov žiroračun, te da će uredno voditi računovodstvo utrošenih sredstava. Za namjenu utrošenih sredstava odgovaraju članovi neformalne grupe mladih.

Blizak ovom stavu je i stav 4 ovog člana.

Omladinska udruženja koja žele predlagati projekte za mlade na bilo kom nivou vlasti ili biti član vijeća mladih općine, upisat će se na spisak iz stava 1. ovog člana.

Omladinsko udruženje definirano je Čl. 4, tačka 2.

Kako bi se poticao omladinski rad (rad mladih za mlade), potrebno je razdvojiti dio budžetske stavke za mlade koji se odnosi na omladinski rad od dijela koji se odnosi na rad s mladima. Podstavke budžetske stavke za mlade mogle bi glasiti: 1) grantovi za omladinski rad i omladinske aktivnosti i 2) grantovi za rad s mladima. Na dio koji se tiče omladinskog rada mogu se prijaviti isključivo omladinska udruženja (sa spiska iz stava 1 ovog člana), odn. vijeća mladih, a na grantove za rad s mladima mogu se prijaviti svi nevladini nosioci podrške mladima (v. Čl. 8, stav 3).

Da bi neko udruženje bilo članom općinskog vijeća mladih, potrebno je da ima status omladinskog udruženja, odn. da je na spisku omladinskih udruženja nadležne općinske službe (v. stav 1 ovog člana). Više o formiranju vijeća mladih govori se u Čl. 37.

Neformalne grupe mladih koje žele predlagati projekte za mlade prijavit će ih nadležnoj općinskoj službi.

Ovdje najprije moramo ukazati na propust lektora/ice Parlamenta Federacije. U usvojenom Nacrtu zakona, kao i u prijedlogu stajao je sljedeći tekst: „Neformalne grupe mladih koje žele predlagati projekte za mlade prijavit će se nadležnoj općinskoj službi.“ Onako kako je objavljeno u Službenim novinama („ih“) misli se da će neformalne grupe mladih prijaviti projekte nadležnoj općinskoj službi. Sasvim je logično da ih moraju prijaviti ako ih žele predložiti.

Međutim, da „se“ neformalne grupe mladih moraju prijaviti, podudara se značenje sa stavom 2 ovog člana da se i omladinska udruženja moraju prijaviti.

Neformalne grupe mladih ne dobivaju nikakav status s obzirom da nisu pravna lica niti im se može izdati dokument da su neformalna grupa mladih.

Neformalne grupe mladih ne mogu biti ni punopravne članice vijeća mladih jer nemaju status pravnog lica (v. Čl. 37).

2. Programi djelovanja za mlade na nivou kantona

Član 16.

Kantoni su odgovorni za samostalno definiranje, usvajanje i provođenje kantonalnih programa djelovanja za mlade u oblastima iz člana 25., za koje imaju ustavnu i zakonsku nadležnost.

Program iz stava 1. definira, utvrđuje i provodi ministarstvo koje u okviru svoje nadležnosti ima neku od oblasti navedenih u članu 25.

Ministarstvo iz stava 2. planirat će posebna sredstva prilikom usvajanja budžeta za izvršenje navedenih zadataka, u skladu sa zakonom.

Ukoliko postoji potreba, provođenje programa iz stava 1. bit će obuhvaćeno dijelom ukupnog budžeta kantona koji se odnosi na mlade.

Pojašnjenje

Kantoni su odgovorni za samostalno definiranje, usvajanje i provođenje kantonalnih programa djelovanja za mlade u oblastima iz člana 25., za koje imaju ustavnu i zakonsku nadležnost.

Definicija programa djelovanja za mlade dana je u Čl. 4, tačka 8.

Kao što su kantoni odgovorni samostalno definirati, usvajati i provoditi kantonalne strategije prema mladima (v. Čl. 11, stav 2), tako su odgovorne samostalno definirati, usvajati i provoditi kantonalne programe djelovanja za mlade.

Radna grupa unutar stručnog radnog tijela koja je radila na izradi kantonalne strategije prema mladima treba raditi i na izradi programa djelovanja za mlade na kantonalnom nivou. Program djelovanja sadrži jasno definirane potrebe, način rješavanja problema, ciljeve, željene rezultate, aktivnosti, vrijeme provođenja, budžet i odgovorne subjekte, radi poboljšavanja položaja mladih u određenoj oblasti. Potrebe i problemi smjernice se za definiranje željenih rezultata, a željeni rezultati postižu se

provođenjem aktivnosti. Za aktivnosti je potrebno definirati vrijeme provođenja, predvidjeti potrebna sredstva (budžet), kao i instituciju/e koja je odgovorna za provođenje aktivnosti.

Program iz stava 1. definira, utvrđuje i provodi ministarstvo koje u okviru svoje nadležnosti ima neku od oblasti navedenih u članu 25.

Svako ministarstvo koje u okviru svojih nadležnosti ima neku od oblasti iz Čl. 25 dužno je definirati, utvrditi i provoditi program djelovanja za mlade, a u skladu s kantonalnom strategijom prema mladima i istraživanjem koje je provedeno prije izrade strategije.

Ministarstvo je odgovorno za provođenje aktivnosti iz programa.

Ministarstvo iz stava 2. planirat će posebna sredstva prilikom usvajanja budžeta za izvršenje navedenih zadataka, u skladu sa zakonom.

Ministarstva su odgovorna za planiranje budžetskih sredstava koja su potrebna da se provodi program djelovanja za mlade tog ministarstva. Ta sredstva trebala bi biti vidljiva u budžetu kao zasebna budžetska stavka.

Ukoliko postoji potreba, provođenje programa iz stava 1. bit će obuhvaćeno dijelom ukupnog budžeta kantona koji se odnosi na mlade.

Ukoliko kantonalni organ vlasti uvidi da su određene aktivnosti zajedničke svim ili većini programa djelovanja za mlade ministarstava unutar jednog kantona, može definirati budžetsku stavku za mlade iz koje će se finansirati zajedničke aktivnosti.

3. Federalni nivo

Član 17.

Donošenjem ovog zakona, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine osigurat će da svi njeni razvojni planovi, strategije i programi djelovanja, ukoliko se dotiču oblasti iz člana 25., imaju ugrađenu komponentu koja se odnosi na mlade.

Vlada Federacije obratit će posebnu pažnju na mlade ljude, i to na oblasti koje su pobrojane u Čl. 25, prilikom planiranja, izrade i provođenja svojih razvojnih planova, strategija i programa djelovanja.

Naprimjer, prilikom planiranja gradnje stambenih objekata obratit će se pažnja na stambeno zbrinjavanje mladih; prilikom definiranja mjera kao poticaja za zapošljavanje, mladima će biti dan poseban značaj.

Ovim pitanja mladi postaju međusektorska oblast.

4. Savjet za mlade Federacije Bosne i Hercegovine

Član 18.

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine formirat će Savjet za mlade Federacije kao međuresorno radno tijelo.

Glavni zadatak Savjeta za mlade Federacije jeste koordinacija i usaglašavanje politike prema mladima Federacije.

U radnom tijelu iz stava 1. aktivno će učestvovati nosioci izvršnih funkcija ministarstava i institucija Federacije koje se u okviru svoje nadležnosti bave nekom od oblasti iz člana 25.

Najmanje 50% članova u Savjetu za mlade Federacije bit će predstavnici/e Vijeća mladih Federacije.

Aktivnosti radnog tijela iz stava 1. bit će detaljno obrazložene poslovnikom o radu.

Pojašnjenje

Vlada Federacije Bosne i Hercegovine formirat će Savjet za mlade Federacije kao međuresorno radno tijelo.

Savjet za mlade Federacije je međuresorno, stručno i savjetodavno tijelo Vlade Federacije. Pod međuresornim se smatra da ono obuhvaća sve resore (ministarstva) koji imaju nadležnost za oblasti navedene u Čl. 25.

Vlada Federacije će urediti način djelovanja i finansiranja Savjeta za mlade.

Glavni zadatak Savjeta za mlade Federacije jeste koordinacija i usaglašavanje politike prema mladima Federacije.

Savjet za mlade Federacije treba koordinirati i usaglašavati brigu vlasti o mladima, odn. institucionalne mehanizme brige o mladima, koji su pobrojani u Čl. 14.

Pored ovog glavnog zadatka Savjet za mlade bi trebao obavljati i druge zadatke (v. stav 4).

U radnom tijelu iz stava 1. aktivno će učestvovati nosioci izvršnih funkcija ministarstava i institucija Federacije koje se u okviru svoje nadležnosti bave nekom od oblasti iz člana 25.

O ministarstvima je već bilo riječi u Čl. 16. Nosioci izvršnih funkcija ministarstava su ministri/ce ili osobe koje ministri/ce ovlaste da sudjeluju u Savjetu za mlade. Institucije Federacije su one institucije kojima je Federacija osnivač, a koje se u okviru svoje nadležnosti bave nekom od oblasti iz Čl. 25.

Najmanje 50% članova u Savjetu za mlade Federacije bit će predstavnici/e Vijeća mladih Federacije.

Sudjelovanjem predstavnika/ca Vijeća mladih Federacije u Savjetu za mlade Federacije osigurava se da problemi i potrebe mladih budu podjednako tretirani – onako kako mladi ljudi (preko svojih predstavnika/ca u Vijeću mladih Federacije) smatraju da treba, ali i predstavnici/e vladinih tijela.

Vijeće mladih Federacije će svojim statutom urediti svoje sudjelovanje u Savjetu za mlade, a udio predstavnika/ca u ovom tijelu uredit će se poslovnikom o radu.

Aktivnosti radnog tijela iz stava 1. bit će detaljno obrazložene poslovnikom o radu.

U ostvarivanju svojih zadataka Savjet mladih Federacije trebao bi obavljati sljedeće:

- pratiti (nadzirati – v. Čl. 21, stav 1) provođenje ovog zakona;
- davati stručna mišljenja o pokazateljima evaluacije provođenja strategije prema mladima;
- sudjelovati u izradi programa djelovanja za mlade ministarstava i drugih organa vlasti Federacije usmjerenih mladima;
- daje preporuke u vezi s pravovremenim planiranjem i predlaganjem odgovarajućih budžetskih sredstava u skladu sa strategijom prema mladima Federacije;
- po nalogu Vlade Federacije izrađuje izvještaj o položaju mladih, nastojanjima i aktivnostima podrške mladima i podnosi ga Vladi (v. Čl. 20).

5. Komisija za mlade

Član 19.

Federacija će uspostaviti Komisiju za mlade koju će potvrditi Predstavnički dom i Dom naroda Parlamenta Federacije kao svoje zajedničko i stalno radno tijelo. Komisija će se u okviru svojih utvrđenih nadležnosti baviti pitanjima mladih, a najmanje jedan član komisije bit će iz Vijeća mladih Federacije.

Pojašnjenje

Pri domovima Parlamenta Federacije djeluju radna tijela koja se bave pitanjima mladih. Pri Predstavničkom domu postoji Komisija za pitanja mladih, a pri Domu naroda Odbor za obrazovanje, nauku, kulturu, sport i pitanja mladih. Razlika između komisije i odbora je samo u broju članova.

Zasad postoji samo jedno zajedničko stalno tijelo između dva doma, a to je Parlamentarna komisija za reviziju Federacije.

U radu ove zajedničke Komisije za mlade bit će i najmanje jedan predstavnik/ca Vijeća mladih Federacije.

Vijeće mladih Federacije će svojim statutom urediti način izbora predstavnika/ce ili više njih u Komisiju za mlade.

6. Izvještaj o mladima

Član 20.

Vlada Federacije svake godine podnosiće Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine izvještaj o položaju mladih, nastojanjima i aktivnostima podrške mladima. Pored utvrđivanja situacije i analize, izvještaji trebaju sadržavati i prijedloge za dalji razvoj podrške mladima; svaki treći izvještaj treba davati pregled cjelokupne situacije u vezi sa mladima.

Vlada Federacije nalaže izradu izvještaja Savjetu za mlade Federacije. Vlada Federacije uz izvještaj prilaže svoje mišljenje sa zaključcima koje smatra prijeko potrebnim.

Pojašnjenje

Vlada Federacije dužna je jednom godišnje izvijestiti Parlament Federacije o položaju mladih (kroz istraživanja), planovima, odn. nastojanjima (strategija prema mladima) i aktivnostima (programi djelovanja za mlade) podrške mladima.

Pored toga, u izvještaju se trebaju nalaziti i preporuke na koji način se treba razvijati podrška mladima. Ove preporuke trebale bi, zapravo, koristiti za revidiranje strategije prema mladima.

Svaki treći izvještaj, znači svake treće godine, dat će obiman pregled stanja u vezi s položajem mladih. Ovdje se vidi značaj istraživačkih aktivnosti nadležnih organa vlasti.

Gore navedene izvještaje dužan je raditi Savjet za mlade Federacije (v. Čl. 18).

7. Ministarstvo nadležno za nadgledanje, saradnju i koordinaciju zadataka i nadzor

Član 21.

Federacija će osigurati da jedno ministarstvo bude odgovorno za saradnju, koordinaciju zadataka u vezi sa mladima, a nadzor nad provođenjem ovoga zakona vršit će Savjet za mlade Federacije.

Federacija će u nazivu ministarstva odgovornog za saradnju i koordinaciju zadataka u vezi mladih dodati riječi: „i mladih“.

Ministarstvo iz stava 1. bit će odgovorno za saradnju i koordinaciju zadataka sa drugim ministarstvima i nadležnim institucijama u Federaciji na istraživanju o potrebama i problemima mladih, kao i na definiranju i predlaganju Federalne strategije prema mladima.

Ministarstvo iz stava 1. osigurat će uspostavljanje i održavanje sveobuhvatne baze podataka o mladima u saradnji s drugim institucijama Federacije.

Ministarstvo iz stava 1. bit će nosilac aktivnosti u vezi sa informiranjem mladih, kao i jačanja uključenja mladih u procese odlučivanja, u skladu sa svojim nadležnostima.

Pojašnjenje

Federacija će osigurati da jedno ministarstvo bude odgovorno za saradnju, koordinaciju zadataka u vezi sa mladima, a nadzor nad provođenjem ovoga zakona vršit će Savjet za mlade Federacije.

Kao što smo spomenuli u Čl. 12, Federacija još nije utvrdila koje će ministarstvo u Vladi FBiH biti odgovorno za saradnju i koordinaciju zadataka u vezi s mladima, iako postoji mogućnost da to bude Federalno ministarstvo kulture i sporta, s obzirom da je ono trenutno nadležno za pitanja mladih⁶².

Federacija će u nazivu ministarstva odgovornog za saradnju i koordinaciju zadataka u vezi mladih dodati riječi: „i mladih“.

Vlada će odrediti nadležno ministarstvo za pitanja mladih i novi naziv ministarstva, naime s dodanom odrednicom „i mladih“, i zajedno s konkretnim nadležnostima kao amandman uputiti prema Parlamentu FBiH kako bi se izmjene uvrstile u Zakon o Federalnim ministarstvima i drugim tijelima Federalne uprave⁶³. Ovo ministarstvo bit će, znači, odgovorno za saradnju svih

62 - Službene novine FBiH br. 38/08, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ministarstvima, Član 6.

63 - Službene novine Federacije BiH br. 58/02, 19/03, 38/05, 2/06, 8/06 i 61/06

ministarstava u Vladi, kao i s drugim vladinim i nevladinim institucijama, te za koordinaciju zadataka u vezi s mladima koje sve ove institucije imaju. Konkretnije odgovornosti ovog ministarstva pojašnjene su narednih stavovima ovog člana.

Ministarstvo iz stava 1. bit će odgovorno za saradnju i koordinaciju zadataka sa drugim ministarstvima i nadležnim institucijama u Federaciji na istraživanju o potrebama i problemima mladih, kao i na definiranju i predlaganju Federalne strategije prema mladima.

Odgovorno ministarstvo, tj. nadležno ministarstvo za pitanja mladih će saradivati sa svim ministarstvima u Vladi koja imaju obavezu definirati, utvrđivati i provoditi programe djelovanja za mlade, što je definirano Čl. 22 ovog zakona. Ono će i koordinirati s njima u procesu istraživanja potreba i problema mladih u Federaciji kako bi programi djelovanja pojedinih ministarstava u što je moguće većoj mjeri odgovarali stvarnim potrebama (v. Čl. 4, tačka 8; Čl. 25, stav 1). Pod nadležnim institucijama misle se druge vladine i nevladine institucije i organizacije koje se bave pitanjima mladih. Vladine institucije bile bi, primjerice, prosvjetno-pedagoški zavodi, Federalni zavod za zapošljavanje, domovi zdravlja i dr. Sve ove institucije trebaju sudjelovati i u definiranju strategije prema mladima Federacije (v. Čl. 11, stav 2; Čl. 17).

Ministarstvo iz stava 1. osigurat će uspostavljanje i održavanje sveobuhvatne baze podataka o mladima u saradnji s drugim institucijama Federacije.

Još jedan od zadataka koji se stavlja pred nadležno ministarstvo jeste i uspostavljanje i održavanje baze podataka o mladima. Baza podataka o mladima podrazumijeva, između ostalog, sljedeće: broj omladinskih udruženja u FBiH, broj drugih udruženja koja su nosioci podrške mladima u FBiH (v. Čl. 8, stav 3), spisak projekata i mjera koje provode domaći i međunarodni nosioci podrške mladima i donatori, podaci o problemima i potrebama mladih, budžetska ulaganja u mlade po pojedinim oblastima kao i brojne druge podatke. Baza podataka trebala bi biti postavljena *online* kako bi svaka općina i kanton, kao i Federacija mogli unositi svoje podatke, čime bi se postigla aktuelna slika o stanju mladih na svim nivoima Federacije. Ako bi općine unosile podatke svojih istraživanja problema i potreba mladih, kantoni i Federacija bi svoja istraživanja mogli svesti na daleko manji obim. Druge institucije Federacije pojašnjene su u prethodnome stavu. Nadležno ministarstvo bi u ovom slučaju bilo zaduženo za održavanje baze.

Ministarstvo iz stava 1. bit će nosilac aktivnosti u vezi sa informiranjem mladih, kao i jačanja uključenja mladih u procese odlučivanja, u skladu sa svojim nadležnostima.

Odgovorno ministarstvo ima zadatak informirati mlade o njihovim mogućnostima, o programima Federacije za poboljšanje njihovog položaja, o mjerama koje Vlada i njena ministarstva provode za mlade ljude. Ono je zaduženo i za povećanje uključenosti mladih u procese odlučivanja, a što se naročito odnosi na uključivanje vijeća mladih na svim nivoima Federacije. Uključivanje mladih je definirano i evropskim principima u radu javnih uprava (v. Čl. 4, stav 12), ali i Evropskom poveljom u sudjelovanju mladih na općinskom i regionalnim nivou Vijeća Evrope⁶⁴.

Ukoliko odgovorno ministarstvo nema stručnih ili tehničkih kapaciteta za obavljanje ovog zadatka, nosiocima podrške iz nevladinog sektora može povjeriti izvršenje zadatka (v. Čl. 11, stav 4).

64 - http://www.coe.int/t/dg4/youth/coe_youth/youth_participation_charter_EN.asp

8. Programi djelovanja za mlade na nivou Federacije Bosne i Hercegovine

Član 22.

Federacija je odgovorna za definiranje, usvajanje i provođenje programa djelovanja za mlade u Federaciji u oblastima iz člana 25., za koje ima ustavnu i zakonsku nadležnost.

Program iz stava 1. definira, utvrđuje i provodi ministarstvo koje u okviru svoje nadležnosti ima neku od oblasti navedenih u članu 25.

Ministarstvo iz stava 2. planirat će posebna sredstva pri usvajanju budžeta za izvršenje zadataka u smislu ovog zakona.

Ukoliko Federacija nađe za shodno, provođenje programa iz stava 1. bit će obuhvaćeno dijelom ukupnog budžeta Federacije koji se odnosi na mlade.

Pojašnjenje

Federacija je odgovorna za definiranje, usvajanje i provođenje programa djelovanja za mlade u Federaciji u oblastima iz člana 25., za koje ima ustavnu i zakonsku nadležnost.

Definicija programa djelovanja za mlade dana je u Čl. 4, tačka 8.

Kao što je Federacija odgovorna samostalno definirati, usvajati i provoditi strategiju prema mladima (v. Čl. 11, stav 2; Čl. 17), tako je odgovorna samostalno definirati, usvajati i provoditi programe djelovanja za mlade, za koje ima ustavnu i zakonsku nadležnost (v. Čl. 17).

U Čl. 26 definirani su sastavni dijelovi programa djelovanja za mlade.

Program iz stava 1. definira, utvrđuje i provodi ministarstvo koje u okviru svoje nadležnosti ima neku od oblasti navedenih u članu 25.

Svako ministarstvo koje u okviru svojih nadležnosti ima neku od oblasti iz Čl. 25 dužno je definirati, utvrditi i provoditi program djelovanja za mlade, a u skladu s Federalnom strategijom prema mladima i istraživanjem koje je provedeno prije izrade strategije.

Ministarstvo je odgovorno za provođenje aktivnosti iz programa.

Ministarstvo iz stava 2. planirat će posebna sredstva pri usvajanju budžeta za izvršenje zadataka u smislu ovog zakona.

Ministarstva su odgovorna za planiranje budžetskih sredstava koja su potrebna da se provodi program djelovanja za mlade tog ministarstva. Ta sredstva trebala bi biti vidljiva u budžetu kao zasebna budžetska stavka.

Ukoliko Federacija nađe za shodno, provođenje programa iz stava 1. bit će obuhvaćeno dijelom ukupnog budžeta Federacije koji se odnosi na mlade.

Ukoliko Federalni organ vlasti uvidi da su određene aktivnosti zajedničke svim ili većini programa djelovanja za mlade ministarstava Federacije, može definirati budžetsku stavku za mlade iz koje će se finansirati zajedničke aktivnosti. „Ukoliko Federacija nađe za shodno“ ne odnosi se na provođenje programa djelovanja za mlade pojedinih ministarstava.

Član 23.

Vlada Federacije putem nadležnih ministarstava iz člana 22. stav 2. definirat će i zasnovati federalne grantove i transfere s namjenom:

- 1. podrške zapošljavanja mladih i podrške mladim preduzetnicima, posebno mladima bez radnog iskustva;*
- 2. podrške talentiranim učenicima/ama, studentima/icama, kao i mladim autorima/icama, naučnicima/ama, pronalazačima/cama i drugim mladim ljudima koji daju značajan doprinos u nekoj oblasti, te generalno podrške razvoju ljudskih resursa u Federaciji;*
- 3. unapređenja pojedinih oblasti specifičnih za pitanja mladih i omladinski sektor, sa naglaskom na promotivne kampanje i informiranje mladih;*
- 4. podrške socijalno ugroženim kategorijama mladih, resocijalizaciji delinkvenata/ica, ovisnika/ica i sl.;*
- 5. podrške u drugim pitanjima od interesa za mlade u Federaciji.*

Pojašnjenje

Ministarstva koja imaju neku od nadležnosti za oblasti koje su navedene u Čl. 25 definirat će i oformiti grantove i transfere za pet vidova podrške koji su pobrojani u Članu. Više o dodjeli grantova u čl. 14, 28 i 36.

Grantovi se dodjeljuju nosiocima rada s mladima (naprimjer, u vezi s tačkom 3: grant za kampanje za prevenciju opojnih sredstava), dok su transferi namijenjeni pojedinim korisnicima/ama budžeta (naprimjer, u vezi s tačkom 2: stipendije za talentirane učenike/ce).

Član 24.

Federacija će pružati podršku radu Vijeća mladih Federacije.

Pojašnjenje

U Federaciji će se formirati Vijeće mladih Federacije (v. Čl. 37, stav 3).

Federacija je dužna pružati podršku ovom vijeću, koja se tiče: najprije njegovog formiranja, a nakon toga uključivanja u sva radna tijela koja se tiču mladih ljudi (komisije, stručna radna tijela, Savjet mladih (v. Čl. 18) i dr.), kao i u druga radna tijela ako je to moguće; osiguravanja osnovnih uvjeta za rad (prostor, tekući troškovi i dr.); podrške u provođenju omladinskih aktivnosti i drugih aktivnosti (održavanje skupštine, administrativne procedure i sl.); promocije Vijeća mladih Federacije u javnosti; uključivanja predstavnika/ca Vijeća mladih Federacije u organiziranje i provođenja manifestacija; stručnog savjetovanja, druge finansijske i tehničke podrške.

Kada se govori o prostoru, onda se misli na prostor za provođenje aktivnosti koje su predviđene strategijom prema mladima, programom djelovanja za mlade, kao i druge aktivnosti od kojih mladi imaju korist. Kako bi Vijeće mladih Federacije moglo

kvalitetno i stručno obavljati rad s mladima i omladinski rad, neophodan mu je i uredski prostor u kojem će se voditi administracija, računovodstvo, priprema omladinskih aktivnosti i sl.

V. PROGRAMSKI PRISTUP DJELOVANJIMA PREMA MLADIMA

Član 25.

Strategija prema mladima, u skladu sa članom 4. stav 7. i članom 11. stav 2. definira se, usvaja i provodi na osnovu istraživanja o potrebama i problemima mladih.

Na nivou kantona i Federacije, u skladu sa ustavnim nadležnostima i zakonom, strategija iz stava 1. obavezno sadrži programe djelovanja za mlade u pojedinim oblastima omladinskog sektora.

Oblasti omladinskog sektora odnose se na sljedeća pitanja:

- formalno, neformalno i cjeloživotno obrazovanje;
- zapošljavanje, mjere protiv nezaposlenosti te omladinsko poduzetništvo;
- socijalna, zdravstvena i preventivna zaštita mladih te reproduktivno zdravlje mladih;
- stambeno zbrinjavanje mladih;
- rad sa mladima, jačanje i razvoj sposobnosti mladih i slobodno vrijeme mladih;
- aktivno učešće mladih u javnom životu, izgradnja civilnog društva i volonterstvo;
- mobilnost i saradnju među mladima;
- informiranje i savjetovanje mladih;
- stručni rad i usavršavanje u vezi sa radom s mladima;
- usavršavanje za rad u omladinskim udruženjima i prostorima za mlade;
- omladinski turizam, oporavak mladih i boravak u prirodi;
- aktivnosti mladih po pitanju kulture, sporta, estetike, etike, ekologije, duhovnosti, humanističkih vrijednosti, lične i društvene odgovornosti;
- rad sa mladima sa posebnim potrebama;
- i druga pitanja od interesa za mlade i poboljšanje njihovih uvjeta života.

Pojašnjenje

Istraživanje o potrebama i problemima mladih na svim nivoima vlasti Federacije od izuzetne su važnosti. Bez istraživanja ili lošim istraživanjem možemo napraviti velike propuste. Ukoliko se strategija ili program djelovanja za mlade definiraju i izrađuju bez objektivne analize i rezultata istraživanja i ukoliko sami mladi ljudi i nosioci podrške mladima nisu uključeni, takav dokument ne oslikava stvarne probleme i potrebe ciljne grupe. Ako ne postavimo precizne probleme i potrebe, nećemo moći definirati odgovarajuće ciljeve i mjere, a to može dovesti do toga da trošimo javna sredstva i provodimo programe od kojih mladi nemaju koristi. Strategija prema mladima mora odražavati stvarne probleme i potrebe mladih, te ići u pravcu njihova rješavanja, u skladu s nadležnostima nivoa vlasti.

Strategiju prema mladima definiraju (izrađuju) institucije vlasti (Čl. 11, stav 2), odn. stručno radno tijelo za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih i kantonalnih strategija prema mladima u čijem radu sudjeluju i vijeća mladih (v. Čl. 14, stav 7). Na nivou Federacije je to odgovorno ministarstvo koje će biti imenovano (v. Čl. 21, stav 3).

Stav 2 ovog člana jasno nabraja pojedine oblasti omladinskog sektora, a koje se moraju naći u programima djelovanja nadležnih ministarstava, odn. u Federalnoj strategiji prema mladima. Svako od ministarstava Vlade Federacije utvrdit će koje od oblasti pripadaju njihovom ministarstvu, a raspodjelu oblasti pratit će odgovorno ministarstvo za pitanja mladih.

Član 26.

Programom djelovanja za mlade iz stava 2. člana 25. definiraju se:

- ciljevi programa koji moraju biti specifični, odgovarajući, mjerljivi, ostvarivi i nadgledivi;
- aktivnosti za provođenje programa;
- institucije nadležne za realizaciju programa;
- opći, finansijski, materijalni, prostorni i drugi uvjeti za realizaciju programa;
- potrebe i problemi mladih utvrđeni stručnim istraživanjem;
- način motivisanja mladih na dobrovoljno učešće u aktivnostima u omladinskom sektoru;
- nadgledanje i praćenje uspješnosti provođenja programa.

Pojašnjenje

Čl. 26 definiira koji su sastavni dijelovi programa djelovanja za mlade:

1. Ciljevi programa moraju biti specifični (ne mogu biti prepisani iz drugih strategija i ne mogu biti uopćeno definirani), odgovarajući (moraju biti u skladu s problemima i potrebama mladih do kojih smo došli istraživanjem), mjerljivi (trebaju u sebi sadržavati podatak ili konkretan broj s pomoću kojeg će se moći procijeniti je li cilj nakon provođenja strategije postignut), ostvarivi (moraju biti realni, te moraju postojati tehnički i stručni kapaciteti da bi se postigli ciljevi) i nadgledivi (mora se moći pratiti proces ispunjavanja cilja).
2. Aktivnosti programa jesu konkretne mjere s pomoću kojih se postižu ciljevi programa (v. 1.). Aktivnosti ne moraju provoditi isključivo institucije vlasti već i drugi nosioci podrške mladima (v. Čl. 11, stav 4). Svaki cilj mora imati tačno definirane aktivnosti koje će omogućiti postizanje cilja. Istraživanje o položaju mladih vjerovatno će pokazati da se mladi susreću s brojnim problemima i da imaju potrebe koje im vlasti ne mogu odjednom ispuniti. Kolika god bila volja da u strategiju prema mladima ugradimo što više aktivnosti za rješavanje problema, vjerovatno ne postoje resursi koji bi to omogućili. Suludo je očekivati da će se za nekoliko godina riješiti sve ono što muči mlade. Zato se treba usredotočiti na važne probleme i potrebe koje treba riješiti, odn. zadovoljiti. Izrada strategije prema mladima nije konačan dokument. To je proces planiranja koji se stalno doraduje i nastavlja. U kasnijem planiranju mogu se dodati aktivnosti koje se nisu odmah mogle naći u strategiji.
3. Institucije nadležne za realizaciju programa nisu samo institucije vlasti nego i nevladine institucije, odn. nosioci podrške mladima. Izuzetno je važno u samom programu definirati institucije koje će provoditi aktivnosti. Ukoliko se ne odrede implementatori aktivnosti, postoji mogućnost da se niko ne smatra odgovornim za provođenje.
4. Opći, finansijski, materijalni, prostorni i drugi uvjeti za realizaciju programa neophodni su resursi bez kojih neće biti moguće provesti aktivnosti, pa tako ni postići zacrtane ciljeve.
5. Potrebe i problemi mladih utvrđeni stručnim istraživanjem približeni su u pojašnjenima sljedećih članova: Čl. 4, tačka 7 i 8; Čl. 14, tačka 8; Čl. 21, stav 3; Čl. 25, stav 1.

6. Način motiviranja mladih na dobrovoljno učešće u aktivnostima u omladinskom sektoru također je važan kao sastavni dio programa djelovanja za mlade. U demokratskim državama postignut je opći konsenzus o ključnim sastavnicama dobrog upravljanja. Jedna od sastavnica koju dijele zemlje članice Evropske unije jeste sudjelovanje (v. Čl. 4, stav 12). Mladi ako nisu uključeni u procese koji se tiču njih samih neće se osjećati kao ciljna grupa jer sadržaji i metode vjerovatno neće biti prilagođene njihovoj zainteresiranosti. Stoga je neophodno pružiti mladima mogućnost da se preko predstavničkih tijela uključe već u procesu definiranja programa djelovanja za mlade, ali i da sudjeluju u provođenju aktivnosti koje trebaju poboljšati njihov položaj u društvu.
7. Nadgledanje i praćenje uspješnosti provođenja programa je važno, iako se često zaboravlja ili stavlja u drugi plan. Ukoliko ne nadgledamo uspješnost provođenja aktivnosti i mjera, te ne pratimo uspijevamo li dosegnuti željene ciljeve i rezultate, postoji velika opasnost da djelujemo u pravcu koje mladima neće donijeti veliku korist.

VI. PARTNERSTVO

Član 27.

Organi vlasti na općinskom, gradskom, kantonalnom i federalnom nivou trebaju kroz partnerstvo sarađivati sa nevladinim sektorom za dobrobit mladih ljudi i njihovih porodica.

Vladin sektor treba podržati nevladin sektor u skladu s ovim zakonom i pri tome ojačati različite oblike samopomoći.

Pojašnjenje

Organi vlasti na općinskom, gradskom, kantonalnom i federalnom nivou trebaju kroz partnerstvo sarađivati sa nevladinim sektorom za dobrobit mladih ljudi i njihovih porodica.

Svi nivoi vlasti u Federaciji obavezni su sarađivati s nevladinim sektorom. Nvladin omladinski sektor jesu, zapravo, nosioci rada s mladima, o kojima je najviše bilo riječi u Čl. 8, stav 3. Partnerstvo se ne ogleda samo u tome da vladin sektor daje finansijska sredstva nevladinom sektoru. Partnerstvo podrazumijeva i zajedničko apliciranje s projektima prema višim nivoima vlasti ili prema međunarodnim donatorima, zatim partnersku izradu strategija prema mladima i programa djelovanja za mlade, kao i njihovo provođenje, saradnju u provođenju istraživanja, iznalaženje ad hoc rješenja u hitnim slučajevima, organiziranje zajedničkih manifestacija i dr.

Vladin sektor treba podržati nevladin sektor u skladu s ovim zakonom i pri tome ojačati različite oblike samopomoći.

Pod jačanjem različitih oblika samopomoći podrazumijevaju se mjere koje će dovesti do održivosti i samoodrživosti omladinskih udruženja i neformalnih grupa mladih. Održivost i samoodrživost znači da udruženjima ne prijete gašenje u skoroj budućnosti, da imaju osigurane materijalne, tehničke i ljudske resurse za djelovanje, da su pokrenuli programe i aktivnosti koje im donose sredstva koja će uložiti u ispunjavanje ciljeva djelovanja navedenih u statutu i dr. Samopomoć je i profesionalizacija osoblja u omladinskim udruženjima ili prostorima za mlade, a koja se postiže (su)finansiranjem sudjelovanja na obukama i seminarima o omladinskom radu i radu s mladima, ali i usavršavanjima o projektnom i organizacijskom upravljanju kao i brojnim drugim oblastima.

Različiti oblici samopomoći trebaju biti strateški planirani – oni se ne mogu postići pojedinačnim akcijama ni kratkoročnim mjerama. Dugoročno gledajući, oblici samopomoći omogućit će omladinskim udruženjima da se osamostale u svakom pogledu i postanu punopravni i odgovorni partneri vladinome sektoru. U tom smislu će omladinska udruženja biti od veće koristi vlastima i tretirat će se kao resurs, a ne kao problem, kako je to u većini slučaja danas.

Član 28.

Predlaganje projekata za mlade, prema tački 9. člana 4., kao i njihovo vrednovanje od organa na određenom nivou vlasti pri dodjeli sredstava bit će zasnovano na kriterijima u skladu sa evropskim principima u radu javnih uprava.

Pojašnjenje

Tačka 9 u Čl. 4 definiira projekt za mlade: „Projekt za mlade” je projekt kojim omladinska udruženja, vijeća mladih, neformalne grupe mladih, pojedinci, te druga udruženja ili institucije ili ustanove planiraju i ostvaruju ciljeve politike prema mladima, strategije prema mladima ili programa djelovanja za mlade u saradnji s nadležnim organima na određenom nivou vlasti, a u skladu sa potrebama i problemima mladih.

Dodjeli sredstava za projekte za mlade mora prethoditi javni poziv za dodjelu sredstava koji sadrži jasne i precizne kriterije po kojima će se raspodijeliti raspoloživi budžet. Javni poziv treba biti objavljen u skladu sa zakonom koji regulira tu oblast, s tim da je poželjno da bude objavljen i u medijima (npr. internet), te da bude direktno prosljeđen nosiocima rada s mladima, a prije sve omladinskim udruženjima. KULT je izradio Model odluke o kriterijima za dodjelu sredstava projektima za mlade na općinskom nivou⁶⁵.

Vrjednovanje (bodovanje) projektnih prijedloga treba biti usklađeno s kriterijima iz javnog poziva, a komisija koja će obavljati ovaj posao treba biti stručna i upućena u probleme i potrebe mladih.

O dodjeli sredstava za projekte za mlade pogledati pojašnjenje Čl. 15.

VII. OMLADINSKA UDRUŽENJA

Član 29.

Svim mladim osobama zagwarantirana je sloboda udruživanja u omladinska udruženja.

Omladinska udruženja samostalna su u ostvarivanju svojih prava i obaveza.

U organe upravljanja omladinskih udruženja mogu biti birana samo punoljetna lica.

Pojašnjenje

Svim mladim osobama zagwarantirana je sloboda udruživanja u omladinska udruženja.

Sloboda udruživanja i pravo na udruživanje i pristupanje udruženjima temeljni su društveni principi država članica Vijeća Evrope. Sloboda udruživanja omogućava pojedincima da se udruže i zajednički izraze, zagovaraju, ostvaruju i štite svoje zajedničke

65 - Model odluke može se besplatno preuzeti s internetske stranice

http://mladi.org/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=32%3Adruge-zakonske-odredbe&download=27%3Amodel-odluke-o-kriterijima-zadodjelu-sredstava-projektima-za-mlade&lang=ba

interese. Sve ovo istovremeno im omogućava aktivnije sudjelovanje u upravljanju svojom društvenom zajednicom. Udruženja se smatraju jednim od temelja demokratije.

Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda (eng. *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*), još poznata kao Evropska konvencija o ljudskim pravima (eng. *European Convention on Human Rights*, fr. *la Convention europeenne des Droits de l'Homme*), predstavlja pravni akt Vijeća Evrope o zaštiti sloboda i prava, donesen u Rimu 4. novembra 1950. g.⁶⁶

Član 11 (Sloboda okupljanja i udruživanja) Evropske konvencije kaže:

1. Svako ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja s drugima, uključujući i pravo osnivanja sindikata i pridruživanja sindikatima zbog zaštite svojih interesa.
2. Ova prava neće biti ograničena osim na način propisan zakonom i koji je neophodan u demokratskom društvu u interesu državne sigurnosti ili javne sigurnosti, u cilju sprječavanja nereda ili zločina, zaštite zdravlja ili morala ili zaštite prava sloboda drugih. Ovim članom se ne zabranjuje uvođenje zakonitih ograničenja na ona prava koja uživaju pripadnici oružanih snaga, policije ili državne administracije.

Bosna i Hercegovina članica je Vijeća Evrope od 24. aprila 2002. g., pa je time i obavezna poštovati sve dokumente koje je usvojilo Vijeće Evrope.

Tako je i mladima osigurana sloboda udruživanja u (omladinska) udruženja.

Zakon koji uređuje udruživanje građana/ki, pa tako i mladih, u Bosni i Hercegovini jeste Zakon o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine.⁶⁷

Omladinska udruženja samostalna su u ostvarivanju svojih prava i obaveza.

Da su omladinska udruženja samostalna u ostvarivanju svojih prava i obaveza znači da im niko ne može nametati na koji način će ih ostvariti. Jednako tamo niko neće utjecati na rezultate istraživanja za definiranje problema i potreba.

Prava i obaveze mladih sadržani su u dijelu II. Zakona (čl. 5-7), a Zakon o udruženjima i fondacijama Bosne i Hercegovine⁶⁸, pa i Zakon o udruženjima i fondacijama Federacije Bosne i Hercegovine⁶⁹ opširnije govore o pravila i obavezama udruženja općenito, a prema kojem se osnivaju i omladinska udruženja.

66 - Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms:

Article 11 – Freedom of assembly and association

1. Everyone has the right to freedom of peaceful assembly and to freedom of association with others, including the right to form and to join trade unions for the protection of his interests.
2. No restrictions shall be placed on the exercise of these rights other than such as are prescribed by law and are necessary in a democratic society in the interests of national security or public safety, for the prevention of disorder or crime, for the protection of health or morals or for the protection of the rights and freedoms of others. This article shall not prevent the imposition of lawful restrictions on the exercise of these rights by members of the armed forces, of the police or of the administration of the State.

67 - Službeni glasnik BiH br. 32/01, 42/03, 63/08

68 - Službeni glasnik BiH br. 32/01, 42/03, 63/08

69 - Službene novine FBiH br. 45/02

U organe upravljanja omladinskih udruženja mogu biti birana samo punoljetna lica.

O organima upravljanjima bilo je riječi u Čl. 4, tačka 2.

Punoljetna lica su osobe koje su navršile 18. godinu života.

Zakon o udruženjima i fondacijama FBiH⁷⁰ u Čl. 16, stav 2 kaže: Maloljetna lica mogu sudjelovati kao članovi u radu udruženja na način propisan statutom. Da bi mogle legalno zastupati i predstavljati udruženje u pravnom prometu, osobe koje se biraju u organe upravljanja moraju biti punoljetne.

Član 30.

Članovi i osnivači/ce omladinskih udruženja mogu biti mladi i ostala pravna i fizička lica koja se dobrovoljno učlane, u skladu sa zakonom i statutom omladinskog udruženja.

Učlanjenje i istupanje iz omladinskog udruženja vrši se u skladu sa statutom omladinskog udruženja i zakonom.

Pojašnjenje

Član 16, stav 1 Zakona o udruženjima i fondacijama FBiH kaže: *Član udruženja može biti državljanin Bosne i Hercegovine, strano lice koje ima stalni ili privremeni boravak u Bosni i Hercegovini, ili pravno lice koje dobrovoljno pristupi udruženju na način propisan statutom.* Naredni stav tog člana, koji je citirali u pojašnjenju Čl. 29, isključuje mogućnost da osnivači budu maloljetne osobe, ali omogućuje da djeluju kao članovi udruženja (pa tako i udruženja koje će se kasnije upisati u spisak kao omladinsko udruženje, ako ispunjava kriterije za to). Pored dvije trećine mladih u organima upravljanja omladinskog udruženja, ostalu jednu trećinu mogu činiti i mladi, ali i druga fizička i/ili pravna lica.

U skladu s Čl. 14 Zakona o udruženjima i fondacijama FBiH, statut udruženja sadrži uvjete i način učlanjenja, prestanak članstva, kao i prava, dužnosti i odgovornost članova udruženja.

Član 31.

Rad omladinskog udruženja je javan. Ostvarivanje javnosti rada omladinskog udruženja uređuje se zakonom i njegovim statutom.

Udruženje je autonomno u uređivanju unutrašnjih odnosa i donosi unutrašnje akte u skladu s ustavom, zakonom te statutom omladinskog udruženja.

Pojašnjenje

Javnost u radu svakog udruženja, pa i onog koje jasnije dobije status omladinskog, definirana je i Zakonom o udruženjima i fondacijama BiH u Čl. 6, tačka 4: Rad registrirane udruženja ili fondacije je javan, ukoliko nije drugačije predviđeno statutom udruženja ili fondacije.

Isti zakon u Čl. 5, tačka 1 kaže: *Udruženja i fondacije samostalno utvrđuju ciljeve i djelatnosti u skladu sa Ustavom i zakonom; u Čl. 18 stoji: Skupština udruženja: 1) donosi statut, izmjene i dopune statuta i druge akte određene statutom. Ovo govori o autonomnosti u uređivanju unutrašnjih donosa, s tim da akti moraju biti u skladu s Ustavom, zakonom i statutom udruženja.*

Član 32.

Političke stranke ne mogu biti osnivači omladinskih udruženja.

Omladinsko udruženje se ne može ni na koji način angažirati u predizbornoj kampanji političkih stranaka, koalicija i nezavisnih kandidata, niti im pružati podršku.

Političke stranke ne mogu ni na koji način materijalno i finansijski potpomagati rad omladinskih udruženja.

Pojašnjenje

Političke stranke, pa tako ni podmlaci političkih stranaka ne mogu biti osnivačima omladinskih udruženja, kako bi se izbjeglo političko djelovanje kroz nevladin sektor. Samim tim, političke stranke ne mogu biti ni članice vijeća mladih, na bilo kojem nivou.

Član 3, stav 3 Zakona o udruženjima i fondacijama BiH, te isti član i stav Zakona o udruženjima i fondacijama FBiH kaže: *Ciljevi i djelatnost udruženja ili fondacije ne mogu uključivati angažiranje u predizbornoj kampanji političkih stranaka i kandidata, prikupljanje sredstava za političke stranke i njihove kandidate i finansiranje kandidata, odnosno političkih stranaka. U tom smislu je i stav 1 Čl. 32 Zakona.*

To ne znači da (omladinska) udruženja ne mogu lobirati ili zauzeti stav o određenim političkim temama ukoliko je to u skladu s njihovim statutarnim ciljevima.

Političke stranke mogu finansijski i materijalno pomagati rad omladinskih udruženja. To znači da političke stranke ne mogu angažirati omladinska udruženja da, naprimjer, lijepe predizborne plakate, organiziraju predizborne skupove određene stranke/stranaka, objavljuju intervjue s predstavnicima/ama određene stranke/stranaka i sl., pa ni uz finansijsku nadoknadu.

Međutim, udruženja mogu promovirati izbore kao demokratski način izražavanja volje građana/ki, mogu raditi (pred)izborne analize, ne preferirajući nijednu stranku ni kandidata/kinju.

Vrlo je diskutabilno pitanje može li određena politička stranka angažirati (besplatno ili plaćeno) neko (omladinsko) udruženje (npr. kulturno-umjetničko društvo) za scenski nastup tokom predizborne kampanje. S jedne strane je to finansijska pomoć stranke radu udruženja, a s druge strane je to pružanje usluge koja je u direktnoj vezi sa statutarnim ciljevima djelovanja. Bez obzira kako zakonodavac tumači zakon, savjetuju se (omladinska) udruženja da ne sudjeluju u kampanjama i aktivnostima određene stranke/stranaka ili kandidata/kinje, kako bi izbjegli kasnije poistovjećivanje sa strankom ili sud javnosti kako se radi o udruženju koje je stranački naklonjeno.

Član 33.

Zabranjene su djelatnosti udruženja koje su usmjerene ka podrivanju ustavnog poretka i koje su u suprotnosti sa zakonom.

Omladinska udruženja i njegovi članovi ne smiju se baviti aktivnostima kojima se na bilo koji način raspiruje govor mržnje, širi netolerancija, ksenofobija ili rasizam, ili vrši diskriminacija bilo koga po bilo kojoj osnovi.

Pojašnjenje

Zakon o udruženjima i fondacijama BiH u Čl. 5, tačka 2 kaže sljedeće: *Ciljevi i djelatnosti udruženja ili fondacije ne mogu biti u suprotnosti sa ustavnim poretkom Bosne i Hercegovine, ni usmjereni ka njegovom nasilnom rušenju niti raspirivanju nacionalne, rasne i vjerske mržnje ili diskriminacije zabranjene zakonom.* Gotovo identična formulacija nalazi se i u istoimenom zakonu FBiH. Zakon o mladima samo se naslanja na zakone o udruženjima i fondacijama BiH i FBiH.

Član 34.

Mladi i omladinska udruženja ostvaruju svoja prava i obaveze u oblasti međunarodne saradnje samostalno ili preko krovnih udruženja mladih Federacije.

Pojašnjenje

Prava i obaveze detaljnije su opisani u čl. 5-7. Omladinska udruženja mogu sarađivati i s organizacijama i institucijama izvan Bosne i Hercegovine, bilo pojedinačno, bilo preko vijeća mladih (krovnih udruženja). Pretpostavlja se da će krovno omladinsko udruženje na nivou Bosne i Hercegovine, koje još ne postoji i kojem se ne nazire skoro formiranje, preuzeti u budućnosti oblast međunarodne saradnje. Međunarodna saradnja nevladinog omladinskog sektora trenutno nije formalizirana jer ne postoje formalna krovna omladinska udruženja. Ona se ogleda u pojedinačnim projektima, programima, te sudjelovanjima na konferencijama i seminarima. Ne postoji uređen sistem predstavljanja i zastupanja mladih BiH u okviru međunarodne saradnje.

Član 35.

Omladinska udruženja, dva ili više njih, u slučaju da zajednički predlažu projekat za mlade organu vlasti na bilo kom nivou, obavezni su projektom urediti podjelu međusobne odgovornosti.

Pojašnjenje

Omladinske organizacije mogu predlagati projekte vlastima, bilo samostalno, bilo u partnerstvu. Potaknuti praksom međunarodnih organizacija i razvojnih agencija, vlasti sve češće u svojim javnim pozivima za dodjelu sredstava za omladinske projekte navode kako je potrebno da aplikant ima i projektnog partnera. U takvim slučajevima Zakon obavezuje projektne partnere (u koje se ubraja i aplikant) da uredi međusobne odnose i odgovornosti prije nego apliciraju s projektom prema vlastima. Predlaže se da se prilikom izrade projektne dokumentacije pripremi i priloži dokument koji opisuje podjelu uloga, poslova i odgovornosti u projektu.

Član 36.

Korisnici sredstava iz dijela budžeta koji se odnosi na pitanja mladih dužni su dostaviti izvještaj nadležnom organu o namjenskom utrošku odobrenih sredstava, najkasnije 30 dana prema njihovom utrošku.

Nadležni organ koji je odobrio korištenje sredstava na nivou Federacije, kantona, grada i općine vršit će i kontrolu utroška sredstava.

Pojašnjenje

U Čl. 14 govori se o obavezi vlasti da osigura minimum mjera na planu rada s mladima i omladinskih aktivnosti, a tačke 2 i 4 govore o budžetskoj stavki za mlade, kao i o godišnjim grantovima za projekte za mlade. Korisnici ovih sredstava moraju dostaviti organu vlasti koji je dodijelio sredstva izvještaj o namjenskom trošenju odobrenih sredstava. Namjensko trošenje podrazumijeva da su sredstva utrošena u skladu s odobrenim budžetom, a da su pri tom provedene aktivnosti i postignuti ciljevi navedeni u projektom prijedlogu. Rok za dostavljanje izvještaja je najkasnije 30 dana od dana utroška ukupnog iznosa (ako ugovorom nije drugačije definirano).

Potrebno je napomenuti da je došlo do greške u lekturi Zakona. Naime, u tekstu prijedloga Zakona, kakav je i usvojen na sjednicama oba doma Parlamenta FBiH, stajao je sljedeći tekst: *najkasnije 30 dana po njihovom utrošku*. Došlo je do semantičke promjene: U tekstu koji je objavljen u Službenim novinama naglasak je (slučajno) stavljen na to da se sredstva pravdaju u skladu s onim kako je planirano, dok je izvorno značenje bila namjera da se definira rok za pravdanje sredstava.

Nakon što korisnik granta dostavi narativni i finansijski izvještaj, nadležni organ vlasti dužan je pregledati izvještaje, utvrditi je li postignut predviđeni rezultat (revizija učinka), te jesu li sredstva utrošena u skladu s projektnim prijedlogom i u skladu sa zakonom (revizija utroška sredstava).

VIII. VIJEĆA MLADIH

Član 37.

Vijeće mladih općine osniva više od 50% omladinskih udruženja, ali najmanje tri udruženja s popisa koji se vodi kod nadležnog odjela za mlade općine.

Vijeća mladih općina iz više od 50% općina tog kantona, osnivaju vijeće mladih kantona.

Vijeća mladih kantona iz više od 50% kantona, osnivaju Vijeće mladih Federacije.

Omladinska udruženja koja čine vijeće mladih registrirata će ga kao udruženje u skladu sa zakonom i propisima.

Pojašnjenje

Vijeće mladih općine osniva više od 50% omladinskih udruženja, ali najmanje tri udruženja s popisa koji se vodi kod nadležnog odjela za mlade općine.

Vijeće mladih definirano je kao krovno udruženje mladih, zasnovano na dobrovoljnom članstvu omladinskih udruženja, a koje predstavlja interese mladih i omladinskih udruženja (Čl. 4, tačka 3).

Vijeće mladih općine jeste krovno udruženje mladih jedne općine koje okuplja omladinska udruženja koja imaju rješenje o registraciji na području te općine (bilo da se radi o sjedištu ili o jednom od registriranih ureda tog udruženja).

Naziv vijeća mladih općine glasiće „Vijeće mladih općine ...“ (... predstavlja ime općine). Da bi vijeće mladih moglo koristiti ime općine u svom nazivu, potrebna je prethodna saglasnost općinskog organa vlasti.

Članice vijeća mladih općine moraju biti omladinska udruženja, tj. upisana na općinski spisak (popis) omladinskih udruženja (v. Čl. 15, stav 1).

Neformalne grupe mladih ne mogu biti (punopravne) članice vijeća mladih jer nemaju status pravnog lica. One mogu prisustvovati sjednicama i davati prijedloge, ali ne mogu birati niti biti birane. Ovo pitanje treba definirati u statutu vijeća mladih. U neformalne grupe mladih ubrajaju se i vijeća učenika/ca jer nisu formalno registrirana.

Studentsko udruženje (studentsko predstavničko tijelo, odn. asocijacija studentskih predstavničkih tijela) ne bi trebalo biti članica vijeća mladih općine jer njegovi članovi (studenti/ce) nisu većinskim dijelom iz te općine. Okvirni zakon o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini (OZVO)⁷¹ u Čl. 40 kaže: „Statut ili drugi osnovni dokument visokoškolske ustanove predviđa uspostavu studentskog predstavničkog tijela. Predstavničko tijelo zastupa interese studenata i daje doprinos društvenim, kulturnim, akademskim ili fizičko-rekreativnim potrebama studenata, na osnovu demokratskih principa i u skladu sa zakonom. Studentska predstavnička tijela mogu osnovati asocijaciju studentskih predstavničkih tijela u Bosni i Hercegovini, putem kojih se ostvaruje članstvo u međunarodnim organizacijama i asocijacijama studenata.“ Studentska predstavnička tijela samim svojim nazivom ukazuju da su ona sastavni dio (tijelo) fakulteta. Unija studenata/tica (asocijacija studentskih predstavničkih tijela), prema OZVO-u, ostvaruje svoje članstvo u međunarodnim organizacijama i asocijacijama studenata/tica.

Fizička lica također ne mogu biti član vijeća mladih.

Općinski organ vlasti kao ni predstavnici/e organa vlasti ne mogu biti član vijeća mladih općine niti mogu nametati bilo kakve odluke vijeću mladih. Organima vlasti može se omogućiti prisustvo otvorenim sastancima, a naročito skupštinskim sjednicama (s obzirom da su one javnog karaktera).

Vijeće mladih općine osniva više od 50% omladinskih udruženja, ali najmanje tri takva udruženja. Zakon o udruženjima i fondacijama FBiH⁷² kaže da udruženje mogu osnovati najmanje tri fizička odnosno pravna lica koja su državljani Bosne i Hercegovine; u slučaju ZoMFBiH-a, mogu osnovati najmanje tri pravna lica. Stoga ni nije moguće da vijeće mladih ima manje od tri omladinska udruženja, s tim da su tri omladinska udruženja dovoljna samo u slučaju da u općini u kojoj se osniva vijeće mladih općine nema više od pet omladinskih udruženja (upisanih na spisak) jer su tri udruženja u tom slučaju više od 50%.

Naprimjer, ukoliko su na općinskom spisku jedno ili dva omladinska udruženja, ona ne mogu osnovati vijeća mladih općine; ukoliko su na spisku tri omladinska udruženja, ona mogu osnovati vijeće mladih općine, s tim da sva tri moraju biti član vijeća mladih; ukoliko su na spisku četiri ili pet omladinska udruženja, najmanje tri mogu osnovati vijeće mladih; ukoliko je na spisku šest omladinskih udruženja, najmanje četiri mogu osnovati vijeće mladih itd.

Udruženje koje izgubi status omladinskog udruženja, gubi pravo članstva u vijeću mladih.

U vijeće mladih mogu biti i delegirani predstavnici/e omladinskih udruženja koji su stariji od 30 godina, tj. koji po definiciji nisu više mladi.

71 - Službeni glasnik BiH broj 59/07

72 - Službene novine Federacije BiH broj 45/02

Delegirani predstavnici/e vijeća mladih moraju biti punoljetne osobe ako će biti u organima upravljanja vijeća mladih (v. Čl. 29, stav 3).

Rad i djelovanje vijeća mladih općine bit će uređeno statutom vijeća mladih.

Postojeća udruženja koja u svom nazivu imaju riječi „vijeće mladih“ ili „omladinsko vijeće“ moraju se preregistrirati, tj. promijeniti svoj naziv, te ne uživaju prava koja imaju vijeća mladih u smislu ovog zakona.

Vijeća mladih općina iz više od 50% općina tog kantona, osnivaju vijeće mladih kantona.

Pravo na članstvo u vijeću mladih kantona imaju isključivo vijeća mladih općina, i to iz tog kantona.

Više od 50% općina jednog kantona mora imati registrirano vijeće mladih općine da bi se formiralo i registriralo vijeće mladih kantona.

Općine koje nemaju vijeće mladih, nemaju svoje predstavnike/ce u vijeću mladih kantona. Stoga organi vlasti trebaju podržati osnivanje vijeća mladih.

Naprimjer, ako kanton ima osam ili devet općina, onda najmanje pet općina tog kantona mora imati vijeće mladih općine jer je to više od 50%; ako kanton ima tri općine, onda sve tri općine moraju imati vijeće mladih jer su potrebna najmanje tri pravna lica (tri vijeća mladih) da bi se osnovalo vijeće mladih kantona, a to je ujedno i više od 50%.

Naziv vijeća mladih kantona glasit će „Vijeće mladih ...“ (... predstavlja ime kantona). Da bi vijeće mladih moglo koristiti ime kantona u svom nazivu, potrebna je prethodna saglasnost kantonalnog organa vlasti.

Kantonalni organ vlasti kao ni predstavnici/e organa vlasti ne mogu biti član vijeća mladih kantona niti mogu nametati bilo kakve odluke vijeću mladih. Organima vlasti može se omogućiti prisustvo otvorenim sastancima, a naročito skupštinskim sjednicama (s obzirom da su one javnog karaktera).

U vijeće mladih kantona mogu biti i delegirani predstavnici/e vijeća mladih općine koji su stariji od 30 godina, tj. koji po definiciji nisu više mladi.

Rad i djelovanje vijeća mladih kantona bit će uređeno statutom vijeća mladih.

Vijeća mladih kantona iz više od 50% kantona, osnivaju Vijeće mladih Federacije.

Pravo na članstvo u Vijeću mladih Federacije imaju isključivo vijeća mladih kantona.

Više od 50% kantona (znači šest kantona) mora imati registrirano vijeće mladih kantona da bi se formiralo i registriralo Vijeće mladih Federacije.

Kantoni koji nemaju vijeće mladih, nemaju svoje predstavnike/ce u Vijeću mladih Federacije.

Federalni organ vlasti kao ni predstavnici/e organa vlasti ne mogu biti član Vijeća mladih Federacije niti mogu nametati bilo kakve odluke vijeću mladih. Organima vlasti može se omogućiti prisustvo otvorenim sastancima, a naročito skupštinskim sjednicama (s obzirom da su one javnog karaktera).

Rad i djelovanje Vijeća mladih Federacije bit će uređeno statutom.

Omladinska udruženja koja čine vijeće mladih registrirat će ga kao udruženje u skladu sa zakonom i propisima.

Vijeće mladih općine i kantona registrira se kao udruženje u ministarstvu pravde na kantonalnom nivou, a Vijeće mladih Federacije na Federalnom nivou, u skladu sa Zakonom o udruženjima i fondacijama Federacije BiH.⁷³

Član 38.

Registrirano vijeće mladih ima obavezu djelovanja na jačanju uključenja mladih u društveni život zajednice i njihovom informiranju.

Vijeće mladih ima pravo i obavezu da legitimno predstavlja i zastupa interese udruženja koja su ga osnovala na odgovarajućem nivou vlasti.

Vijeće mladih bit će direktno uključeno u proces izrade i provođenja strategija prema mladima na odgovarajućem nivou sa ciljem doprinošenja usvajanju i provođenju politike prema mladima i programa djelovanja za mlade koji najviše odgovaraju potrebama i pitanjima mladih.

Vijeće mladih bavit će se provođenjem zajedničkih projekata mladih u Federaciji te članstva i učešća, odnosno predstavljanja pitanja mladih na višem nivou i na međunarodnom planu.

Vijeće mladih bavit će se i politikama koje se posredno dotiču mladih i koje utiču na opći razvoj i prosperitet te opću društvenu dobrobit, kao i svim ostalim pitanjima koja se posredno odnose na mlade.

Vijeće mladih općine ili kantona ili Federacije u skladu sa stavom 2. ovog člana delegirat će svoje predstavnike u stručna radna tijela i komisije na odgovarajućem nivou vlasti.

Pojašnjenje

Registrirano vijeće mladih ima obavezu djelovanja na jačanju uključenja mladih u društveni život zajednice i njihovom informiranju.

Jedan od osnovnih zadataka vijeća mladih, bez obzira na kojem nivou je registrirano, jeste da jača sudjelovanje mladih u društvenom životu, kao i da poveća informiranost mladih, ne samo o njihovim pravima i obavezama nego i mogućnostima koje im se nude u radu s mladima i omladinskom radu. Mladi trebaju preko vijeća mladih biti partneri vlastima i, dajući osvrt i stav o određenim političkim i društvenim temama, uključiti se u procese donošenja odluka.

Vijeće mladih ima pravo i obavezu da legitimno predstavlja i zastupa interese udruženja koja su ga osnovala na odgovarajućem nivou vlasti.

Vijeće mladih krovno je omladinsko udruženje na određenom nivou Federacije. Ono zastupa interese svojih članica, a to su omladinska udruženja određene općine na lokalnom nivou, odn. općinska vijeća mladih na kantonalnom nivou, odn. vijeća mladih kantona na Federalnom nivou. Ne radi se samo o udruženjima koja su osnovala vijeće mladih nego, zapravo, o svim trenutnim članicama, s obzirom da se omladinska udruženja na općinskom nivou ili vijeća mladih na višim nivoima mogu naknadno, nakon osnivanja, priključiti.

Vijeće mladih bit će direktno uključeno u proces izrade i provođenja strategija prema mladima na odgovarajućem nivou sa ciljem doprinošenja usvajanju i provođenju politike prema mladima i programa djelovanja za mlade koji najviše odgovaraju potrebama i pitanjima mladih.

U više navrata je bilo riječi o procesu izrade i provođenja strategija prema mladima (čl. 4, 6, 11, 14, 17, 18, 21, 25, 26 i dr.). Na ovom mjestu je važno istaknuti značaj vijeća mladih u tom procesu. Ovaj stav veže se uz stav 1 ovog člana jer su vijeća mladih spona između vlasti i omladinskih udruženja, odn. mladih pojedinaca. Vijeća mladih dužna su osigurati da se strategije prema mladima izrađuju i provode uz sudjelovanje predstavnika mladih, te da strategije budu u skladu s potrebama i problemima koji su ustanovljeni istraživanjima.

Vijeće mladih bavit će se provođenjem zajedničkih projekata mladih u Federaciji te članstva i učešća, odnosno predstavljanja pitanja mladih na višem nivou i na međunarodnom planu.

Vijeće mladih treba okupljati sva omladinska udruženja i vijeća mladih s nižih nivoa vlasti kako bi se provodili zajednički projekti. Dosad smo često imali slučaj da su omladinska udruženja međusobno nepovezana, da provode slične ili jednake projekte, a da toga nisu ni svjesna, da svaka pojedinačno rješava određeni problem, iako postoji mogućnost da se uvežu snage i da se zajedno djeluje. Vijeća mladih imaju upravo tu ulogu da uvezuju slične projekte, da sama provode projekte na širem području, da predstavljaju pitanja mladih u kontaktu s vlastima, te da predstavljaju mlade na međunarodnom nivou. Vijeća mladih trebaju se starati o tome da sve članice sudjeluju i da imaju mogućnost uključiti se u projekte.

Vijeće mladih bavit će se i politikama koje se posredno dotiču mladih i koje utiču na opći razvoj i prosperitet te opću društvenu dobrobit, kao i svim ostalim pitanjima koja se posredno odnose na mlade.

Još jedan od zadataka vijeća mladih jeste i zastupanje mladih u procesima donošenja politika i saradnje s vladinim sektorom. Vlasti su dosad vrlo često kritizirale da ne postoji razvijen omladinski nevladin sektor i da ne postoji predstavničko tijelo mladih s kojim mogu saradivati. Vijeća mladih trebaju zauzeti ovu ulogu i zalagati se da budu uključena u sve politike i sve oblasti koje iole imaju veze s mladima, a ne samo u pitanja politike prema mladima. I stambena politika ima dio koji se tiče mladih, naprimjer, sadržaji koji će biti ponuđeni mladima u novom naselju ili na koji način će vlast osigurati povoljne uvjete za mlade da kupe stan u tom naselju.

Vijeće mladih općine ili kantona ili Federacije u skladu sa stavom 2. ovog člana delegirat će svoje predstavnike u stručna radna tijela i komisije na odgovarajućem nivou vlasti.

Kako bi vijeća mladih mogla direktno sudjelovati u procesu donošenja politika o određenim pitanjima, neophodno je da predstavnici mladih budu zastupljeni u stručnim radnim tijelima. Stoga će vijeća mladih delegirati svoje predstavnike u stručna radna tijela i komisije i tamo će se zalagati za interese mladih ljudi.

Član 39.

Rad vijeća mladih je javan.

Javnost u radu se ostvaruje na način utvrđen Statutom.

Pojašnjenje

Kao što je javan rad omladinskih udruženja (v. Čl. 31, stav 1), tako je javan i rad vijeća mladih. Vijeća mladih dužna su izvještavati svoje članice, druge zainteresirane strane, kao i vlasti na određenom nivou o svom djelovanju.

Vijeća mladih će donijeti svoje statute i u njima treba biti utvrđen način na koji će vijeće mladih osigurati javnost svog rada.

IX. KAZNE NE ODREDBE**Član 40.**

Novčanom kaznom za prekršaj u iznosu od 1.500,00 KM do 15.000,00 KM bit će kažnjena pravna osoba ako:

- 1. u radu s mladima i aktivnostima s mladima krši Ustav, zakon i međunarodne povelje i konvencije koje se tiču prava mladih te ljudskih prava suprotno članu 10. ovog zakona;*
- 2. omladinsko udruženje se bavi aktivnostima kojima se na bilo koji način raspiruje govor mržnje, širi netolerancija, ksenofobija, rasizam ili vrši diskriminacija bilo koga po bilo kojoj osnovi suprotno članu 33. stav 2. ovog zakona;*
- 3. organi vlasti ne osiguraju minimum mjera na planu rada s mladima i omladinskih aktivnosti, kao i mehanizme i kapacitete u smislu ovog zakona, a u skladu sa članom 14;*
- 4. općinski i gradski nivo vlasti ne odredi samostalno službenika/icu za pitanja mladih koji/a obavljaju zadatke u smislu ovog zakona, odnosno kantonalni nivo vlasti ne odredi samostalno službenika/icu ili odjel za mlade pri ministarstvu koje obavlja zadatke u smislu ovog zakona, a u skladu s članom 12. st. 1. i 2. ovog zakona.*

Za prekršaje iz tač. od 1. do 4. ovog člana bit će kažnjena i odgovorna osoba u pravnoj osobi novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 3.000,00 KM.

Za prekršaje iz tač. od 1. do 4. ovog zakona bit će kažnjena i fizička osoba novčanom kaznom u iznosu od 150,00 KM do 1.500,00 KM.

Pojašnjenja

Vodič ne zagovara primjenu kaznenih odredaba i ohrabruje i vladin i nevladin sektor da poštuju zakonske odredbe kako ne bi došlo do primjene ovog člana.

Kazne koje su predviđene ovim zakonom prilično su visoke u poređenju s onima u nekim drugim zakonima. Namjera visokih kazni bila je da iznosima kazni stimuliramo vlasti da iznose koje bi dale u kazne ulože u budžet za mlade ili grantove za projekte za mlade.

Zakon predviđa kazne i za vladin i nevladin sektor, što jasno govori koliko odgovornosti Zakon stavlja pred omladinska udruženja.

U većini slučajeva ne odgovara samo institucija već i odgovorno fizičko lice u pravnom licu.

U stavu 2 stoji bit će kažnjena i odgovorna osoba u pravnoj osobi, iako je u Parlamentu usvojen tekst bit će kažnjena i odgovorna osoba u pravnom licu.

U stavu 3 također je došlo do lektorske greške. U Službenim novinama piše: U usvojenom tekstu Zakona stoji Za prekršaje iz tač. od 1. do 4. ovog zakona, iako je usvojeni tekst glasio: Za prekršaje iz tač. od 1. do 4. ovog člana.

X. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 41.

Prava mlade osobe, navedena u drugim zakonima imaju prednost nad pravima u ovom zakonu, koja se odnose na obrazovanje, ispravnu brigu za dobrobit njegovog/njenog fizičkog i mentalnog zdravlja i sigurnosti u školama i na svim mjestima gdje se obrazuje i boravi, zatim na socijalnu i zdravstvenu zaštitu mladih, te druga prava koja najviše koriste interesima mlade osobe.

Pojašnjenje

Zakon o mladima Federacije BiH ne zalazi u prava mladih koja su zagantirana drugim zakonima, naprimjer, pravo na obrazovanje ili pravo na zdravstvenu zaštitu. Stoga ovi zakoni imaju prednost nad Zakonom o mladima.

Član 42.

Nadležni organi vlasti Federacije, kantona i općina kod programa djelovanja za mlade koji se tiču zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja, obrazovanja u području informacionih i komunikacionih tehnologija, učenja stranih jezika, dokvalifikacije i prekvalifikacije te drugih pitanja gdje organi vlasti utvrde da je potrebno, imaju pravo da prošire definiciju starosne dobi mladih iz člana 4. ovog zakona do navršanih 35 godina starosti.

Pojašnjenje

U definiciji mladih (v. Čl. 4, stav 1) stoji da su mladi osobe u životnoj dobi od navršanih 15 do navršanih 30 godina starosti. Međutim, ovaj član proširuje dobnu granicu mladih do navršanih 35 godina u određenim situacijama. S obzirom na (trenutno) loš položaj mladih u BiH, mladi vrlo često ne uspiju iskoristiti sve mogućnosti koje im se nude, a koje su pobrojane u Članu. Stoga je došlo od proširenja ove dobne granice. Važno je istaknuti da ovo proširenje dobne granice vrijedi samo tamo gdje organi vlasti utvrde da je potrebno. To znači, ako na nekom konkursu ima više predviđenih mjesta nego što je prijavljenih mladih u dobi od 15 do 30 godina, onda se za nepopunjena mjesta može proširiti dobna granica mladih na 35 godina.

Član 43.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenim novinama Federacije BiH“.

Zakon o omladinskom organizovanju RS-a – poredbena analiza sa Zakonom o mladima FBiH

Predgovor Zakonu o omladinskom organizovanju u RS-u

Gosp. Jonathan Evans, generalni izvještlač savjetodavne misije Vijeća Evrope u BiH, u svome izvještaju Direkciji za omladinu i sport Vijeća Evrope kazao je: „Kao i svaki drugi zakon, i ovaj Zakon (o omladinskom organizovanju u RS-u) nije savršen. Ipak, on predstavlja ozbiljan pokušaj da se ponudi jedan racionalan zakonski okvir za politiku mladih u RS-u. Štoviše, tekst Zakona uvažava pozitivne progresivne primjere evropske prakse, kako bi omogućio uvođenje evropskih standarda u politiku mladih. U ovim okolnostima, zasluhuje da ga se razmatra i van RS-a. Time ne želimo sugerirati da se Zakon nekritički prihvati u cijeloj BiH. Ipak, pošto je već uloženo toliko napora, bilo bi šteta ne učiti iz onoga što je već postignuto. Kao jedan primjer dobre prakse on bi stoga trebao predstavljati osnovu okvirnog zakona koji bi se primjenjivao u cijeloj BiH. Uvažavajući rečeno, treba također razmotriti izmjene i dopune kojim bi se ovaj Zakon usavršio.“⁷⁴

Dakle, Zakon o omladinskom organizovanju (ZoOORS) je, pored određenih manjkavosti koje skoro svaki zakon mora imati, prva legislativa o mladima u BiH i njegov doprinos omladinskom razvoju, a posebno omladinskom organiziranju, u RS-u je nemjerljiv.

Ovaj zakon, kako mu najavljuje i sam naziv, prvenstveno insistira na organiziranju mladih, navodeći njegove ciljeve: uključivanje i obuhvaćanje što većeg broja mladih kroz rad omladinskih organizacija, podršku i promociju omladinskih aktivnosti, zastupanje interesa i prava omladine, promociju učešća mladih u procesu odlučivanja, poticanje na sistemsko unaprjeđenje i razvoj omladinskog organiziranja i omladinske politike uz aktivno učešće omladine.⁷⁵ Također, ZoOORS pojašnjava načine osnivanja omladinskih organizacija, repetirajući odredbe Zakona o udruženjima i fondacijama RS-a,⁷⁶ te procese njihovog udruživanja u krovne organizacije, omladinske savjete. Zakon definira prava i obaveze i pojedinaca i omladinskih organizacija, dodatno obrazlaže načine kako se raspolaze imovinom jedne organizacije te mogućnosti finansiranja njenog rada. Osim navedenog, Zakon predviđa i organiziranje omladinskih manifestacija, međunarodnu saradnju s omladinom iz drugih zemalja, informiranje mladih u Republici Srpskoj, kao i tijela za razvoj omladinske politike.

Zakon je 2005. g. pretrpio određene izmjene i dopune. Zakon o izmjenama i dopunama ZoOORS-a usvojen je bez velike pompe i zainteresiranosti javnosti. Izmjene koje on sadrži tiču se uglavnom kaznenih odredbi koje su pooštrene, mijenja nosioca aktivnosti koje su u vezi s omladinom – umjesto Sekretarijata za sport i omladinu nadležnost daje Ministarstvu porodice, omladine i sporta RS, čime mijenja i predlagača omladinske politike Narodnoj skupštini RS - , naglašava rodnu ravnopravnost i dr.

Ono što je posebno važno istaknuti jeste da Zakon eksplicitno kaže: „Briga o omladini je od opšteg interesa za Republiku Srpsku“. Da ta briga ne bi bila deklarativnog karaktera, ZoOORS nalaže kreiranje Omladinske politike Republike Srpske, strateškog dokumenta, da bi se njime uredili osnovni ciljevi, pravci razvoja i zadaci u omladinskom sektoru. Konkretizaciju brige o mladima ZoOORS nastavlja i odredbom da se omladinske organizacije finansiraju, između ostalog, iz budžeta Republike Srpske, grada, općine i dr. Na osnovu jasno definirane procedure one mogu aplicirati, t.j. prijaviti svoje projekte za finansiranje. Također,

74 - Vijeće Evrope, Izvještaj Savjetodavne misije u BiH o mladima i sportu, izvještlač Jonathan Evans, 2005. g.

75 - www.mladirs.ba/index.php/zakontop.html+Zakon+o+omladinskom+organizovanju+RS&cd=5&hl=en&ct=clnk&lr=lang_hr|lang_en.

76 - Službeni glasnik RS-a br. 52/01; 42/05

ZoOORS nalaže gradovima i općinama u Republici Srpskoj da na osnovi utvrđenih kriterija koje donosi komisija za mlade osiguraju objekte i uvjete u kojima mladi mogu izraziti i pokazati svoje kreativne sposobnosti.

Možda i veću važnost od prethodnih mehanizama imaju sljedeća prava koja ZoOORS garantira omladinskim organizacijama i njihovim članovima, a to su:

- sloboda mišljenja i društvenog djelovanja u skladu s pozitivnim zakonskim propisima i statutarnim ciljevima;
- uključivanje u institucije i donošenje odluka bitnih za razvoj omladinske politike;
- javno iznošenje stavova i kritiku rada i djelovanja svih segmenata društvene zajednice;
- udruživanje u strukovne organizacije i omladinske savjete;
- izdavanje svojih glasila;
- prava koja proističu iz međunarodnih konvencija, a koje se odnose na omladinsko organiziranje.

Može se zaključiti da ZoOORS predstavlja dobru platformu za omladinski razvoj omladine u RS, ali puni učinak može dati samo dosljednom implementacijom. Iako su vlasti u proteklih 7 godina od njegovog usvajanja dobar dio svojih obaveza ispunile, na omladini u RS je da iskoristi preostale mogućnosti koje im ZoOORS nudi.

Ovaj komentar ZoOORS-a temeljen je na poređenju sa Zakonom o mladima FBiH, i kao takav nudi prihvatljivu polaznu poziciju za izradu zakona o mladima (ili o omladinskom organiziranju) na nivou BiH, čije bi usvajanje nadomjestilo izvjesne nedostatke entitetskih rješenja, ali i uredilo ovu oblast u Distriktu Brčko, u kojem (još uvijek) ne postoji nikakva zakonska regulativa o mladima.

Nadamo se da ćemo ovim komentarom barem malo doprinijeti poboljšanju položaja mladih kako u Republici Srpskoj tako i u cijeloj BiH.

ZAKON O OMLADINSKOM ORGANIZOVANJU

I. OPŠTE ODREDBE

Član 1.

Ovim zakonom se utvrđuje: opšti interes i programi u oblasti omladine, osnivanje, udruživanje omladinskih organizacija, djelatnost, imovina i finansiranje, prava i obaveze, stručni rad i usavršavanje, omladinske manifestacije, međunarodna omladinska saradnja, informisanje i tijela za razvoj omladinske politike.

Dok se u Članu 1. **Zakona o mladima FBiH** (u daljem tekstu ZoMFBiH) ukazuje da institucionalna briga o mladima i poštivanja prava mladih spada u skupinu poštivanja ljudskih prava i brojnih međunarodnih konvencija, da je doprinos izgradnji demokratskih institucija i da je sistemsko uređenje ove oblasti jedan o uvjeta na putu BiH u Evropsku uniju, a Član 2. daje precizan pregled sadržaja s poglavljima, Zakon o omladinskom organizovanju u RS (u daljem tekstu ZoOORS) u svom prvom članu ne skreće pažnju na međunarodnu obavezu uređivanja politike prema mladima, već uopćeno, bez numeriranja poglavlja i preglednog sadržaja, pobraja pitanja koje ovaj zakon tretira: brigu o mladima uopće, organiziranje mladih, finansiranje omladinskih organizacija, stručno usavršavanje, međunarodnu saradnju, informiranje i institucionalna tijela.

1. Određivanje pojmova

Član 2.

U smislu ovog zakona utvrđuju se izrazi koji imaju sljedeće značenje:

"Omladinu i mlade" čine lica od 16 do navršениh 30 godina.

"Omladinska politika" predstavlja strategiju koju društvena zajednica preuzima u cilju poboljšanja statusa mladih u Republici Srpskoj, kao i rješavanje problema omladine. To je dokument sa utvrđenim ciljevima, strategijom i posebnim programima iz pojedinih oblasti.

"Omladinske organizacije" su različiti oblici udruživanja mladih (klubovi, centri, savezi, unije i drugo) koji se osnivaju na različitim principima kao što su teritorijalni, strukovni, interesni i slično.

"Omladinski rad, odnosno aktivnost" podrazumijeva oblike društveno- korisnog rada iz oblasti interesovanja omladine u koji su uključeni i kojim se doprinosi unapređenju položaja mladih. Omladina ostvaruje pravo osnivanja i udruživanja u omladinske organizacije, koje čine omladinski sektor u Republici Srpskoj.

"Omladinske djelatnosti" su djelatnosti kojima se omogućuje omladinski rad, odnosno aktivnosti ili obezbjeđuju uslovi za njihovo obavljanje.

„Programi“ su skup planiranih aktivnosti kojima se obezbjeđuje omladinski rad, aktivnost i djelatnost i realizacija omladinske politike.

„Omladinski objekat“ je jednonamjenski ili višenamjenski otvoren ili zatvoren prostor u kome se obavljaju omladinske aktivnosti.

„Omladinske manifestacije“ su oblici omladinskih aktivnosti i djelovanja u kojima se realizuju programi namijenjeni omladini.

„Međunarodna omladinska saradnja“ predstavlja različite oblike saradnje sa mladima na međunarodnom nivou.

Članom 2. ovog Zakona dane su definicije za 9 osnovnih pojmova iz oblasti politike prema mladima i omladinskog organiziranja. Zakon o mladima Federacije BiH, u svome Članu 4., daje 12 osnovnih pojmova,⁷⁷ neke nove a neke sa znatno drugačijim definicijama, koji su numerirani i nude nešto bolju preglednost.

Starosna dob „omladine i mladih“ u ZoOORS jeste od 16 do 30 godina, dok ZoMFBiH donju dobnu granicu započinje s 15 godina starosti, uzimajući u obzir međunarodne definicije i obuhvaćanje cijelog srednjoškolskog uzrasta. Gornju dobnu granicu ostavlja istom. Tokom javnih rasprava o Zakonu o mladima FBiH bio je veliki broj prijedloga da se gornja dobna granica proširi na 35 godina starosti, s obzirom na socijalnu nezbrinutost velikog dijela te populacije. Prilikom rasprava u Parlamentu FBiH pojedini zastupnici/e predlagali su da gornja dobna granica bude 24 godine, u skladu s definicijom Svjetske zdravstvene organizacije, što je bila prilično niska granica, s obzirom na kasno stjecanje egzistencijalne nezavisnosti mladih u BiH. Bilo je i sugestija da se donja dobna granica potpuno ukine, kako bi zakon obuhvaćao i djecu, što nije bilo prihvatljivo s obzirom da postoji legislativa koja uređuje pitanja djece, grupe s potpuno različitim problemima i potrebama od mladih. Također, ujedinjene nacije definiraju mlade kao populaciju od 15 do 24 godine, čime je podvučena granica između djece i mladih. Međutim, nakon iscrpnih analiza svih prijedloga, međunarodnih odrednica i socio-ekonomskih uvjeta u BiH, gornja dobna granica postavljena je na 30 godina, s obzirom na zakašnjelu realizaciju nezavisnosti mladih ljudi u BiH, ali i odrednica Vijeća Evrope koje postavljaju takvu gornju dobnu granicu.

Druga definicija Člana 2. pojašnjava nam da je „**omladinska politika**“ strategija, dokument sa utvrđenim ciljevima, strategijom i posebnim programima iz pojedinih oblasti. Za ovaj pojam Zakon o mladima FBiH našao je drugi termin u svome Članu 4. stavu 7.: „**strategija prema mladima**“, dokument institucija vlasti sa programskim pristupom djelovanja prema mladima što uključuje definirane probleme i potrebe mladih, strateške pravce djelovanja te ciljeve strategije.“⁷⁸ Ne bi se moglo reći da je termin „**omladinska politika**“ odgovarajući za naziv strateškog dokumenta, posebno stoga što nije riječ o strategiji omladine, već strategiji vlasti prema omladini. ZoMFBiH svojom je definicijom dao jasniju sliku ovome mehanizmu, te je dodao još jednu definiciju u stavu 6. istog člana, kao dodatno obrazloženo: „**politika prema mladima**“ predstavlja ukupne institucionalne mehanizme brige vlasti prema mladima;“

Treća definicija, "**Omladinske organizacije**", također se znatno razlikuje od definicije u ZoMFBiH. Dok ZoOORS omladinske organizacije definira kao različite oblike udruživanja mladih (klubovi, centri, savezi, unije i drugo), osnovane na različitim principima, ZoMFBiH naziva ih **omladinskim udruženjima**, u skladu sa Zakonom o udruženjima i fondacijama BiH, a u definiciji daje određene kriterije kako bi udruženje moglo biti omladinsko, s obzirom da se kao takvo ne može registrirati. ZoMFBiH kaže

77 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 4.

78 - Ibid.

da je to udruženje čije „članstvo i organe upravljanja čine **dvije trećine (2/3) mladih**, čije su **aktivnosti i statutarne djelatnosti** većinom **usmjerene na mlade**, a koje se osniva, registruje, djeluje i prestaje postojati u skladu sa zakonom na osnovu kog je registrirano. Pored ovih uvjeta, omladinsko udruženje mora biti **upisano u spisak nadležne općinske službe**, o čemu će biti više riječi u obrazlaganju članova Zakona koji se na to odnose.

Četvrta definicija, **omladinski rad**, nije navedena u definicijama u ZoMFBiH, ali je dana definicija „**rada s mladima**“, kao planirana, svrsishodna i svjesna potpora mladima kroz njihovo dobrovoljno sudjelovanje“. Možda je nejasan razlog dodavanja druge rečenice „*Omladina ostvaruje pravo osnivanja i udruživanja u omladinske organizacije, koje čine omladinski sektor u Republici Srpskoj.*“, s obzirom da ova odredba ne daje dodatno pojašnjenje definiciji omladinskog rada.

Peta definicija, "**Omladinske djelatnosti**", kao djelatnosti kojima se omogućuje omladinski rad, odnosno aktivnosti, ne povlači jasnu crtu između njih i omladinskog rada. ZoMFBiH u svojim definicijama ne navodi omladinske djelatnosti.

Šesta definicija, "**Programi**" također ne daje jasnu definiciju ni pojašnjenje o čemu je zapravo riječ, niti vidnu razliku između njih i omladinskih djelatnosti. ZoMFBiH daje definiciju „**programa djelovanja za mlade**“ kao programa koji kreiraju institucije vlasti u saradnji sa omladinskim sektorom na osnovu stručnog istraživanja i strategije prema mladima te sadrži jasno definirane potrebe, način rješavanja problema, ciljeve, željene rezultate, aktivnosti, vrijeme provođenja, budžet i odgovorne subjekte, radi poboljšavanja položaja mladih u određenoj oblasti.

Sedmi pojam, "**Omladinski objekat**" gotovo je identično definiran i u ZoMFBiH, kao jednonamjenski ili višenamjenski, otvoreni ili zatvoreni prostor u kome se provodi rad s mladima i omladinske aktivnosti, s tim da je nazvan „**prostorom za mlade**“ i predviđa provođenje i omladinskog rada.

Osmi i deveti pojam, "**Omladinske manifestacije**" i "**Međunarodna omladinska saradnja**" su pojmovi koji nisu definirani u ZoMFBiH. Mora se primijetiti da su i u ZoOORS ove definicije dosta uopćene. Jedan od razloga izostavljanja definicije „Međunarodne omladinske saradnje“ u ZoMFBiH jeste i taj što je za međunarodnu saradnju, u predstavničkom kontekstu, neophodan državni nivo vlasti.

2. Osnovna načela i ciljevi

Član 3.

Omladinsko organizovanje u Republici Srpskoj (u daljem tekstu: Republika) temelji se na poštivanju osnovnih ljudskih prava i sloboda, kao i izvornih načela demokratije zasnovanih na Ustavu Bosne i Hercegovine, Ustavu Republike Srpske i međunarodnim konvencijama iz oblasti omladinskih djelatnosti.

Dok ZoMFBiH već u Članu 1. ukazuje na pravnu i ustavnu osnovu za institucionalnu brigu o mladima i poštivanje prava mladih, ZoOORS u ovom članu navodi pravni i ustavni temelj za omladinsko organiziranje, pokazujući time da se Zakon, kako mu i naziv kaže, prvenstveno bavi pitanjem omladinskog organiziranja, ne posvećujući posebnu pažnju pojedincu i radu s mladima.

Član 4.

Ciljevi omladinskog organizovanja su:

- *podsticanje sistematskog unapređenja i razvoja omladinskog organizovanja i omladinske politike uz aktivno učešće omladine*
- *animiranje omladine*
- *afirmacija omladinskih aktivnosti*
- *zastupanje interesa i prava omladine*
- *promocija učešća mladih u procesu odlučivanja.*

Ciljevi ZoOORS-a se dijelom slažu s ciljevima ZoMFBiH, dijelom ih i nadopunjuju, dok neke od ciljeva ZoMFBiH nisu postavili kao svoje. ZoMFBiH kao prve ciljeve postavlja stvaranje i provođenje politika prama mladima na svim nivoima vlasti u FBiH, uspostavljanje evropskih standarda u provođenju tih politika i utvrđivanje preporuka i mjera i provođenju principa nediskriminacije i solidarnosti u radu s mladima i omladinskim aktivnostima, što ZoOORS ne postavlja za svoje ciljeve, već među prvima navodi poticaj razvoju omladinskih organizacija i omladinskih politika, stavljajući naglasak na učešće mladih i animiranje mladih, što ponovo pokazuje da je primarni cilj organiziranje i aktiviranje mladih, a ne uspostavljanje institucionalne brige i institucionalnih mehanizama vlasti prema mladima. Neki od ciljeva su gotovo isti: ZoOORS-u je cilj animiranje mladih, a ZoMFBiH-u jačanje volonterstva među mladima, ZoOORS za cilj postavlja i promociju učešća mladih u odlučivanju, a ZoMFBiH jačanje učešća mladih i njihovo informiranje na svim nivoima odlučivanja.

Član 5.

Omladinska organizacija, u smislu ovog zakona, je dobrovoljna i na osnovu statuta uređena organizacija sa pravnim statusom udruženja građana, koja djeluje na principima dobrovoljnosti, demokratičnosti i poštivanju zakonskih propisa, a svojim radom doprinosi poboljšanju statusa mladih, uključivanju mladih u život društvene zajednice, kao i rješavanju problema mladih.

Prilikom obrazlaganja definicija oba zakona, naveli smo da ZoMFBiH daje nešto precizniju definiciju u odnosu na ZoOORS, u kojoj navodi i osnovne kriterije da bi udruženje moglo nositi naziv **omladinsko**, a to su 2 trećine članstva i organa upravlja iz reda mladih, kao i statutarne djelatnosti usmjerene na mlade. Ovaj član ZoOORS-a daje dopunu svojoj nepotpunoj zakonskoj definiciji i dodatna pojašnjenja: da je riječ o organizaciji koja ima pravni status udruženja građana, da svojim radom doprinosi poboljšanju statusa mladih, njihovog uključivanja u društvenu zajednicu i rješavanju njihovih problema. Međutim, nijedna od ovih karakteristika nije posebnost koja udruženje čini omladinskim, jer svako udruženje registrira se kao **udruženje građana**⁷⁹ i može dijelom svojih aktivnosti doprinositi i boljem statusu mladih. Stoga je blaga prednost na strani definicije ZoMFBiH.

Član 6.

Rad omladinske organizacije je javan.

Ostvarivanje javnosti rada uređuje se statutom omladinske organizacije.

Ovaj član navodi odredbe koje predviđa i **Zakon o udruženjima i fondacijama BiH**, odredbe koje se tiču **javnosti rada** udruženja uopće.⁸⁰ Pored opće odredbe da je javnost omladinske organizacije javan, javnost rada organizacije dužnost je navesti i u statutu tog udruženja.⁸¹

Član 7.

Omladinska organizacija samostalno uređuje svoje ciljeve i djelatnosti u skladu sa Ustavom i zakonom.

Djelatnost omladinske organizacije ne može biti u suprotnosti sa ustavnim poretkom, niti usmjerena na njegovo podrivanje, raspirivanje nacionalne, rasne, vjerske i polne diskriminacije.

Omladinska organizacija se ne može uključivati, niti angažovati u predizbornoj kampanji političkih partija i kandidata, niti im pružati podršku.

Omladinska organizacija svoje ciljeve i djelatnosti mora utvrditi svojim **statutom**, u skladu sa Zakonom o udruženjima i fondacijama BiH. Kao i ostalim udruženjima, Zakon osigurava samostalnost u njihovom utvrđivanju. Stavovi 2. i 3. ovog Zakona također su u skladu sa zakonskim dužnostima svih drugih udruženja, a tiču se poštivanja ustavnog poretka, zabrane nacionalne, rasne, vjerske i spolne diskriminacije, te **zabrane angažiranja u predizbornim kampanjama** političkih subjekata.⁸² ZoMFBiH također zabranjuje angažiranje omladinskih udruženja u predizbornim kampanjama političkih partija, naglašavajući pored toga i zabranu osnivanja omladinskih organizacija te bilo kakvog materijalnog i finansijskog pomaganja od strane političkih partija.⁸³

Član 8.

Omladinska organizacija prilikom realizacije svojih programa i aktivnosti dužna je da obezbijedi punu sigurnost i zaštitu prava i sloboda svim članovima i korisnicima, u skladu sa zakonskim normama.

Ovom se odredbom želi naglasiti **predostrožnost prilikom organiziranja programa i aktivnosti** za mlade, jer te aktivnosti često se vezuju za velika okupljanja, poput koncerata, sajmova, grupnih putovanja i dr. Odredbu o osiguravanju sigurnosti i zaštiti prava članovima i korisnicima omladinske organizacije ZoMFBiH nije propisao, kao ni Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, vjerovatno se oslanjajući na druge zakone koji uređuju ovu oblast, poput zakona o javnom okupljanju ili javnim skupovima na nižim nivoima vlasti u BiH.

Član 9.

Omladinska organizacija ostvaruje pravo na autonomnost, uređivanje unutrašnjih odnosa, donošenje akata, u skladu sa zakonom i međunarodnim standardima.

Samostalnost omladinske organizacije pri utvrđivanju svojih ciljeva i aktivnosti, uz potrebnu usklađenost za Ustavom i Zakonom, zagarantovana je i Zakonom o udruženjima i fondacijama BiH.⁸⁴

80 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 6.

81 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 12.

82 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 3. stav 3.

83 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 32.

84 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 5. stav 1.

Član 10.

Omladinska organizacija ostvaruje svoja prava i obaveze u međunarodnoj omladinskoj saradnji samostalno ili preko udruženih omladinskih organizacija Republike Srpske i zajedničkih omladinskih organizacija Bosne i Hercegovine.

Međunarodna omladinska saradnja neizostavan je vid saradnje u omladinskom sektoru. Ovaj Član, iako uopćen, daje značaj međunarodnoj omladinskoj saradnji i određuje da omladinska organizacija može samostalno, ili preko udruženih omladinskih organizacija, ostvarivati međunarodnu saradnju. Spomen udruženih omladinskih organizacija značajan je stoga što se na međunarodnom nivou često za sagovornika traži krovna organizacija-predstavnica omladine ne samo RS-a već i cijele BiH. Nažalost, zajedničke omladinske organizacije BiH, poput savjeta/vijeća mladih BiH, koje se spominju na kraju Člana, još uvijek ne postoje. ZoMFBiH spominje međunarodnu saradnju kao jedan od segmenata rada s mladima, kroz međukulturnu saradnju i razmjenu, ali ne i u kontekstu predstavljanja i zastupanja.

II. OPŠTI INTERES I PROGRAMI

1. Opšti interes

Član 11.

Briga o omladini je od opšteg interesa za Republiku.

Opšti interes, iz prethodnog stava ovog člana, ostvaruje se uređivanjem i stvaranjem uslova za omladinsko organizovanje i brigu o omladini.

Opšti interes ostvaruje se donošenjem i realizacijom utvrđenog dokumenta omladinske politike na republičkom, gradskom i opštinskom nivou.

Izuzetno je važno da je ZoOORS naglasio da je **omladina od opšteg interesa** za Republiku Srpsku, što intenzivira osjećaj odgovornosti vlasti i društva za brigu o ovoj populaciji. ZoMFBiH ne navodi da su mladi od općeg interesa za Federaciju, već samo da je **institucionalna briga** o mladima utemeljena na poštivanju prava i demokratije.⁸⁵ Kako odredba ne bi ostala deklarativnog karaktera, u drugom stavu Zakonodavac u RS pojašnjava da se taj opći interes ostvaruje stvaranjem uvjeta za omladinsko organiziranje i brigu o mladima te donošenjem i provođenjem strateških dokumenata za mlade na svim nivoima vlasti.

Član 12.

Omladinskom politikom, iz prethodnog člana, uređuju se osnovni ciljevi, pravci razvoja i zadaci u omladinskom sektoru, kao što su pitanja: vaspitanje mladih, njegovanje moralnih, estetskih, kulturnih i sportskih vrijednosti, razvijanje fizičkih i duhovnih vrijednosti ličnosti, svijest o humanističkim vrijednostima, ličnoj i društvenoj odgovornosti, socijalno- zdravstvenoj zaštiti, zapošljavanju, ekologiji i dr.

Kako smo u obrazlaganju Člana 2. ovog Zakona već navodili, omladinska politika je strateški dokument vlasti za rješavanje problema i potreba mladih, a ZoMFBiH taj dokument naziva strategijom prema mladima.⁸⁶ Kao **osnovne ciljeve** koje uređuje omladinska politika u ovom Članu navode se, 1) vaspitanje, 2) njegovanje moralnih, kulturnih i sportskih vrijednosti, 3) razvijanje ličnosti, 4) svijest o ljudskim vrijednostima, ličnoj i društvenoj odgovornosti, 5) socijalno-zdravstvena zaštita, 6) zapošljavanje, 7) ekologija i dr. Dakle, izuzmemo li pitanje zapošljavanja, može se primijetiti da su ciljevi omladinske politike prije svega izgradnja pojedinca i njegove svijesti o vrijednostima. **ZoMFBiH ciljeve** strategije prema mladima definira i temelji na prethodnom istraživanju o problemima i potrebama mladih,⁸⁷ te obavezuje da ona mora sadržavati programe po oblastima koje je pobrojio: 1) obrazovanje, 2) zapošljavanje, 3) socijalna i zdravstvena zaštita, 4) stambeno zbrinjavanje, 5) rad s mladima, 6) aktivno učešće mladih u društvenom životu, 7) mobilnost i saradnja mladih, 8) informiranje i savjetovanje mladih, 9) stručni rad i usavršavanje u radu s mladima i za 10) rad u omladinskim udruženjima, 11) omladinski turizam i boravak u prirodi te 12) aktivnosti mladih po pitanju kulture, sporta, estetike, etike, ekologije i dr.⁸⁸ Vidljivo je da su ciljevi u ZoMFBiH, postavljeni kroz programe po pobrojanim oblastima, obuhvatniji i tiču se kako individualnih tako i društvenih problema i potreba mladih.

Član 13.

Omladinska politika se definiše na nivou Republike, grada i opštine za kratkoročni (godišnji) i srednjoročni (petogodišnji) period.

Kao i ovaj Zakon i ZoMFBiH obavezuje **sve nivoe vlasti** u Federaciji, općinski, kantonalni i federalni, na **definiranje, usvajanje i provođenje omladinskih politika/strategija** prema mladima.⁸⁹ Međutim, ZoMFBiH nije odredio rokove strategija, odnosno periode za koje se donose. Ipak, na osnovu profesionalnih preporuka međunarodnih i domaćih eksperata u oblasti, postala je praksa da se strategije prema mladima u Federaciji donosi na tri godine.⁹⁰

Član 14.

Omladinsku politiku Republike Srpske za kratkoročni period donosi Vlada Republike Srpske, na prijedlog Ministarstva prosvjete i kulture, uz aktivno učešće predstavnika omladine.

Omladinsku politiku Republike Srpske za srednjoročni period (u daljem tekstu: Omladinska politika) donosi Narodna Skupština Republike Srpske, na prijedlog Ministarstva prosvjete i kulture.

*Prijedlog omladinske politike iz stava 1. i 2. ovog člana, priprema Republički sekretarijat za sport i omladinu (u daljem tekstu: **Sekretarijat**)⁹¹ u saradnji sa Upravljačkim komitetom za omladinu Republike (u daljem tekstu: Komitet) i predlaže ga Ministarstvu prosvjete i kulture.*

S obzirom da u ZoMFBiH ne postoji podjela perioda donošenja **strategije na kratkoročni i srednjoročni period**, tako nije podijeljena ni nadležnost njihovog donošenja između izvršne i zakonodavne vlasti. ZoMFBiH predviđa uspostavu stručnog

86 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 4.

87 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 25. stav 1.

88 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 25. stav 3.

89 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 11, stav 2.

90 - Najviše općina u FBiH usvojilo je ili usvaja strategije na period od 3 godine, na osnovu preporuka stručnjaka iz organizacija koje su im pomagale u tom procesu (Njemačko društvo za međunarodnu saradnju GIZ, Udruženje službenika za mlade USM, Institut za razvoj mladih KULT i dr.). To su općine Iliđa, Gradačac, Novi Grad Sarajevo, Kalesija, Gračanica, Kakanj, Ilijaš, Centar Sarajevo, Novo Sarajevo i dr.

91 - Sekretarijat je ukinut Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o omladinskom organizovanju RS iz novembra 2008. g., a njegovu nadležnost preuzelo je Ministarstvo za porodicu, omladinu i sport RS.

radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih strategija prema mladima u čijem će radu učestvovati predstavnici/e mladih,⁹² dok je Federalna vlada, kao i kantonalne⁹³ odgovorna za definiranje, usvajanje i provođenje programa djelovanja za mlade po navedenim oblastima,⁹⁴ a svaki od programa definiira, utvrđuje i provodi ministarstvo koje u okviru svoje nadležnosti ima neku od oblasti.⁹⁵ Nadležno federalno ministarstvo koje će odrediti Vlada FBiH, odgovorno je za saradnju i koordinaciju zadataka sa drugim ministarstvima i nadležnim institucijama u Federaciji⁹⁶ pri definiranju i predlaganju Federalne strategije prema mladima. Dakle, slično kao i u RS, s obzirom da je Sekretarijat koji se navodi u stavu 3. ovog Člana zamijenjen Ministarstvom porodice, omladine i sporta RS, **nadležno ministarstvo vodi proces** izrade strategije prema mladima FBiH. Ekvivalent Upravljačkom komitetu u Federaciji je Savjet za mlade, međuresorno tijelo koje imenuje Vlada FBiH, a o kojem će kasnije biti više riječi. Definirane, izrađene i utvrđene strategije usvajaju zakonodavne vlasti u FBiH, ovisno o strategiji kojeg nivoa vlasti je riječ: a) općinsko vijeće kao predstavnička vlast lokalne samouprave, b) kantonalna skupština i a) Parlament FBiH sa svojim Predstavničkim domom i Domom naroda.

Član 15.

Srednjoročni i kratkoročni plan omladinske politike donosi za područje grada ili opštine, skupština grada ili opštine na prijedlog nadležne komisije za mlade, uz učešće omladinskog savjeta opštine ili grada.

Određeni broj članova komisije čine odbornici, a preostali broj članova se popunjava predstavnicima omladinskih organizacija. Sastav komisije se bliže određuje statutom skupštine.

Plan omladinske politike iz stava 1. ovog člana, mora biti u skladu sa Omladinskom politikom Republike Srpske (srednjoročni i kratkoročni period).

Plan omladinske politike za područje grada ili opštine predviđen je ZoMFBiH, a riječ je o strategijama za mlade na općinskom i kantonalnom nivou. Međutim, zadaci komisija za mlade u Federaciji, čije formiranje predviđa ZoMFBiH pri zakonodavnim tijelima na svim nivoima vlasti, nisu precizirane, tako da nije precizirano ni njihova nadležnost za predlaganje strategija prema mladima. O njima ZoMFBiH kaže da će se u okviru svojih utvrđenih nadležnosti baviti pitanjima mladih i da u njihovom sastavu mora biti najmanje jedan predstavnik/ca vijeća mladih onog nivoa na kojem su formirane,⁹⁷ što je slično rješenje kao i u ovom Članu ZoOORS-a. ZoMFBiH ne precizira ni sastave komisija, prepuštajući to podzakonskim aktima (poslovnica o radu i pravilnicima), kao što i ZoOORS njen sastav prepušta statutu skupštine. Također, u ZoMFBiH ne predviđa se usklađenost strategije prema mladima sa strategijama viših nivoa vlasti, s obzirom na specifičnosti problema i potreba svake lokalne zajednice.

Član 16.

U ostvarivanju i provođenju Omladinske politike učestvuju Sekretarijat, nadležna ministarstva, organi grada i opštine, obrazovne, kulturne, sportske i druge institucije, organizacije i organi u saradnji sa omladinskim savjetima iz člana 39. i 44. ovog zakona, komisija za mlade skupštine opštine, odnosno grada i Odbor za pitanja mladih Narodne skupštine Republike Srpske.

91 - Sekretarijat je ukinut Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o omladinskom organizovanju RS iz novembra 2008. g., a njegovu nadležnost preuzelo je Ministarstvo za porodicu, omladinu i sport RS.

92 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 14. stav 7.

93 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 16. stav 1.

94 - Vidi komentar člana 12. ovog Zakona.

95 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 22. stav 2.

96 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 21. stav 3.

97 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 14. stav 6. i Član 19. stav 1.

Zakon u ovom Članu ističe da se za realiziranje strateškog dokumenta za mlade moraju uključiti sva relevantna tijela, Ministarstvo,⁹⁸ nadležna ministarstva prema oblastima koja su u njihovom djelokrugu a tiču se mladih, organi lokalne uprave/opštine, javne institucije koje obavljaju obrazovne, kulturne, sportske i slične aktivnosti, druge organizacije **u saradnji s predstavničkim tijelima mladih t. j. omladinskim savjetima**, komisije za mlade skupština opština i grada, odnosno Odbora za pitanja mladih Narodne skupštine RS. ZoMFBiH obavezuje sve nivoe vlasti na definiranje, usvajanje i provođenje strategija prema mladima, ne pobrajajući sva tijela ponaosob. Međutim, on obavezuje organe vlasti na općinskom i kantonalnom nivou na uspostavljanje stručnog radnog tijela za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja lokalnih i kantonalnih strategija prema mladima.⁹⁹ U skladu sa dosadašnjom praksom izrade strategija prema mladima u općinama u Federaciji i preporukama eksperata u oblasti, stručna radna tijela sačinjavaju upravo predstavnici/e tijela koja se dijelom pobrajaju u ovom Članu, a to su: javne ustanove koje se bave nekom od oblasti strategije, općinske službe nadležne za neku od oblasti, omladinske organizacije, općinska vijeća, nadležne komisije i dr.

2. Programi i rokovi

Član 17.

Omladinska politika definiše posebne programe iz različitih oblasti omladinskog života i interesovanja, za čiju realizaciju su zaduženi organi utvrđeni u članu 16. ovog zakona.

Programima iz stava 1. ovog člana utvrđuju se naročito:

- *zadaci i mjere za realizaciju omladinske politike po oblastima;*
- *opšti, materijalni, kadrovski, prostorni i drugi uslovi za njihovo ostvarivanje;*
- *institucije nadležne za realizaciju programa omladinske politike;*
- *saradnja sa omladinskim organizacijama;*
- *sadržaj i obim omladinskih projekata i manifestacija koji se finansiraju ili sufinansiraju iz javnih sredstava;*
- *izvršioci programa, način njihovog izbora i rokovi za realizaciju;*
- *vrijeme za koje se donosi program.*

Programi djelovanja za mlade definirani su i ZoMFBiH, kao programi izvršne vlasti,¹⁰⁰ kantonalnih i federalnih ministarstava,¹⁰¹ na osnovu stručnog istraživanja i strategije prema mladima, za poboljšanje položaja mladih u određenim oblastima. Dakle, njih definiraju ministarstva, kao predstavnici izvršne vlasti u Federaciji, i za njihovu realizaciju planiraju sredstva u godišnjim proračunima. Međutim, za njihovu realizaciju mogu angažirati druge nosioce aktivnosti, poput onih koji su pobrojani u Članu 16. ovoga Zakona. Kao i u ZoMFBiH, programi se donose posebno za **a)** svaku oblast iz omladinske politike/strategije prema mladima, uz predviđene zadatke i mjere, zatim uređuju **b)** uvjete za svoje ostvarivanje, **c)** imenuju institucije nadležne za njihovo provođenje, **d)** navode saradnju s omladinskim organizacijama, **e)** opisuju aktivnosti/projekata koji se finansiraju ili sufinansiraju iz javnog proračuna, **f)** preciziraju izvršioce, nosioce aktivnosti i preciziraju vremenske rokove za provedbu te **g)** navode period za koji se donosi program. Jedina razlika u definiranju programa između dva zakona jeste taj što ZoMFBiH ne navodi uređivanje uvjeta za njihovo ostvarivanje, ali navodi da se moraju donositi na osnovu stručnog istraživanja:

98 - Sekretarijat je zamijenjen Ministarstvom za porodicu, omladinu i sport, kako smo naveli u obrazloženju Člana 14., Zakonom o izmjenama i dopunama ZoOORS-a, Član 1.

99 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 14. stav 7.

100 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 4. stav 8.

101 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 25. stav 1. i Član 22. stav 1.

„program djelovanja za mlade“ je program koji **a)** kreiraju institucije vlasti u **b)** saradnji sa omladinskim sektorom **c)** na osnovu stručnog istraživanja i strategije prema mladima te **d)** sadrži jasno definirane potrebe, **e)** način rješavanja problema, **f)** ciljeve, **g)** željene rezultate, **h)** aktivnosti, **i)** vrijeme provođenja, **j)** budžet i **k)** odgovorne subjekte, radi poboljšavanja položaja mladih u određenoj oblasti.¹⁰²

Član 18.

Programi za čije ostvarivanje se obezbjeđuju sredstva iz budžeta i drugih sredstava Republike odnose se na:

- realizaciju zadataka i mjera koje su precizirane Omladinskom politikom;
- podršku radu omladinskih organizacija i institucija koje se bave razvojem omladinske politike na osnovu utvrđenih kriterija;
- izgradnju, opremanje i održavanje omladinskih objekata od republičkog interesa;
- unapređenje stručnog i istraživačko-razvojnog rada, informacionih sistema i informisanja;
- podršku omladinskim projektima i manifestacijama od republičkog interesa;
- međunarodnu omladinsku saradnju.

Ovaj Član naglašava da se za realizaciju programa osiguravaju **sredstva iz proračuna**, ali i druga sredstva Republike Srpske. Dalje, Član ističe da se programima moraju realizirati ciljevi omladinske politike, što znači da su programi **akcioni planovi** po oblastima čije je obuhvaćanje predviđeno Omladinskom politikom. Pored saradnje s omladinskim organizacijama u donošenju i realiziranju programa, koju predviđaju i ZoOORS i ZoMFBiH, propisuje se i **podrška omladinskim organizacijama** i institucijama koje se bave pitanjima mladih, ali uz određene kriterije, kako bi se izbjegle zloupotrebe.¹⁰³ Na **osiguravanje i održavanje omladinskih objekata/prostora za mlade** obavezane su i federalne vlasti, što za lokalni i kantonalni nivo spada u minimum mjera koji moraju ispuniti.¹⁰⁴ Za neispunjenje ove mjere federalnim Zakonom predviđene su i kaznene odredbe. Dalje, programi predviđaju **unapređivanje stručnog i istraživačkog rada, informacionih sistema i informiranja**, što nije precizirano u programima ZoMFBiH. Podrška omladinskim projektima u ZoMFBiH uređena je kroz obavezu uspostavljanja **posebne budžetske stavke za mlade**, na koju mogu aplicirati samo projekti za mlade. Budžetska stavka za mlade također spada u minimum mjera za općinske i kantonalne vlasti u Federaciji. ZoMFBiH ne poznaje manifestacije od interesa za Federaciju, tako da ne propisuje posebnu podršku njima. Također, ZoMFBiH ne precizira podršku kroz programe **međunarodnoj omladinskoj saradnji**.

Član 19.

Nadležni organi Republike, grada i opštine obavezuju se da će u skladu sa članom 17. ovog zakona, posebnu pažnju posvetiti izradi i realizaciji programa u sljedećim oblastima:

- 2.1. *Zapošljavanje - sačiniti programe borbe protiv nezaposlenosti mladih na ekonomskom i društvenom nivou, ali i pružiti podršku organizovanju i aktivnostima, odnosno radu omladinskih organizacija, posebno onih koje se bave*

102 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 4., stav 8.

103 - Sve češće vlasti pribjegavaju finansiranju projekata udruženja, a ne njihovog konstantnog finansiranja. Institut za razvoj mladih KULT je izradio Model odluke o kriterijima za dodjelu sredstava projektima koji se finansiraju ili sufinansiraju sredstvima općina i distribuiralo ga svim lokalnim zajednicama u BiH. Model je od strane lokalnih zajednica ocijenjen kao dobro rješenje i univerzalni mehanizam koji, uz modifikacije koje su i predviđene, može poslužiti svim općinama u svrsishodnijoj podjeli sredstava za ovu namjenu.

104 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 14. stav 1.

hendikepiranim mladim ljudima obezbijedenjem finasijskih sredstava, kao i stvaranjem uslova za oslobađanje od poreza, carina i doprinosa i slično.

- 2.2. *Socijalna i zdravstvena zaštita - organizovano pripremati i razvijati konsultacije među omladinskim organizacijama i izabranim predstavnicima, te svim socijalnim i profesionalnim grupama, koje se bave socijalnom zaštitom i promovisanjem zdravlja, kao i pripremati, razvijati i promovisati savjetovanje i informisanje mladih socijalnih radnika i dobrovoljaca, koji pripremaju preventivne i rehabilitacione strategije.
Isto tako, u saradnji sa omladinskim organizacijama, pripremati, razvijati i promovisati programe o problemima zloupotrebe droge i alkohola među mladim ljudima, u saradnji sa omladinskim organizacijama, organima i njihovim predstavnicima. Intenzivirati saradnju omladinskih organizacija i Ministarstva unutrašnjih poslova.*
- 2.3. *Stručni rad i usavršavanje - u okviru svojih nadležnosti ostvarivati opšti interes u oblasti školstva, promovišući neformalno obrazovanje, obrazovanje u oblasti ljudskih prava i ohrabrivanje mladih ljudi da ostvaruju puno učešće u školskom životu i srodnim aktivnostima, kao što su vannastavne aktivnosti i razmjena učenika.*
- 2.4. *Sport i kultura - pripremati programe u oblasti sporta i kulture, s ciljem što masovnijeg uključivanja mladih u sportski i kulturni život Republike, grada i opštine.*

Za razliku od ZoOORS-a, ZoMFBiH je naveo veći broj oblasti za koje se trebaju izraditi i realizirati programi, ali za njih ne daje detaljne deskripcije kao ZoOORS. Kao prvu oblast, ZoMFBiH navodi oblast¹⁰⁵ **1. obrazovanja**, koja se spominje u tački 2.3 ovog Člana, zatim **2. zapošljavanje** i omladinsko preduzetništvo, koje navodi i ZoOORS. Potom nabraja **3. socijalnu, zdravstvenu** i preventivnu **zaštitu**, te **4. stambeno** zbrinjavanje mladih, koje ZoOORS u ovom Članu ne navodi kao oblast za koju je predviđen program. Dalje, ZoMFBiH navodi **5. rad sa mladima**, jačanje i razvoj sposobnosti mladih i **slobodno vrijeme** mladih, što ZoOORS također izostavlja. **6. Aktivno učešće** mladih u javnom životu, izgradnja civilnog društva i volonterstvo **7. mobilnost i saradnja** među mladima, također nisu navedene u ovom Članu ZoOORS-a, kao ni **8. informiranje i savjetovanje** mladih, izuzev u tački 2.2., kao informiranje u oblasti zdravstvene zaštite. **9. stručni rad** i usavršavanje u ovom Članu navode se kao posebna tačka, ali se ne odnose na stručni rad i usavršavanje u vezi sa **radom s mladima** te **10. usavršavanje za rad u omladinskim udruženjima** i prostorima za mlade, kao što je to u ZoMFBiH, već uopćeno govori o promoviranju neformalnog obrazovanja i aktiviranja mladih u nastavnim i vannastavnim aktivnostima. **11. omladinski turizam**, oporavak mladih i boravak u prirodi nije prepoznata kao oblast od značaja u ovom Članu, ali su oblasti **12. aktivnosti mladih po pitanju kulture, sporta**, estetike, etike, **ekologije, duhovnosti**, humanističkih vrijednosti, lične i društvene odgovornosti, dijelom obuhvaćene. **13. rad sa mladima sa posebnim potrebama** ne navodi se eksplicitno, ali se navodi u tački 2.1. ovog člana u kontekstu podrške omladinskim organizacijama koje se bave hendikepiranim mladim ljudima.

Može se uvidjeti da ZoOORS ovim Članom potencira podršku omladinskim organizacijama i saradnju s njima, i finansijsku, i kroz konsultacije u određenim oblastima, i intenziviranjem njihove saradnje s MUP-om RS, što je u ZoMFBiH izostavljeno.

Član 20.

Republika, grad i opština će ostvarivati opšti interes i u drugim oblastima, pripremom i realizacijom programa, u skladu sa omladinskim politikama.

105 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 25.

Sve **oblasti** koje su izostavljene u prethodnom Članu, a navode se u ZoMFBiH, ovaj Član je **nadomjestio** ovom odredbom: da oblasti nisu ograničene već da će, ukoliko se strateškim dokumentima, omladinskim politikama, predvidi rješavanje problema iz drugih oblasti, svi nivoi vlasti u RS praviti programe za njih. Na sličan način i ZoMFBiH ostavio je mogućnost proširenja oblasti u svome Članu 25, stav 14.

Član 21.

Omladinske organizacije, koje su korisnici sredstava iz budžeta Republike, za realizaciju programa utvrđenih Omladinskom politikom, obavezni su da dostave svoje programe resornim ministarstvima, kao i Sekretarijatu, najkasnije do 1. oktobra tekuće godine.

Omladinske organizacije, koje su korisnici sredstava iz budžeta grada ili opštine, za realizaciju programa utvrđenih planom omladinske politike grada ili opštine, obavezni su da dostave programe nadležnim organima, u roku koji ti organi utvrde.

Korisnici sredstava iz stava 1. i 2. ovog člana, dužni su da dostave izvještaj o namjenskom utrošku odobrenih sredstava, najkasnije 30 dana po njihovom utrošku.

ZoOORS u ovom Članu uređuje pitanje **nadzora** provođenja **aktivnosti** iz programa Omladinske politike RS, čiji su nosioci omladinske organizacije, zahtijevanjem dostavljanja plana aktivnosti za ispunjavanje programskih ciljeva. Svoje programe omladinske organizacije dužne su dostaviti resornim ministarstvima, koja izdvajaju sredstva za realizaciju programa, ali i Ministarstvu¹⁰⁶ porodice, omladine i sporta RS, s obzirom da je u njihovoj nadležnosti priprema i predlaganje Omladinske politike RS. Također, omladinske organizacije koje su nosioci aktivnosti za realizaciju omladinske politike na nižim nivoima, **gradskom i općinskom**, dužni su dostaviti svoje planove aktivnosti **u roku** koji im propiše nadležni organi koji ih finansiraju. Dostavljanje izvještaja o namjenskom utrošku sredstava u roku od 30 dana, koji se spominje u stavu 3., predviđa i ZoMFBiH, i to za sva odobrena sredstva iz dijela budžeta koji se odnosi na pitanja mladih,¹⁰⁷ a nadzor nad korištenjem vrši institucija koja je dodijelila sredstva.

3. Institucijalno učešće mladih u donošenju odluka

Član 22.

U cilju poboljšanja uloge i statusa mladih u Republici, nadležni organi Republike, grada i opštine će obezbjediti uslove da mladi učestvuju u donošenju odluka, raspravama i debatama koje se odnose na njihovu problematiku.

Obezbijedivanje uslova iz stava 1. ovog člana se odnosi na obavezu nadležnih organa Republike, grada i opštine, da formiraju posebne komisije za mlade.

Članovi komisije iz stava 2. ovog člana biraju se iz reda predstavnika omladinskih savjeta Republike, grada ili opštine i predstavnika zakonodavne vlasti u Republici, gradu i opštini. Komisije su stalna radna tijela u skupštinama opštine, grada i Republike.

106 - Zakon o izmjenama i dopunama ZoOORS, Član 1.

107 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 36. stav 1.

Institucionalno **učešće mladih u donošenju odluka** jedna je od najznačajnijih odredaba oba zakona koji uređuju pitanje mladih u BiH. ZoMFBiH također naglašava da „*Svi nivoi vlasti u Federaciji trebaju, u skladu sa svojim nadležnostima, održati javne rasprave i konsultacije uz učešće predstavnika/ca vijeća mladih u procesu usvajanja: određene sektorske politike prema mladima, programa djelovanja za mlade, strategije prema mladima, dijelova budžeta koji se tiču pitanja mladih.*”¹⁰⁸ Ovo učešće ZoOORS omogućava kroz formiranje posebnih komisija za mlade. Osnivanje komisija za mlade, u kojima moraju učestvovati legitimni predstavnici/e mladih, dužnost je i federalnih vlasti na svim nivoima.¹⁰⁹ Komisije se i u Federaciji formiraju pri zakonodavnoj vlasti, dakle pri vijećima/skupštinama/parlamentu, u njima učestvuju predstavnici/e vijeća mladih, ekvivalenta omladinskim savjetima u RS, i te su komisije stalna radna tijela. Pored predstavnika/ca mladih, ZoOORS predviđa da ostali članovi/ice komisija budu predstavnici/e zakonodavne vlasti pri kojoj se komisija formira, dok ZoMFBiH ne precizira ostalo članstvo komisija.

III. OSNIVANJE, UDRUŽIVANJE I REGISTRACIJA

Član 23.

Omladinske organizacije mogu se osnovati kao klubovi, centri, društava i sl., pod uslovom da u svom članstvu imaju najmanje dvije trećine omladine.

Oblici organizovanja iz stava 1. ovog člana, mogu se međusobno udruživati u složenije oblike organizovanja, kao što su: savezi, unije, omladinski savjeti i sl.

Registracija omladinskih organizacija u RS-u realizira se u skladu sa Zakonom o udruženjima i fondacijama, a on ne poznaje klubove, centre, društva i dr. Klub, centar ili društvo može stajati u nazivu omladinske organizacije, ali, kako je pojašnjeno u obrazloženju definicija u Članu 2., omladinske organizacije registriraju se kao udruženja, a omladinskim ih čini dvotrećinsko članstvo. ZoMFBiH, pored dvotrećinskog članstva mladih u omladinskom udruženju, uvjetuje i dvije trećine mladih u njegovim organima upravljanja te statutom određene djelatnosti usmjerene na mlade. Kada je riječ o složenijim oblicima organiziranja, ZoMFBiH određuje organiziranje predstavničkih tijela mladih, vijeća mladih, po demokratskom principu predstavnika većine¹¹⁰, o čemu će više riječi biti kasnije.

1. Osnivanje, naziv i sjedište

Član 24.

Omladinske organizacije osnivaju se i organizuju slobodno i samostalno su u ostvarivanju svojih prava i obaveza.

Omladinsku organizaciju mogu da osnuju najmanje tri fizička ili pravna lica u skladu sa zakonom.

Osnivačka skupština omladinske organizacije donosi osnivački akt, statut, programske ciljeve i imenuje organe upravljanja.

108 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 6. stav 2.

109 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 14. stav 6. i Član 19.

110 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 37.

Omladinska organizacija nastaje donošenjem osnivačkog akta koji sadrži:

- ime, adresu, naziv i sjedište osnivača;
- ciljeve i zadatke omladinske organizacije;
- ime i prezime lica ovlašćenih za zastupanje omladinske organizacije;
- usvojen statut omladinske organizacije.

Sloboda i samostalnost omladinskih organizacija u osnivanju, organiziranju, određivanju ciljeva i ostvarivanju prava utemeljene su u Zakonu o udruženjima i fondacijama BiH i RS.¹¹¹ S obzirom da se omladinska organizacija osniva kao udruženje, što je već spomenuto, i način osnivanja podliježe Zakonu o udruženjima i fondacijama RS/BiH,¹¹² a osnivaju je tri fizička ili pravna lica. Osnivačka skupština donosi **1) osnivački akt**, dokument o osnivanju, **2) statut** sa programskim ciljevima i **3) imenuje organe upravljanja**, koji u ZoMFBiH mora također biti dvotrećinski sačinjen od mladih ljudi.¹¹³ Imenovanje organa upravljanja nije obavezno Zakonom o udruženjima i fondacijama BiH,¹¹⁴ ali ga predviđa Zakon o udruženjima i fondacijama RS.¹¹⁵ Za razliku od zakona o udruženjima i fondacijama,¹¹⁶ pored podataka navedenih u ovom članu (ime, adresa, naziv, sjedište, ciljeva i dr.) osnivački akt omladinske organizacije mora sadržavati i **4) usvojen statut** omladinske organizacije.

Član 25.

Naziv omladinske organizacije glasi na jednom od službenih jezika Republike Srpske.

Naziv omladinske organizacije može se, ako je to predviđeno statutom, upisati u omladinski registar na jednom ili više stranih jezika.

Naziv omladinske organizacije mora se jasno razlikovati od naziva i znaka drugih omladinskih organizacija.

Odredbe o nazivu omladinske organizacije regulirane su, kao i za svako drugo udruženje, Zakonom o udruženjima i fondacijama.¹¹⁷ Mogućnost upisivanja naziva u registar na jednom ili više stranih jezika također je odredba Zakona o udruženjima i fondacijama BiH, koji dodatno uvjetuje da na prvom mjestu bude upisan naziv udruženja na službenim jezicima BiH.¹¹⁸ Jasno razlikovanje naziva i obilježja omladinske organizacije od drugih također je odredba Zakona o udruženjima i fondacijama.¹¹⁹ ZoMFBiH nije ponudio odredbe o nazivu omladinskog udruženja, oslanjajući se na njegovo potpadanje pod odredbe Zakona o udruženjima i fondacijama BiH.

Član 26.

Sjedište omladinske organizacije je u mjestu u kome je sjedište organa upravljanja.

111 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 3. stav 1. i Član 5. stav 1. i Zakon o udruženjima i fondacijama RS, Član 3. stav 1.

112 - Ibid, Član 9.

113 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 4. stav 2.

114 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 16. stav 1.

115 - Zakon o udruženjima i fondacijama RS, Član 10.

116 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH i RS, Član 11.

117 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 7.

118 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 30. stav 1.

119 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 7. stav 5.

S obzirom da Zakon o udruženjima i fondacijama BiH ne obvezuje imenovanjem organa upravljanja udruženja, već samo skupštine, tako ni **sjedište** udruženja, koje je obavezno navesti pri registriranju u osnivačkom aktu, nije vezano za taj organ. Ipak, ZoOORS je sjedište omladinske organizacije vezao za mjesto sjedišta organa upravljanja. ZoMFBiH nije tretirao ovo pitanje, prepuštajući ga odredbama Zakona o udruženjima i fondacijama.

2. Članstvo

Član 27.

Članovi omladinske organizacije mogu biti: osnivači, omladina, stručnjaci u radu sa omladinom i ostala lica koja se dobrovoljno učlane, u skladu sa statutom omladinske organizacije.

Ovaj Član djeluje samo egzemplarno, jer ne daje nikakva ograničenja, izuzev ranije ukazano dvotrećinsko članstvo. Čak i uvjetovanje usklađenja **članstva** sa statutom omladinske organizacije nije ograničavajuća odredba, jer iako organizacija/udruženje može ustanoviti svoje kriterije za prijem u članstvo, oni podliježu samo ograničenjima u smislu zabrane diskriminacije koja je utvrđena Ustavom i zakonima Bosne i Hercegovine.

Član 28.

Učlanjenje i istup iz omladinske organizacije, vrši se u skladu sa statutom omladinske organizacije.

Maloljetna lica mogu biti članovi omladinske organizacije i učestvovati u radu u skladu sa statutom, uz poštivanje njihovih osnovnih ljudskih prava, kao i zaštitu od manipulacije i zloupotrebe.

Važnost statuta za definiranje brojnih pitanja koja nisu obrađena članovima ZoOORS-a i ovdje je istaknuta. Proces **učlanjenja i istupanja** iz omladinske organizacije prepušten je uređivanju statutom organizacije. Ni Zakon o udruženjima i fondacijama BiH nije ponudio model za taj čin, kao što nije odredio ni donju dobnu granicu za članove. Zakon o mladima FBIH također nije ograničio starosnu dob za članstvo, ali je odredio da u organe upravljanja omladinskih udruženja mogu biti birana samo punoljetna lica,¹²⁰ uzimajući obzir ograničenja maloljetnih lica u samostalnom donošenju odluka i njihovom verificiranju. Također i ZoMFBiH predvidio je da se učlanjenje i istupanje iz omladinskog udruženja vrši u skladu sa statutom omladinskog udruženja i zakonom.¹²¹ ZoOORS je na kraju ovog Člana skrenuo pažnju da se maloljetni članovi/ice omladinskih organizacija moraju zaštititi od manipulacije i zloupotrebe.

3. Organi omladinskih organizacija

Član 29.

Omladinskom organizacijom upravljaju članovi, u skladu sa zakonom i statutom omladinske organizacije.

Lica zaposlena u omladinskoj organizaciji učestvuju u upravljanju omladinskom organizacijom, u skladu sa zakonom, osnivačkim aktom i statutom.

120 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 29. stav 3.

121 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 30. stav 2.

Iako ZoOORS u Članu 24. predviđa imenovanje **organa upravljanja** omladinske organizacije, ovdje navodi da organizacijom upravljaju njeni članovi te lica zaposlena u organizaciji, uz uvjet usklađenosti sa zakonom i statutom, vjerovatno se osvrćući na njihovo članstvo u skupštini kao najvišem organu upravljanja. ZoMFBiH spominje organe upravljanja omladinskog udruženja,¹²² ali ne zadire u obavezu i način njihovog imenovanja, prepuštajući se odredbama Zakona o udruženjima i fondacijama BiH.

Član 30.

Skupština je najviši organ upravljanja omladinske organizacije.

Skupština donosi statut, odlučuje o statusnim promjenama, bira i razrješava članove izvršnih organa, razmatra i usvaja izvještaj o radu i finansijskom poslovanju i odlučuje o drugim pitanjima koja nisu u nadležnosti drugog organa.

Odredbe o **skupštini**, kao najvišem organu upravljanja omladinske organizacije, koja donosi statut, imenuje organe upravljanja, razmatra i usvaja izvještaje i dr., potpuno su usklađene sa odredbama o skupštini iz Zakona o udruženjima i fondacijama BiH.¹²³

Član 31.

Skupština omladinske organizacije zasjeda najmanje jednom godišnje, a može zasjedati i više puta kad se za to steknu uslovi.

Skupštinu saziva predsjednik skupštine ili drugo ovlašteno lice.

Zakon o udruženjima i fondacijama BiH i RS ne preciziraju **rok održavanja sjednica** skupštine udruženja, mada se može uočiti da je ZoOORS do ovog rješenja došao analogijom, oslanjajući se na neke od njihovih odredbi koje implicitno ukazuju na potrebu za godišnjom sjednicom skupštine. Tako Zakon o udruženjima i fondacijama BiH propisuje upravnom odboru podnošenje **godišnjeg izvještaja** skupštini,¹²⁴ što dovodi do potrebe za održavanjem sjednice radi razmatranja i usvajanja tog izvještaja. Također, Zakon o udruženjima i fondacijama BiH propisuje prestanak rada udruženja, po sili zakona, ako bez opravdanih razloga ne obavlja djelatnost radi ostvarivanja svojih ciljeva u periodu od najmanje dvije pune kalendarske godine.¹²⁵ Na osnovu toga, kao korak predostrožnosti, godišnje održavanje sjednice skupštine osigurava kontinuitet rada udruženja. Zakon o udruženjima i fondacijama RS propisuje prestanak rada udruženja ukoliko je proteklo dvostruko više vremena od vremena predviđenog statutom za održavanje skupštine udruženja.¹²⁶ Za proceduru **sazivanja skupštine** zakoni o udruženjima i fondacijama BiH i RS predviđaju da bude uređena statutom,¹²⁷ a ne preciziraju da je saziva predsjednik skupštine. ZoMFBiH i ovo pitanje prepustio je Zakonu o udruženjima i fondacijama BiH.

Član 32.

Ako statutom drugačije nije određeno, skupštinu čine svi članovi omladinske organizacije sa jednakim pravom glasa.

122 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 4. stav 2. i Član 29. stav 3.

123 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 18.

124 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 19, e).

125 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 51., stav 1.

126 - Zakon o udruženjima i fondacijama RS, Član 40., stav 2., alineja 3.

127 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH i RS, Član 12.

Statutom omladinske organizacije mogu se predvidjeti i drugi organi.

Skupština imenuje jedno ili više lica koje će zastupati omladinsku organizaciju.

Prvi stav je preuzet iz Zakona o udruženjima i fondacijama RS,¹²⁸ da skupštinu, kao najveći organ upravljanja, čine **svi članovi** omladinske organizacije, čime se postiže jednaka mogućnost svih u donošenju odluka. Iako u Članu 24. ZoOORS propisuje da osnivačka skupština imenuje i organe upravljanja, u ovom članu smo ostavlja mogućnost da se statutom omladinske organizacije mogu predvidjeti i drugi organi. Također, u posljednjem stavu ovog Člana navode se jedno ili više lica za zastupanje omladinske organizacije, izostavljajući ranije spomenuti organ upravljanja. Zakon o udruženjima i fondacijama RS u ovlastima izjednačava upravni odbor i lice za zastupanje.¹²⁹ Kao što smo već rekli, ZoMFBiH prepoznaje organe upravljanja omladinskog udruženja, ali njihovu obaveznost i način imenovanja prepušta Zakonu o udruženjima i fondacijama BiH.

4. Opšta akta

Član 33.

Statut je osnovni opšti akt omladinske organizacije. Pravilnici i drugi opšti akti moraju biti u saglasnosti sa statutom.

Statut, pravilnici i drugi opšti akti omladinske organizacije moraju biti u skladu sa osnivačkim aktom, ovim i drugim zakonima.

S obzirom na sadržaj **statuta**, koji pored osnovnih podataka o udruženju, sadrži sve odrednice koje nisu obuhvaćene zakonom i time služi kao svojevrsan podzakonski akt i dopuna legislativi, jasno je zašto ga ZoOORS naglašava kao osnovni „opšti akt“ i sve druge opće akte njemu podređuje. ZoOORS u ovom Članu ukazuje na obavezu da se prilikom izrade statuta, pravilnika i drugih općih akata vodi briga o njihovoj usklađenosti s osnivačkim aktom, ovim Zakonom i drugim zakonima. ZoMFBiH ne govori puno o statutu, izuzev u kontekstu dodatnog uređivača pitanja za koje nisu izrečene eksplicitne zakonske odredbe.

Član 34.

Statut omladinske organizacije obavezno sadrži: odredbe o nazivu i sjedištu, ciljevima, sticanju i prestanku članstva, pravima i obavezama članova, organima i načinu njihovog izbora, načinu sazivanja skupštine, načinu donošenja odluka i načinu njihovog ovjeravanja, zastupanju, rješavanju sporova unutar organizacije, dobrovoljnom prestanku i postupanju sa imovinom u tom slučaju, području djelovanja i drugim pitanjima, koja su određena zakonom.

Sadržaj statuta omladinske organizacije usklađen je u potpunosti sa sadržajem statuta udruženja opisanog u Zakonu o udruženjima i fondacijama BiH,¹³⁰ s tim da je u tom Zakonu sadržaj numeriran, nudi više tačaka, (npr. opis oblika pečata, postupak za izmjene i dopune statuta) i dosta je pregledniji.

128 - Zakon o udruženjima i fondacijama RS, Član 15. stav 2.

129 - Zakon o udruženjima i fondacijama RS, Član 17. stav 1.

130 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 12.

Član 35.

Omladinska organizacija prestaje sa radom brisanjem iz sudskog registra na osnovu rješenja o brisanju.

Zakon o udruženjima i fondacijama BiH također propisuje da udruženje prestaje s radom rješenjem nadležnog ministarstva,¹³¹ što implicira brisanje iz registra. ZoMFBiH ni ovo pitanje nije navodio.

5. Oblici udruživanja i omladinski savjeti

Član 36.

Omladinske organizacije se mogu udruživati na različitim principima (teritorijalni, strukovni, interesni i drugo), u skladu sa zakonom.

ZoMFBiH uređuje pitanje **organiziranja mladih** na regionalnom principu, na demokratski način, kroz učešće predstavnika većine, na lokalnom, kantonalnom i nivou Federacije. Ta vijeća, kao krovne udružene organizacije mladih, registriraju se kao udruženja, po Zakonu o udruženjima i fondacijama BiH.

Član 37.

Omladinske organizacije mogu da djeluju na teritoriji jedne ili više opština, odnosno gradova ili na čitavoj teritoriji Republike.

Zakon o mladima FBiH ne spominje **područje djelovanja** omladinskih udruženja, s obzirom da po Zakonu o udruženjima i fondacijama BiH: udruženja i fondacije imaju slobodu djelovanja na cijelom području Bosne i Hercegovine, bez obzira gdje su registrirane.¹³²

Član 38.

Najmanje deset omladinskih organizacija mogu se udružiti u savez, (uniju i sl.) koji je organizovan da djeluje na čitavoj teritoriji Republike (u daljem tekstu: republičke omladinske organizacije).

Omladinska organizacija koja nije nastala udruživanjem, na način iz stava 1. ovog člana, može biti republička omladinska organizacija, pod uslovom da aktivno djeluje i realizuje redovne godišnje programe i aktivnosti u najmanje deset opština Republike.

Republička omladinska organizacija dužna je da Sekretarijatu redovno dostavlja dokaze o svom radu i realizovanim aktivnostima.

Dokaz, iz predhodnog stava ovog člana, čine godišnji izvještaji o radu i potvrda o tom radu izdata od nadležnih organa opštine ili grada u kojoj omladinska organizacija obavlja aktivnosti i djelatnosti.

131 - Ministarstvo civilnih poslova BiH.

132 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 3. stav 2.

Ukoliko omladinska organizacija ne dostavi dokaze iz prethodnog stava ovog člana, gubi status republičke omladinske organizacije.

Način **omladinskog udruživanja** i organiziranja značajno se razlikuje u federalnom zakonu o mladima.¹³³ S obzirom da Zakon o udruženjima i fondacijama BiH ne uvjetuje najmanje deset pravnih lica za osnivanje udruženja, ni ZoMFBiH ne uvjetuje udruživanje deset omladinskih udruženja za osnivanje vijeća mladih na bilo kojem nivou vlasti. Razlog organiziranja **Republičke omladinske organizacije** u ovom Članu (*...da djeluje na čitavoj teritoriji Republike*) nije uvjerljiv, s obzirom da sve omladinske organizacije, kao i sva druga udruženja, mogu djelovati na teritoriji RS-a, što im je zagantirano Zakonom o udruženjima i fondacijama BiH.¹³⁴ Stav 2. dalje pojašnjava da omladinska organizacija, da bi bila republička omladinska organizacija, ne mora biti savez (unija i dr.), ali da mora svojim radom, programima i aktivnostima, obuhvaćati najmanje 10 općina u RS godišnje, o čemu mora, kao dokaz, redovno dostavljati godišnje izvještaje o radu Ministarstvu porodice, omladine i sporta RS. Uz godišnje izvještaje, republička omladinska organizacija dužna je dostaviti i potvrde o radu koje joj izdaju općinski/gradski organi u kojima je djelovala. Ukoliko godišnji izvještaj o radu, upotpunjen potvrdama nadležnih organa, ne dokazuje ispunjenje uvjeta iz stava 2. ovog Člana, ona prestaje biti republička omladinska organizacija. Ovdje je važno naglasiti da republičke omladinske organizacije jesu organizacije od značaja za RS, ali **nisu predstavničke** organizacije mladih, s obzirom da im se ne uvjetuje čak ni to da budu sačinjene od više omladinskih organizacija.

Član 39.

Republičke omladinske organizacije iz člana 38. ovog zakona osnivaju Omladinski savjet Republike Srpske (u daljem tekstu: Omladinski savjet) i učestvuju u njegovom radu.

Kao što je obrazloženo u komentaru prethodnog Člana, republičke omladinske organizacije nisu predstavničke organizacije omladine u RS. Ipak, u ovom Članu ZoOORS im omogućava osnivanje **Omladinskog savjeta** Republike Srpske, krovne omladinske organizacije u RS. U članu 41. ovog Zakona Omladinskom savjetu daju se i zastupničke i predstavničke ovlasti ispred omladine RS, što baš i nema utemeljenje u procesu i načinu njegovog osnivanja.

Član 40.

Omladinski savjet dužan je da doprinosi:

- planiranju, razvoju i primjeni Omladinske politike;
- zastupanju interesa i prava omladine i njihovom institucionalnom učešću u životu i radu Republike, grada i opštine;
- animiranju mladih za omladinski rad;
- informisanosti mladih;
- koordinaciji i realizaciji omladinskih projekata od republičkog interesa;
- koordinaciji sa nadležnim organima i organizacijama u Bosni i Hercegovini;
- međunarodnoj omladinskoj saradnji i dr.

Omladinski savjet ovim Članom dobiva **ovlasti i obaveze** u kreiranju politike prema mladima RS, kroz učešće u tijelima za mlade koje im je omogućeno ovim Zakonom (komisije za mlade, upravljački komitet i dr.), a o čemu je već bilo riječi. Također,

133 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 37.

134 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 3. stav 2.

Omladinski savjet ima obavezu zastupati mlade i zagovarati njihovo učešće u društvenom životu i donošenju odluka, animirati ih na aktivizam, informirati ih o svemu što ih se tiče, pomoći koordinaciju velikih omladinskih projekata i sarađivati s vladinim i nevladinim organizacijama u BiH te ojačavati međunarodnu omladinsku saradnju.

Član 41.

Za funkcionisanje Omladinskog savjeta planiraju se sredstva u budžetu Republike u okviru sredstava Sekretarijata. Omladinski savjet finansira se i iz vlastitih sredstava objezbijedjenih u skladu sa zakonom.

Omladinski savjet delegira svoje predstavnike u stručno-savjetodavna i radna tijela koje formira Narodna skupština Republike Srbije, Vlada Republike Srbije i Sekretarijat u cilju razvoja i realizacije Omladinske politike.

Za rad Omladinskog savjeta **sredstva** izdvaja Ministarstvo porodice, omladine i sporta RS. S obzirom da i omladinski savjet ima status udruženja, prava za ostvarivanje prihoda omogućena su mu Zakonom o udruženjima i fondacijama BiH/RS,¹³⁵ kroz članarine, dobrovoljne priloge i poklone u gotovini, uslugama ili imovini bilo koje vrste, državne subvencije, prihode od dividendi, dobiti od kapitala, zakupnina, honorara, ostvarenih kroz svoje aktivnosti, a u skladu sa svojim statutom. ZoMFBiH također predviđa **podršku** Vijeću mladih Federacije od strane federalnih vlasti.¹³⁶

Omladinski savjet, kao krovna organizacija omladine u RS, učestvuje u vladinim tijelima RS koja se bave pitanjima mladih, poput Odbora za mlade pri NS RS, Upravljačkog odbora pri vladi RS, savjetodavnim tijelima pri Ministarstvu za porodicu, omladinu i sport RS i dr., kako bi omladina RS imala svoje predstavnike u donošenju i realizaciji odluka koje rješavaju njihove probleme i potrebe. Također, **Vijeće mladih Federacije** (i općine i kantona), kao ekvivalent Omladinskom savetu u RS, delegirat će svoje predstavnike u stručna radna tijela i komisije na odgovarajućem nivou vlasti u Federaciji.¹³⁷

Član 42.

Sadržina i uslovi rada Omladinskog savjeta bliže se uređuju statutom koji donosi njegova skupština.

Omladinski savjet donosi poslovnik o radu.

Osnivači i članovi tijela u okviru Omladinskog savjeta, dužni su da doprinose njegovom jačanju.

S obzirom da se omladinski savjet osniva kao udruženje, na njega se odnose odredbe zakona o udruženjima i fondacijama i po pitanju **statuta**, koji donosi skupština Omladinskog savjeta, sačinjena od predstavnika/ca omladinskih organizacija koje su ga osnovale. Rad Omladinskog savjeta bit će uređen poslovnikom o radu, općim aktom koji precizira način rada i otklanja nedoumice koje su ostavljene Zakonom i statutom. Osnivači i članstvo Omladinskog savjeta dužni su da se prema njemu odnose kao članovi/ice sa zajedničkim interesom i da rade na njegovom jačanju i razvoju.

135 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 46.

136 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 24.

137 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 38. stav 6.

Član 43.

Omladinski savjet, ostvarujući opšti interes, doprinosi razvoju omladinskog sektora u Republici i Bosni i Hercegovini, u skladu sa dogovorenim nadležnostima, zajedničkim interesima i potrebama (realizacija zajedničkih projekata, članstvo i učešće na međunarodnim asocijacijama, i sl.).

Uopćena zakonska odredba o dužnostima Omladinskog savjeta po pitanju razvoja omladinskog sektora u RS i BiH, koja je već dijelom naglašena i ranije, u Članu 40. ovog Zakona. Međutim, ovdje je važno istaknuti drugi dio člana koji propisuje da Omladinski savjet doprinosi **razvoju omladinskog sektora u BiH**, u skladu s dogovorom i zajedničkim interesom, kroz realizaciju zajedničkih projekata, članstvo i učešće na **međunarodnom** nivou. Često velike međunarodne asocijacije mladih traže predstavnika mladih BiH, na što im mladi u BiH ne mogu odgovoriti. Ovaj Član značajan je stoga što predviđa saradnju i zajednički nastup mladih u BiH na međunarodnom planu.

Član 44.

Omladinske organizacije koje djeluju na području grada ili opštine mogu osnovati gradske ili opštinske omladinske savjete (u daljem tekstu: savjeti grada ili opštine), koji imaju značajnu ulogu u rješavanju problema mladih na prostoru za koji se osnivaju.

Omladinski savjeti grada ili opštine ekvivalentni su općinskim (uvjetno i kantonalnim) vijećima mladih u Federaciji BiH. Međutim, u ZoMFBiH definiran je način njihovog osnivanja, a to je da vijeće mladih mora činiti većina omladinskih udruženja te općine: Vijeće mladih općine osniva više od 50% omladinskih udruženja, ali najmanje tri udruženja s popisa koji se vodi kod nadležnog odjela za mlade općine.¹³⁸ Uvjet da moraju biti najmanje tri udruženja utemeljen je u Zakonu o udruženjima i fondacijama BiH, koji propisuje da udruženje mogu osnovati najmanje tri fizička ili pravna lica. U ZoOORS to nije precizirano te ostavlja mogućnost osnivanja više paralelnih omladinskih savjeta u jednoj općini/gradu.

Član 45.

Savjet grada ili opštine dužan je da doprinosi:

- procjeni potreba i interesa mladih i osmišljavanju i realizaciji programa omladinske politike grada ili opštine;
- animiranju mladih za omladinski rad, aktivnosti i djelatnosti;
- učešću u raspravama koje se tiču mladih;
- planiranju, razvoju i primjeni omladinske politike grada ili opštine;
- zastupanju interesa i prava omladine;
- informisanosti mladih;
- koordinaciji i realizaciji omladinskih programa od opštinskog ili gradskog interesa;
- regionalnoj omladinskoj saradnji i dr.

Za osnovno funkcionisanje savjeta grada ili opštine nadležni organ grada ili opštine dužan je planirati i obezbijediti sredstva.

Savjet grada ili opštine delegira svoje predstavnike u stručno-savjetodavna i radna tjela, koje formira nadležni organ u cilju razvoja omladinske politike.

Nadležnost i način rada savjeta grada i opštine bliže se regulišu statutom, odnosno poslovnikom o radu.

Obaveze koje ZoOORS propisuje Omladinskom savjetu RS u Članu 40., u ovom Članu propisuje i omladinskim savjetima općina/grada. U prvoj tački ukazuje se na potrebu za procjenom potreba i interesa mladih te osmišljavanju i provođenju aktivnosti u okviru omladinske politike općine/grada. ZoMFBiH, umjesto procjene, propisuje **istraživanje o problemima i potrebama mladih** koje su vlasti dužne provesti ili podržati prije izrade strategije prema mladima.¹³⁹ Učešće u raspravama, planiranju i primjeni omladinske politike omladinskim savjetima opština/grada omogućeno je kroz njihovo učešće u komisijama za mlade pri skupštinama opština. Za osnovno funkcioniranje omladinskog savjeta, kao krovne lokalne omladinske organizacije, nadležni organ opštine/grada dužan je osigurati sredstva. ZoMFBiH također propisuje općinskim/gradskim (i kantonalnim) vlastima da podrže rad vijeća mladih općine (kantona).¹⁴⁰ Kao i omladinski savjeti u opštinama/gradovima u RS, tako i vijeća mladih općina/kantona u Federaciji delegiraju svoje predstavnike/ce u stručna radna tijela i komisije na odgovarajućem nivou vlasti.¹⁴¹ Općim aktima, statutom i poslovnikom, precizira se rad omladinskih savjeta, kao i kod drugih udruženja.

6. Registracija

Član 46.

Omladinska organizacija, republička omladinska organizacija, Omladinski savjet i savjet grada ili opštine stiču svojstvo pravnog lica upisom u registar, koji vodi osnovni sud u sjedištu okružnog suda, na čijem području omladinska organizacija ima sjedište (u daljem tekstu: sudski registar).

Omladinske organizacije, iz prethodnog stava ovog člana, upisuju se u omladinski registar koji vodi Sekretarijat (u daljem tekstu: omladinski registar), odnosno nadležni organ grada ili opštine.

Kako je ranije obrazloženo, sve omladinske organizacije postaju pravnim licem kada se **registriraju** bilo u osnovnom sudu u sjedištu okružnog suda u RS, tamo gdje je sjedište omladinske organizacije, bilo u Ministarstvu civilnih poslova BiH – po Zakonu o udruženjima i fondacijama RS, odnosno BiH. Kao dopunu ovoj registraciji kojoj podliježu sva udruženja, omladinske organizacije nakon nje upisuju se u **omladinski registar** koji vodi Ministarstvo porodice, omladine i sporta RS, odnosno općinska/gradska nadležna služba. Naziv omladinski registar dovodi do zabune, jer aludira na pravnu registraciju i registre suda odnosno Ministarstva civilnih poslova BiH. Stoga je ZoMFBiH ekvivalentu u Federaciji dao naziv **spisak omladinskih udruženja**.¹⁴² Spisak omladinskih udruženja u Federaciji, za razliku od omladinskog registra u RS, vode samo niži nivou vlasti, tačnije nadležne općinske službe.¹⁴³

Član 47.

U registar Sekretarijata upisuje se: naziv omladinske organizacije, sjedište, broj telefona, datum osnivanja, podaci o licu ovlaštenom za zastupanje, lista osnivača, broj rješenja o upisu u sudski registar, jedinstveni identifikacioni broj i dr.

139 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 14. stav 8.

140 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 14. stav 9.

141 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 38. stav 6.

142 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 15. stav 1.

143 - Ibid.

U omladinski registar pri Ministarstvu porodice, omladine i sporta RS upisuju se **osnovni podaci** omladinske organizacije, poput onih koji se traže za registraciju za stjecanje statusa pravnog lica. Ovdje se još zahtjeva **rješenje** da je organizacija upisana u sudski registar i njen identifikacijski broj, što znači da se u omladinski registar mogu upisati samo omladinske organizacije koje su se prethodno registrirale kao udruženja, po zakonima o udruženjima i fondacijama.

Član 48.

Postupak za upis u omladinski registar pokreće se prijavom za upis, koju podnosi Sekretarijatu ovlašćeno lice omladinske organizacije.

- Uz prijavu za upis u registar koji vodi Sekretarijat prilažu se:
- osnivački akt ili ugovor o udruživanju;
- statut;
- spisak lica koja su ovlaštena za zastupanje;
- lista osnivača;
- programski ciljevi;
- rješenje o upisu u sudski registar.

Upis u omladinski registar zahtijeva dostavljanje iste dokumentacije koju zahtijeva i registracija za stjecanje statusa pravnog lica: osnivački akt ili **ugovor o udruživanju** u slučaju osnivanja udružene organizacije (unije, saveza, savjeta i dr.), statut, imena zastupnika/ca, imena osnivača/ica, ciljeve te **rješenje** da je omladinska organizacija registrirana kao udruženje. ZoMFBiH također predviđa upis omladinskih udruženja u spisak omladinskih udruženja, ali ne precizira uvjete upisa. Međutim, s obzirom da definicija omladinskog udruženja, kao i još neke odredbe iz ZoMFBiH, navodi karakteristike omladinskog udruženja (2/3 članstva iz reda mladih, 2/3 organa upravljanja iz reda mladih, statutarne djelatnosti usmjerene na mlade i dr.)¹⁴⁴, podzakonskim aktom lako će se precizirati proces upisa.

Član 49.

U slučaju da dvije ili više omladinskih organizacija podnesu zahtjev Sekretarijatu za upis u omladinski registar pod istim nazivom, odobriće se onaj zahtjev koji je ranije podnesen.

U slučaju da je takav upis izvršen, Sekretarijat će donijeti rješenje kojim će kasnije upisanoj omladinskoj organizaciji naložiti da u roku od 30 dana izvrši promjenu svog naziva. Ako ne postupi po rješenju u određenom roku omladinska organizacija, na koju se ono odnosi, briše se iz registra.

Odredbe o **upisu u omladinski registar** preuzete su iz Zakona o udruženjima i fondacijama BiH/RS i u potpunosti su podudarne sa odredbama koje se odnose na upis u registar udruženja, koje vodi Ministarstvo civilnih poslova BiH.¹⁴⁵ Ukratko: ne dozvoljavaju se isti nazivi za dvije ili više organizacija, pravo na naziv ima organizacija koja ga je prva podnijela, postoji rok od 30 dana za mijenjanje naziva za organizaciju koja ga je kasnije podnijela, u slučaju oglašivanja o pravilo (rješenje Ministarstva porodice, omladine i sporta RS) omladinska organizacija briše se iz omladinskog registra. ZoMFBiH ne obrađuje ovo pitanje, prepuštajući ga Zakonu o udruženjima i fondacijama BiH.

¹⁴⁴ - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 4. stav 2.

¹⁴⁵ - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 30. stav 2.

Član 50.

Omladinske organizacije koje nisu navedene u članu 46. ovog zakona, kao i savjeti grada ili opštine, upisuju se u registar nadležnog organa grada ili opštine.

Omladinske organizacije koje djeluju na teritoriji više od jedne opštine ili grada, dužne su da se upišu u registar nadležnog organa na čijoj teritoriji se nalazi njihovo sjedište, a u drugom gradu ili opštini samo se evidentiraju.

Nadležni organi grada ili opštine su dužni da pismeno obavijeste Sekretarijat o svakom upisu u registar omladinskih organizacija iz stava 1. i 2. ovog člana.

Nije baš jasno koje su to organizacije koje nisu navedene u Članu 46. ovog Zakona, s obzirom da su navedene i omladinske organizacije, i republičke omladinske organizacije, i omladinski savjet i savjeti grada/opština, a naveden je i **registar grada/opština**. U stavu 2. daju se odredbe za razvijenije omladinske organizacije koje djeluju na teritoriji više opština: da su dužne upisati se u omladinski registar nadležnog organa tamo gdje im je sjedište organizacije, dok se u drugim opštinama/gradu gdje djeluju samo evidentiraju, ali način evidentiranja nije objašnjen. O svakom upisu u omladinski registar grad/opštine dužni su obavijestiti Ministarstvo porodice, omladine i sporta RS, s obzirom da je ono nadležno za omladinu i da vodi centralnu bazu podataka o omladinskim organizacijama u RS.

Član 51.

Način vođenja omladinskog registra, sadržaj obrazaca, isprave koje se prilažu i sadržaj prijave za upis propisuje direktor Sekretarijata.

Omladinska organizacija briše se iz omladinskog registra na osnovu konačnog rješenja o prestanku rada, zabrani rada, odluci o statusnim promjenama i sl.

Sve pravila o omladinskom registru koja nisu obuhvaćena ovim Zakonom **propisuje ministar** za porodicu, omladinu i sport RS. Brisanje omladinske organizacije iz omladinskog registra vrši se na osnovu prestanka rada omladinske organizacije (dvotrećinskim izglasavanjem skupštine, ako statutom nije drukčije uređeno), zabrani rada ili prestanku po sili zakona,¹⁴⁶ te mijenjanjem statutarnih djelatnosti, odnosno napuštanje djelatnosti koje su je činile omladinskom.

IV. OBAVLJANJE AKTIVNOSTI I DJELATNOSTI, IMOVINA I FINANSIRANJE

1. Omladinske aktivnosti i djelatnosti

Član 52.

Omladinska organizacija može da vrši samo onaj omladinski rad, aktivnosti i djelatnosti kojima se ostvaruju ciljevi utvrđeni njenim statutom i odredbama ovog zakona.

Ovaj član naglašava da omladinska organizacija mora **poštovati ciljeve** koje je navela u svome statutu i odredbe ovog Zakona, kroz vršenje samo onih djelatnosti koji će biti u skladu s tim ciljevima i neće narušavati zakonske odredbe. ZoMFBiH ukazao je na važnost statutarne djelatnosti u definiciji omladinskog udruženja.¹⁴⁷

2. Finansiranje

Član 53.

Osnovu finansiranja omladinskog rada, aktivnosti i djelovanja čine prihodi, koje omladinske organizacije ostvare, na osnovu programa, iz budžeta Republike, grada, opštine, prihoda od igara na sreću i drugih izvora.

Pod drugim izvorima ovaj zakon podrazumijeva prihode od članarina, poklona, javnih donacija, reklama na omladinskim manifestacijama, ustupanja televizijskih prava, prihoda koji se ostvaruju sopstvenim aktivnostima i prihoda od preduzeća ukoliko su osnivači.

Ukoliko omladinska organizacija u toku godine ostvari veći prihod od rashoda, obavezna je da taj višak upotrijebi za ostvarivanje statutarne ciljeva.

Riječ je o izuzetno važnoj zakonskoj odredbi, s obzirom da ukazuje na to da osnovu finansiranja omladinskih organizacija čine, prije svega, **prihodi iz budžeta RS**, čime nedvosmisleno ukazuje na neposrednu potporu vlasti RS omladinskom radu i omladinskom organizovanju. Ipak, kako bi se izbjegle zloupotrebe, navedeno je da se ti prihodi ostvaruju **na osnovu programa** organizacije, a ne zbog njenog statusa. Kao osnove finansiranja, navode se i prihodi od igara na sreću, što drugim zakonima nije uređeno i ne primjenjuje se u praksi. Ostali prihodi koje omladinska organizacija može ostvariti jesu članarine, pokloni, donacije, prihodi od reklamiranja, prihodi od svojih aktivnosti i dr. Prihodi od preduzetništva mogu se realizirati samo preko posebno osnovanog preduzeća, dakle posebno osnovanog pravnog lica, a nikako kao primarna djelatnost – u skladu sa Zakonom o udruženjima i fondacijama BiH.¹⁴⁸ Sav prihod koji ostvari od te nesrodne djelatnosti omladinska organizacija upotrijebit će za ostvarivanje ciljeva utvrđenih statutom, što se odnosi i na sva druga udruženja.¹⁴⁹ ZoMFBiH i ovo pitanje prepušta Zakonu o udruženjima i fondacijama BiH.

147 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 4. stav 2.

148 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 4. stav 2.

149 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 4. stav 4.

Član 54.

U cilju ostvarivanja opšteg interesa Republika, grad i opština izdvajaju dio sredstava iz budžeta za finansiranje programa, u skladu sa Omladinskom politikom, a na prijedlog nadležnih omladinskih tijela (komisija, odbora).

Ponovo je implicitno ukazano na to da je briga o omladini od općeg interesa za RS, kako kaže Član 11. ovog zakona. Kako bi se ta institucionalna briga realizirala, **svi nivoi vlasti** u RS, i opštinski/gradski i republički, **izdvajaju sredstva** za finansiranje programa predviđenih strateškim dokumentom omladinskom politikom. Prijedloge za finansiranje daju tijela za omladinu pri zakonodavnoj/predstavničkoj vlasti, komisije pri skupštinama opština i odbor pri Narodnoj skupštini, koja Zakon ovdje naziva *omladinskim tijelima*, što baš i nije sretan termin, s obzirom da ih mladi niti imenuju niti ih većinski sačinjavaju. ZoMFBiH također predviđa sličnu ulogu komisijama za mlade na svim nivoima zakonodavne vlasti u Federaciji.

Član 55.

Za sredstva uložena u finansiranje rada omladinskih organizacija, pravna i fizička lica kao donatori ostvaruju određene olakšice, u skladu sa zakonom.

Nažalost, iako bi implementacija ovog Člana donijela veliku korist omladinskim organizacijama, ovaj Član je, zbog ograničenja drugim zakonima, **neprovediv**, jer donatori u Republici Srpskoj, kao ni u Federaciji, ne uživaju poreske olakšice.

Član 56.

Omladinske organizacije ostvaruju carinske, poreske i druge olakšice za nabavku osnovnih sredstava za rad, u skladu sa zakonskim propisima.

Omladinske organizacije ostvaruju poreske olakšice prilikom realizacije aktivnosti iz oblasti materijalne proizvodnje, pružanja intelektualnih usluga, izdavačke djelatnosti, u skladu sa zakonom. Potrebnu saglasnost daju resorna ministarstva.

U obrazloženju prethodnog člana navedeno je da donatori u BiH nemaju poreskih olakšica. Također, ni omladinske organizacije, kao ni druga nevladina udruženja, **ne uživaju poreske olakšice**. Stoga moramo napomenuti da je i ovaj Član, pored njegove dobre poruke, potpuno isprazan, s obzirom da je neprovediv i nije u skladu sa zakonskim propisima koji se u njemu spominju. Bez obzira na djelatnosti omladinskih organizacija, poreske olakšice nisu ostvarive i saglasnost ne mogu dati ni navedena resorna ministarstva, zbog drugih zakonskih zapreka.

Član 57.

Omladinske organizacije mogu, u skladu sa statutom, osnivati fondacije za finansiranje omladinskih aktivnosti, samostalno ili u saradnji sa drugim organizacijama i ustanovama.

Ovdje ZoOORS ostavlja još jedan način za finansiranje rada omladinskih organizacija, a to je **osnivanje fondacije**. Osnivanje fondacije od strane omladinskog udruženja u skladu je sa Zakonom o udruženjima i fondacijama BiH, koji kaže da fondaciju koja ispunjava uslove za registriranje može osnovati jedna ili više fizičkih ili pravnih osoba.¹⁵⁰ ZoMFBiH nije tretirao ovo pitanje.

150 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 22. stav 1.

2. Imovina

Član 58.

Imovina omladinske organizacije ne može se dijeliti članovima organizacije.

Odredba stava 1. ovog člana ne odnosi se na naknade troškova nastalih obavljanjem poslova u korist omladinske organizacije, naknada za organizovanje i obavljanje stručnog rada, kao i naknada licima koje su u radnom odnosu.

S obzirom da se omladinske organizacije osnivaju kao udruženja, a karakteristika udruženja jeste da su ona neprofitna,¹⁵¹ stečena **imovina** ne može biti razdijeljena među članovima omladinske organizacije. Naravno, zabrana podjele imovine ne odnosi se na naknadu nastalih troškova prilikom obavljanja aktivnosti kao ni na plate zaposlenih u omladinskim organizacijama. ZoMFBiH rješenje i ovog pitanja prepušta Zakonu o udruženjima i fondacijama BiH.¹⁵²

Član 59.

Sredstva dobijena iz javnih prihoda (budžeta), omladinska organizacija je obavezna da upotrijebi na ekonomski racionalan način i isključivo za ostvarivanje svojih statutarne ciljeva, odnosno za odobrene namjene.

Budžetska sredstva koja omladinska organizacija dobije mora ih trošiti racionalno, u skladu sa svojim statutarne predjeljenjem i za svrhu za koju su namijenjena. Za nemar prema javnim sredstvima Zakon o udruženjima i fondacijama BiH daje kaznene odredbe.¹⁵³ ZoMFBiH ne detaljizira ovo pitanje, izuzev što zahtijeva izvještaj o utrošku sredstava u roku od 30 dana. Također, ZoMFBiH ne predviđa dodjelu javnih sredstava omladinskim udruženjima bez projekta kojim za njih apliciraju. Samim tim, onemogućeno je da se sredstva proizvoljno dodjeljuju, bez validnog pokrivača. Udruženje KULT izradilo je **Model odluke o kriterijima za dodjelu sredstava projektima za mlade** koji se finansiraju ili sufinansiraju iz budžeta općina i distribuiralo ga je svim lokalnim zajednicama u BiH.¹⁵⁴

Član 60.

Prestankom postojanja omladinske organizacije imovina koja preostane nakon podmirenja obaveza prelazi na pravna lica predviđena zakonom, odnosno statutom omladinske organizacije.

Pitanje preostale imovine svih udruženja i fondacija, samim tim i omladinskih organizacija, riješeno je Zakonom o udruženjima i fondacijama BiH.¹⁵⁵ Stoga se ZoMFBiH nije bavio ni ovim pitanjem.

151 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 2., stav 1.

152 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 4. stav 6.

153 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 53. stav 1., tačka f).

154 - www.mladi.org.

155 - Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, Član 52., stav 1. i 2.

3. Objekti za obavljanje omladinske aktivnosti

Član 61.

Grad i opština se obavezuju da na osnovu utvrđenih kriterija, koje donosi komisija za mlade, obezbijede objekte i uslove u kojima mladi mogu da izraze i pokažu svoje kreativne sposobnosti, kao i da obavljaju omladinske aktivnosti.

Ovaj Član obvezuje niže nivoe vlasti u RS da osiguraju **odgovarajuće prostorije** u kojima mladi mogu obavljati svoje aktivnosti, neformalno se educirati, provoditi slobodno vrijeme sa smislom i dr. U bivšem socijalističkom sistemu uspješno su radili domovi mladih, ekvivalenti omladinskim objektima, kojih se starije generacije i danas rado sjećaju i koji su gotovo neizostavan dio u razvoju karijera uspješnih muzičara tih generacija s ovih prostora. U obrazloženju definicija iz Člana 2. ovog Zakona naveli smo da spomenuti omladinski objekt ZoMFBiH naziva prostorom za mlade i da predviđa da se u njemu obavlja i rad s mladima. Također, i ZoMFBiH obavezuje niže nivoe vlasti u Federaciji, uključujući i kantonalni nivo, da osiguraju prikladan prostor za mlade, rad s mladima i omladinske aktivnosti, kao i da osiguraju plaćanje troškova njegovog održavanja.¹⁵⁶ Zakon o mladima FBiH ne predviđa da komisija za mlade utvrđuje kriterije za dodjelu omladinskog objekta, s obzirom da su ti objekti obaveza i u nadležnosti izvršne vlasti, a komisije su tijela pri zakonodavnoj/predstavničkoj vlasti.

Član 62.

Vlada Republike Srpske obezbjeđuje prostor i druge uslove za rad Omladinskog savjeta.

Omladinski savjet, kao krovna omladinska organizacija u RS, ima **podršku Vlade RS**, kao najviše instance vlasti u tom entitetu. ZoMFBiH također određuje da Federacija (Vlada FBiH), dakle najviši nivo vlasti tog entiteta, pruža podršku radu Vijeća mladih Federacije, krovnom udruženju mladih u FBiH.¹⁵⁷

V. PRAVA I OBAVEZE

Član 63.

Članovi i omladinske organizacije imaju pravo na:

- slobodu mišljenja i društvenog djelovanja u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima i statutarnim ciljevima;
- uključivanje u institucije i donošenje odluka bitnih za razvoj omladinske politike;
- javno iznošenje stavova i kritiku rada i djelovanja svih segmenata društvene zajednice;
- udruživanje u strukovne organizacije i omladinske savjete;
- izdavanje svojih glasila.

Omladinskoj organizaciji i njenim članovima zagarantovana su prava koja proističu iz međunarodnih konvencija, koja se odnose na omladinsko organizovanje.

¹⁵⁶ - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 14. stav 1. tačka 1.

¹⁵⁷ - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 24. stav 1.

Prva tačka prvog stava ovog Člana naglašava ustavno **pravo** svih omladinskih organizacija i njihovih članova da slobodno izraze mišljenje i društveno djeluju, u skladu sa zakonima i svojim statutom. U drugoj tački ističe se pravo omladine da se uključuju u institucije, t. j., nadležna tijela i u donošenje odluka o pitanjima koja ih se tiču, dok je treća stavka posebno važna, s obzirom da podržava i afirmira jednu od važnijih uloga nevladinog sektora uopće, a omladinskih organizacija posebno, a to je **korektiv vlasti**: da javno mogu iznositi svoje stavove i kritike svih nosilaca zajednice. Četvrta stavka naglašava pravo na organiziranje omladine kroz omladinske organizacije i savjete, legalna predstavnička tijela mladih u RS, a stavka peta ukazuje na pravo omladine da ima svoja glasila za javno oglašavanje. U drugom stavu ukazuje se na prava mladih koja nisu navedena u ovom Članu, a proizlaze iz **međunarodnih konvencija** koje se odnose na mlade – da se i ta prava ovim Zakonom garantiraju.

Član 64.

Obaveze omladinskih organizacija proističu iz člana 3. i 4. ovog zakona, a odnose se na konkretne aktivnosti: afirmaciju omladinskog volonterizma, organizaciju humanih akcija sa ciljem opšte-društvene koristi, organizovanje sportskih manifestacija, borbu protiv bolesti zavisnosti, resocijalizirajuće aktivnosti u oblasti maloljetničke delikvencije i druge aktivnosti koje su od koristi za širu društvenu zajednicu.

Ovim Članom **konkretiziraju se mjere** koje omladinske organizacije preduzimaju za ostvarenje ciljeva iz Člana 4. ovog Zakona, a riječ je o društveno-korisnim akcijama, poput promotivnih aktivnosti za afirmaciju volonterstva, organiziranje humanitarnih akcija i sportskih manifestacija, preventivnih koraka u borbi protiv ovisnosti i delikvencije i dr. ZoMFBiH ne navodi obaveze omladinskih organizacija, već obaveze pojedinca.¹⁵⁸

VI. STRUČNI RAD I USAVRŠAVANJE

Član 65.

Stručni rad članova omladinskih organizacija, u smislu ovog zakona, obuhvataju: obuku, istraživačko-razvojni i naučno-istraživački rad, stručno obučavanje, osposobljavanje i usavršavanje, planiranje i programiranje razvoja omladinske politike, informaciono-dokumentacionu djelatnost, međunarodnu stručnu saradnju, propagandu, reklamu i marketing, javno informisanje, izdavaštvo, profesionalno vođenje poslova i druge vidove stručnog rada u omladinskom sektoru.

Član 65. posebno je značajan stoga što insistira na **stručnom usavršavanju** članova omladinskih organizacija, stavljajući na visoko mjesto na ljestvici važnosti neformalno konstantno obrazovanje omladinskih radnika/ca i aktivista/ica. Član ilustrativno pobraja najvažnije oblasti koje bi trebalo obuhvatiti stručno usavršavanje, s obzirom da **nema utvrđenog programa u obrazovnom sistemu BiH za obuku omladinskog radnika.**

Član 66.

Stručni rad u omladinskim organizacijama obavljaju stručnjaci iz zemlje i inostranstva, koji imaju iskustvo u omladinskom radu, aktivnostima i djelatnostima.

ZoOORS, iako zaboravlja precizirati profesionalizaciju službenih lica za **rad s mladima**, ovdje ukazuje na neophodnost da stručni rad s mladima obavljaju stručnjaci iz zemlje i inostranstva. Zakon o mladima FBiH kaže: „*Rad sa mladima nude omladinska udruženja, ostala udruženja, neformalne grupe i drugi nosioci rada sa mladima iz nevladinog sektora, kao i nosioci rada sa mladima iz vladinog sektora*“,¹⁵⁹ ne navodeći stručna lica, s obzirom da domaći stručnjaci u radu s mladima ne posjeduju uvjerenja o svojoj stručnosti, jer formalno obrazovanje ne obuhvaća ovu struku. Međutim, ZoMFBiH u oblasti omladinskog sektora ubraja i „*usavršavanje za rad u omladinskim udruženjima i prostorima za mlade*“.¹⁶⁰

Član 67.

Sekretarijat, zajedno sa nadležnim institucijama i organizacijama, priprema i realizuje godišnji program stručnog usavršavanja iz oblasti omladinskog rada, aktivnosti i djelatnosti od interesa za Republiku.

Za realizaciju godišnjeg programa stručnog usavršavanja, iz stava 1. ovog člana, planiraju se sredstva u budžetu Republike.

ZoMFBiH u definiciji službenika/ce za mlade predvidio je da to mora biti osoba **stručno osposobljena za rad s mladima**. Također, ostavlja da nadležno federalno ministarstvo određuje proceduru obuke i certifikacije službenika/ce za mlade,¹⁶¹ dok takvu ovlast ZoOORS eksplicitno ne daje Ministarstvu porodice, omladine i sporta RS, već mu samo nalaže da, u saradnji s drugim nadležnim institucijama, pripremi i realizira program stručnog usavršavanja, ne spominjući nadležne službenike/ce ni njihovu certifikaciju. Drugi stav Člana je važan s obzirom da se za stručno usavršavanje predviđaju sredstva u budžetu RS, kako ova važna aktivnost ne bi bila samo deklarativnog karaktera.

Član 68.

Nadležni organi i tijela grada ili opštine pripremaju i realizuju godišnji program stručnog usavršavanja iz člana 67. ovog zakona.

ZoMFBiH također nalaže nižim nivoima vlasti, općinskom, gradskom i kantonalnom, profesionalni razvoj i usavršavanje službenika/ce za mlade te jačanje kapaciteta svih onih koji se bave radom sa mladima i omladinskim aktivnostima.¹⁶² Razlika je što ZoOORS ne precizira usavršavanje službenih lica nadležnih za mlade, već navodi samo programe stručnog usavršavanja, bez spomena ciljne grupe.

VII. OMLADINSKE MANIFESTACIJE

Član 69.

Omladinski rad, aktivnosti i djelatnosti ostvaruju se realizacijom omladinskih manifestacija, kao što su: omladinski kampovi savjetovanja, kulturno- umjetničke priredbe, sportska takmičenja i dr.

159 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 8. stav 3.

160 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 25. stav 3. tačka 10.

161 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 12. stav 4.

162 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 14. stav 5.

ZoMFBiH ne navodi **manifestacije** kao formu koja čini omladinski rad, aktivnosti i djelatnosti, time im ne davši poseban značaj u odnosu na druge aktivnosti, koje možda imaju veći značaj za omladinu, kao što su organizirani oblici neformalnog obrazovanja, planirane inicijative za rješavanje problema u lokalnim zajednicama i dr.

Član 70.

Organizovanjem omladinskih manifestacija mogu se baviti omladinske organizacije i druga fizička i pravna lica (u daljem tekstu: organizator).

Organiziranje manifestacija je pravo pojedinaca i organizacija zagwarantirano ustavom, tako da ovaj Član ne nudi novo legislativno rješenje. S obzirom na to, možemo ga smatrati prilično uopćenim. Iako nespretno riješeno, ovim se Članom vjerovatno htjelo ukazati na neophodnost postojanja odgovornih lica, nosilaca aktivnosti, prilikom organiziranja manifestacija.

Član 71.

Sekretarijat utvrđuje listu omladinskih manifestacija od republičkog značaja, na osnovu predloženih programa omladinskih organizacija.

ZoMFBiH nije pridao značaja omladinskim manifestacijama, kako smo već prethodno naveli. Stoga nije ni predvidio da se utvrđuje **lista manifestacija** od posebnog značaja, koju bi predlagale omladinske organizacije.

Član 72.

Organizator je dužan da osigura nesmetano i bezbjedno održavanje omladinske manifestacije, u skladu sa zakonom i drugim propisima.

Organizator je dužan da preduzme mjere koje omogućavaju predupređenje rizika nastanka štete za učesnike, gledaoce i treća lica.

Organizator je dužan da u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, preduprijedi svaku vrstu nasilja i nedoličnog ponašanja, te da obezbijedi zaštitu zdravlja i ličnog integriteta učesnika u omladinskoj manifestaciji, kao i da sprovede mjere i naloge koji se odnose na održavanje javnog reda i mira.

Kako smo već naveli u obrazloženju Člana 8. ovog Zakona, i ovom se odredbom želi naglasiti **predostrožnost prilikom organiziranja aktivnosti** koje se vezuju za velika okupljanja mladih, poput koncerata, sajmovi, grupnih putovanja i dr. Odredbu o osiguravanju bezbjednog održavanja manifestacija posebno uređuje Zakon o javnom okupljanju Republike Srpske.¹⁶³ ZoMFBiH nije se bavio ovim pitanjem, kao ni Zakon o udruženjima i fondacijama BiH, oslanjajući na druge zakone, kantonalne i federalne, koji posebno uređuju ovu oblast, poput zakona o javnom okupljanju ili javnim skupovima na nižim nivoima vlasti u BiH. S obzirom da je javno okupljanje dobro uređeno drugim zakonima u BiH, stavovi 2. i 3. ovog Člana samo dodatno ukazuju na značaj preduzimanja svih mjera da se spriječi rizik od štete za učesnike/ce manifestacije te da omladinske organizacije, kao organizatori, sarađuju s MUP-om kako bi se spriječilo nasilje i nedolično ponašanje te osigura sve potrebno za održavanje javnog reda i mira. ZoMFBiH i ovo je pitanje prepustio specijaliziranim zakonskim rješenjima (zakonima o javnom okupljanju).

163 - Zakon o javnom okupljanju Republike Srpske, Član 8.

Član 73.

Organizator je dužan da, imajući u vidu značaj omladinske manifestacije, očekivani broj učesnika, mjesne prilike i druge okolnosti, donese plan bezbjednosti i u saradnji sa Ministarstvom unutrašnjih poslova, kao i da koordiniranim radom preduzmu potrebne mjere da za vrijeme održavanja manifestacija ne dođe do nasilja ili nedoličnog ponašanja učesnika.

Ministarstvo unutrašnjih poslova je nadležni organ za pitanje sigurnosti održavanja svih javnih skupova, pa tako i omladinskih manifestacija. Ono procjenjuje, na osnovu podnesene prijave organizatora, jesu li ispunjeni uvjeti za održavanje manifestacije. Ukoliko nisu, ono nalaže organizatoru da preduzme dodatne mjere osiguranja u roku koji ne može biti kraći od 24 sata.¹⁶⁴ S obzirom na to, možemo reći da je zakonsko rješenje u ovom Članu, da organizator donosi plan sigurnosti zajedno s MUP-om, samo preformulirana odredba Zakona o javnom okupljanju RS.

Član 74.

Organizator je dužan, da za vrijeme održavanja omladinske manifestacije, spriječi upotrebu alkohola i opojnih sredstava u skladu sa zakonom.

Bliže odredbe o pravima i obavezama organizatora i učesnika na manifestacijama, kao i mjere, utvrdiće Sekretarijat posebnim pravilnikom, a u skladu sa zakonom.

Zakon o javnom okupljanju RS predviđa **zabranu unošenje alkoholnih pića** na javni skup, kao i obavještanje organizatora od strane redara ukoliko na javni skup uđe osoba u alkoholiziranom stanju.¹⁶⁵ Specifičnosti omladinskih manifestacija u odnosu na druge javne skupove, koje nisu tretirane ovim ni drugim zakonima, bit će uređene posebnim pravilnikom o organiziranju omladinskih manifestacija, koje donosi Ministarstvo porodice, omladine i sporta RS.

VIII. MEĐUNARODNA OMLADINSKA SARADNJA

Član 75.

Međunarodna omladinska saradnja predstavlja različite oblike saradnje sa mladima na međunarodnom nivou.

Međunarodna omladinska saradnja, u smislu ovog zakona, obuhvata: učešće omladinskih organizacija u radu međunarodnih institucija i organizacija, stručno usavršavanje u inostranstvu iz oblasti omladinskog rada, studijske posjete, učešće na konferencijama međunarodnog karaktera, saradnja sa međunarodnim institucijama i organizacijama, razmjena volontera i drugi oblici saradnje.

Vlada Republike Srpske, na prijedlog Sekretarijata, će u budžetu Republike Srpske planirati posebna sredstva za međunarodnu omladinsku saradnju.

¹⁶⁴ - Zakon o javnom okupljanju Republike Srpske, Član 26.

¹⁶⁵ - Zakon o javnom okupljanju RS, Član 17. stav 1. i Član 19 stav 5. v).

ZoMFBiH nije se puno bavio **međunarodnom omladinskom saradnjom**, izuzev što je naglasio da omladinske organizacije svoja prava i obaveze iz oblasti međunarodne omladinske saradnje mogu ostvarivati samostalno ili preko svojih krovnih udruženja,¹⁶⁶ ne suzivši time slobodu i samostalnost omladinskih organizacija da same pronalaze kontakte i saraduju sa srodnim organizacijama iz inostranstva, ne zaviseći od svojih krovnih organizacija-predstavnicu. Stav 2. ovog Člana ilustrativno pobraja forme međunarodne omladinske saradnje, učešće u radu međunarodnih institucija i organizacija, poput članstva u međunarodnim forumima, stručno usavršavanje, studijske posjete, razmjena volontera i sl. Značajan je stav 3. koji predviđa posebna sredstva za međunarodnu omladinsku saradnju, iako se prilikom proračuna tih sredstava oslanja na prijedlog Ministarstva porodice, omladine i sporta, a ne na prijedlog Omladinskog savjeta, koji je predstavničko krovno tijelo omladine u RS, koji bi ih trebao predstavljati i na međunarodnom nivou i koji, kao takav, najbolje može predvidjeti potrebna sredstva za tu svrhu. ZoMFBiH nije predvidio izdvajanje sredstava za međunarodnu omladinsku saradnju.

IX. INFORMISANJE

Član 76.

Sekretarijat i Omladinski savjet, u saradnji sa gradovima i opštinama, utvrđuje program i oblik informisanja mladih u Republici.

Program informisanja mladih treba da obezbjedi nesmetan tok informacija putem različitih medija koje su od značaja za unapređenje omladinske politike u Republici, razvoj omladinske saradnje i jačanja omladinskog sektora.

Informiranje mladih, kao jedna od značajnijih mjera za poboljšanje položaja mladih, prepuštena je Komitetu i Omladinskom savjetu, tijelima prvenstveno satkanim od mladih ljudi, što je dobro, s obzirom na kreativnost i informatičku pismenost mlađe populacije. U tom zadatku trebali bi saradivati s nižim nivoima vlasti, koji imaju neposredne kontakte s mladim ljudima. Stav 2. Člana predviđa korištenje različitih medija za ovu svrhu, čime još više podiže značaj ovoj važnoj aktivnosti. ZoMFBiH također daje veliki značaj informiranju mladih, uvrstivši ga u oblasti koje se obuhvaćaju programima iz strategija.¹⁶⁷ Također, informiranje uvrštava i u aktivnosti za koje Vlada, putem ministarstava, planira sredstva i grantove.¹⁶⁸ Za nosioca aktivnosti u vezi sa informiranjem mladih u Federaciji ZoMFBiH predviđa nadležno Ministarstvo,¹⁶⁹ što dodatno govori o posvećenosti pažnje ovom pitanju.

X. TIJELA ZA RAZVOJ OMLADINSKE POLITIKE

Upravljački komitet

Član 77.

Upravljački komitet za omladinu (u daljem tekstu: Komitet), obrazuje Vlada Republike Srpske, na prijedlog Sekretarijata i sugestija Omladinskog savjeta, radi davanja mišljenja o stručnim pitanjima iz oblasti razvoja omladinske politike i njene primjene.

166 - Zakon o mladima federacije BiH, Član 34. stav 1.

167 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 25, stav 3. tačka 8.

168 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 23. stav 1. tačka 3.

169 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 21. stav 5.

Članove Komiteta čine: predstavnici resornih ministarstava, Sekretarijata, institucija koje se bave razvojem omladinske politike i predstavnici Omladinskog savjeta.

Ekvivalent Upravljačkom komitetu za omladinu u RS je **Savjet za mlade u Federaciji BiH**. Njega također imenuje Vlada FBiH, ali ne uz uvjet sugeriranja od strane Vijeća mladih FBiH, federalnog ekvivalenta Omladinskom savjetu, ni nadležnog ministarstva. Zadaci ovih međuresornih tijela su slični u oba entiteta: koordinacija i usaglašavanje politike prema mladima, odnosno razvoj omladinske politike i njena primjena. **Razlika** između sastava Upravljačkog komiteta u RS i Savjeta za mlade u FBiH jeste taj što Savjet za mlade moraju većinski činiti predstavnici/e Vijeća mladih Federacije, više od 50% članstva, dok je ostali sastav jednak: „nosioci izvršnih funkcija ministarstava i institucija Federacije koje se u okviru svoje nadležnosti bave nekom od oblasti iz člana 25.”¹⁷⁰

Član 78.

Nadležni organi grada, odnosno opštine mogu obrazovati svoje upravljačke komitete.

Za razliku od upravljačkih komiteta u RS, njegov federalni ekvivalent, Savjet za mlade, formira se samo na nivou Federacije, ne i na nižim nivoima vlasti, na općinskom ili kantonalnom nivou.¹⁷¹ Sličnost s upravljačkim komitetom nižih nivoa vlasti možemo naći u rijetkim savjetodavnim odborima za mlade, koji djeluju pri kabinetima načelnika općina.

Član 79.

Komitet u okviru svog djelokruga rada razmatra, predlaže i daje mišljenja o:

- ciljevima, programima i mjerama predloženim Omladinskom politikom;
- programima koji se finansiraju iz budžeta Republike, grada ili opštine;
- omladinskim aktivnostima koje su od prioritnog značaja za Republiku, grad ili opštinu;
- kriterijima za raspodjelu sredstava iz budžeta Republike, grada ili opštine namjenjenih za realizaciju programa utvrđenih Omladinskom politikom;

Komitet radi i druge poslove za koje ga ovlasti Vlada Republike Srpske.

Federalni ekvivalent, Savjet za mlade, ima nešto drukčije **nadležnosti**. On nije zadužen za razmatranje federalne strategije prema mladima, kao što je to Komitet u RS. Za koordinaciju zadataka u vezi s federalnom strategijom i drugim aktivnostima zaduženo je nadležno federalno ministarstvo. Savjet nije zadužen ni za programe ministarstva po oblastima, ni za prioritne aktivnosti, niti Savjet donosi kriterije za raspodjelu sredstava za realizaciju programa iz Omladinske politike. Savjet za mlade ima sljedeće ovlasti:

- koordinacija i usaglašavanje politike prema mladima Federacije,
- vrši nadzor nad provođenjem ZoMFBiH,
- pravi izvještaj o položaju mladih, nastojanjima i aktivnostima podrške mladima u FBiH, koji Vlada FBiH svake godine podnosi Parlamentu FBiH,
- druge njegove aktivnosti bit će utvrđene poslovníkom o radu, kada se osnuje.

170 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 18. stav 3.

171 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 18. stav 1.

Član 80.

U cilju efikasnijeg rada, Komitet može formirati komisije, ekspertske grupe i druga radna tijela.

S obzirom da je Savjet za mlade, federalni ekvivalent Upravljačkom komitetu u RS, tijelo koje imenuje Vlada FBiH,¹⁷² dakle tijelo izvršne vlasti, nije mu predviđeno da formira komisije i druga radna tijela.

Član 81.

Komitet donosi Poslovnik o svom radu.

S obzirom da ZoMFBiH nije detaljizirao rad **Savjeta za mlade** FBiH, i njegov rad morat će se urediti podzakonskim aktom, tj. Poslovníkom o radu.¹⁷³

XI. NADZOR

Član 82.

Nadzor nad primjenom ovog zakona, kao i zakonitošću rada omladinskih organizacija, vrši nadležni republički organ, u čije područje spada praćenje stanja u omladinskom sektoru, u skladu sa zakonom.

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o omladinskom organizovanju u RS nadzor nad primjenom ovog Zakona povjerio je Ministarstvu porodice, omladine i sporta RS, tj. da se pod njim podrazumijeva „republički organ“ koji se tu navodi. U Nacrtu zakona o mladima FBiH, čak i u Prijedlogu zakona koji je prvobitno bio usvojen u Predstavničkom domu Parlamenta FBiH, **nadzor nad provođenjem** Zakona imalo je nadležno federalno ministarstvo. Međutim, Vlada FBiH, na inicijativu Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, uložila je amandmane koji su, između ostalog, nadzor nad provođenjem Zakona preusmjerili Savjetu za mlade FBiH.¹⁷⁴ Amandmani Vlade su usvojeni i postali su dijelom ZoMFBiH.

XII. KAZNE NE ODREDBE

Član 83.

Kaznom od 100,00 KM do 1.000,00 KM, kaznit će se zbog prekršaja omladinska organizacija:

- 1. kad obavlja djelatnosti koje nisu saglasne načelima i ciljevima (član 3. i 4.);*
- 2. kad u upravnom prometu ne upotrebljavaju naziv pod kojim su upisani u registar (član 25.);*
- 3. ako se ne upiše u registar nadležnog organa (član 46.);*

172 - Ibid.

173 - Zakon o mladima Federacije BiH, Član 18. stav 5.

174 - Član 21. stav 1.

4. ako realizuje aktivnosti suprotno odredbama člana 52.;
5. ako učestvuje u predizbornoj kampanji političkih partija i kandidata (član 7. stav 3.).

Kaznom od 50,00 KM do 500,00 KM, za prekršaj iz prethodnog stava, kaznit će se odgovorno lice omladinske organizacije.

Kaznom od 200,00 KM do 3.000,00 KM, kaznit će se zbog prekršaja omladinska organizacija:

1. ako djeluje suprotno ustavnom poretku ili diskriminatorski (član 7. stav 2.);
2. ako se osnuje suprotno odredbama člana 24.;
3. ako organizaciju zastupa lice suprotno odredbama člana 32. stav 3.;
4. ako skupština ili predsjednik skupštine postupa suprotno odredbama člana 30.;
5. ako ostvareni višak prihoda ne upotrijebi u statutarne ciljeve (član 53. stav 3.);

Kaznom od 100,00 KM do 1.000,00 KM, za prekršaj iz predhodnog stava kaznit će se odgovorno lice omladinske organizacije.

Kaznene odredbe doživjele su promjene Zakonom o izmjenama i dopunama ovog zakona iz 2008. g.¹⁷⁵ Kazna iz stava 1., od 100,00 do 1000,00 KM, preinačena je u kaznu od 500,00 do 5.000,00 KM, a kazna iz stava 2., od 50,00 KM do 500,00 KM, preinačena je u kaznu od 100,00 do 1000,00 KM. U stavu 3. najniža kazna od 200,00 zamjenjuje se kaznom od 500,00, a najveća od 3.000,00 povećava se na 10.000,00 KM. U stavu 4. 100,00 KM zamjenjuje se s 300,00 KM, a 1.000,00 KM zamjenjuje se s višom kaznom 3.000,00 KM.¹⁷⁶

Zakon o mladima FBiH također propisuje kaznene odredbe, koje se znatno razlikuju od ovih. Naime, dok je ovaj član ZoOORS-a kaznene odredbe predvidio za omladinske organizacije koje krše određene članove, prvenstveno obaveze iz Zakona o udruženjima i fondacijama BiH/RS, ZoMFBiH ih predviđa i za nesavjesne vlasti koje ne izvršavaju predviđene obaveze. Posebne kazne predviđene su za općinske, gradske i kantonalne vlasti koje ne ispunjavaju minimum mjera za rad s mladima.¹⁷⁷ Najviša predviđena kazna u ZoMFBiH je 15.000,00 KM.

XIII. PRELAZNE ODREDBE

Član 84.

Omladinsku politiku predlaže Narodnoj Skupštini Republike Srpske, Ministarstvo prosvjete i kulture, u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Omladinsku politiku će donijeti grad i opština, u roku od 120 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o omladinskom organizovanju RS iz 2008. g. zamijenio je navedenog predlagača omladinske politike, Ministarstvo prosvjete i kulture, Ministarstvom porodice, omladine i sporta RS. ZoMFBiH nije postavio **rokove** za izradu i predlaganje strategija prema mladima, ni na kojem nivou vlasti, uzimajući u obzir kompleksnost situacije u

¹⁷⁵ - Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o omladinskom organizovanju RS, član 11.

¹⁷⁶ - Ibid.

¹⁷⁷ - Zakon o mladima Federacije BiH, član 14. i član 40.

FBiH, posebno s nadležnostima ministarstava u oblasti kulture i obrazovanja, i nepostojanje stručnih službenih lica za izradu strategija.

Član 85.

Sekretarijat će utvrditi program rada za realizaciju Omladinske politike, u roku od 60 dana po njenom donošenju.

Sekretarijat će, u roku iz stava 1. ovog člana, utvrditi listu manifestacija od republičkog značaja.

Ministarstvo porodice, omladine i sporta RS, koje je glavna adresa mladima u Vladi RS, napraviti će **program rada**, akcioni plan, za provođenje Omladinske politike, kao što će utvrditi koje su to manifestacije koje će, zbog svog značaja, imati kontinuitet obilježavanja. ZoMFBiH nije precizirao nijedno od ova dva pitanja.

Član 86.

Vlada Republike Srpske će, u skladu sa članom 77. ovog zakona, na prijedlog Sekretarijata, imenovati Upravljački komitet, u roku od 30 dana po stupanju na snagu ovog zakona.

ZoMFBiH nije precizirao rok Vladi za **imenovanje Savjeta za mlade**, federalnog ekvivalenta Komitetu, s obzirom da više od 50% članstva Savjeta čine mladi iz Vijeća mladih Federacije BiH,¹⁷⁸ koje nije formirano i čije formiranje zavisi od organiziranja mladih na nižim nivoima, t. j. formiranje vijeća mladih općina i kantona.

Član 87.

Pravilnik o vođenju registra omladinskih organizacija, Sekretarijat će donijeti u roku od 60 dana, od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Zakon u ovom Članu prepušta Ministarstvu porodice, omladine i sporta RS da utvrdi način vođenje registra (spiska) omladinskih organizacija i donese potrebni akt o tome. Za uspostavu ovog institucionalnog mehanizma ostavljen je **rok od 60 dana** otkako je Zakon stupio na snagu, što je ubrzalo proces uspostavljanja ovih institucionalnih mehanizama. Nažalost, ZoMFBiH nije precizirao ni ove rokove, s obzirom da je federalni ekvivalent registru omladinskih organizacija, **spisak omladinskih udruženja**, predviđen da bude vođen u nadležnim općinskim službama, koje u velikom broju općina nisu određene niti u svom sastavu imaju osposobljenu osobu za ovaj zadatak.

Član 88.

Postojeće omladinske organizacije dužne su da usklade svoju organizaciju i akte sa ovim zakonom, kao i da izvrše upis u registre nadležnih organa, najkasnije u roku od šest mjeseci, od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Pri upisu u registre nadležnih organa, omladinske organizacije su oslobođene obaveze plaćanja sudske i administrativne takse.

Organizacije koje su postojale prije ovog Zakona, a koje su sebe smatrale omladinskim, stupanjem na snagu Zakona morale su svoje strukture (2/3 članstva), statute i druge akte, kao i evidentiranje kod nadležnih organa, uskladiti s ovim Zakonom, kako bi i pravno bile omladinske. Za to im je Zakon predvidio rok od 6 mjeseci. Drugi stav ovog Člana ukinut je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona.¹⁷⁹

Član 89.

Grad i opštine će uspostaviti registar omladinskih organizacija za svoje područje, u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

ZoMFBiH nije precizirao rokove za uspostavljanje **spiskova** omladinskih udruženja, s obzirom na nemogućnost predviđanja u kojem će vremenu zaživjeti ostali institucionalni mehanizmi za mlade, koju su preduvjeti za postojanje takvih spiskova (određivanje nadležne službe, imenovanje službenika/ce za mlade, osnivanje omladinskih udruženja i dr.).

Član 90.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srpske."

U nacrtu ZoMFBiH odredba o stupanju na snagu Zakona bila je izostavljena. Prilikom izrade prijedloga Zakona, predlagano je da Zakon stupi na snagu **6 mjeseci** nakon usvajanja, kako bi nadležne vlasti imale priliku pripremiti se za njegovu provedbu. Međutim, nakon konsultiranja predlagača s pravnim ekspertima, koji su kazali da je takvo rješenje samo rijetka praksa koja nije produktivna, ostavljeno je isto rješenje kao u ovom Članu ZoOORS-a, dakle stupanje na snagu Zakona osmog dana od njegovog usvajanja.

Broj: 01- 785 /04
Datum: 20. oktobar 2004. godine

PREDSJEDNIK
NARODNE SKUPŠTINE

Dušan Stojičić